SCHOLARS' EDITION.

శశాంకవిజయము

శేషము వేంకటపతి కృతము.

(For Private Circulation only)



ప్రకాశకులు:

ఈశ్వర బుక్ డిపో,

కర్రా అచ్చయ్యా అండ్ సన్స్, (స్థాపితము 1888)

ప్రొప్రైటరు: కర్రా మావుళ్ళయ్యా,

మహేన్ద్రవరము.

1941

SCHOLARS' EDITION.

శశాంకవిజయము

శేషము వేంకటపతి కృతము.



For Private Circulation only.

తొలికూర్పు.

ప్రకాశకులు:

ఈశ్వర బుక్ డిపో,

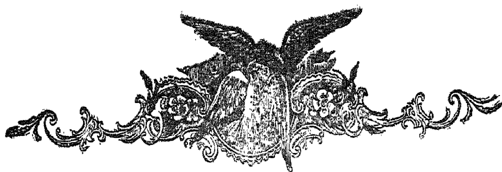
కర్రా అచ్చయ్య అండ్ సన్స్, (స్థాపితము 1888)

ప్రొప్రైటరు: కర్రా మావుళ్ళయ్య,

రాజమహేంద్రవరము.

వెల రు. 0—12—0

రాజమహేన్ద్రవరమున
శ్రీరామ ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపఁబడినది.
1941

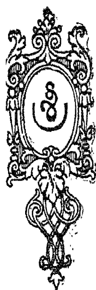


శ్రీరస్తు.

శశాంకవిజయము.

పీఠిక.

ఇష్టదేవతాప్రార్థనాదికము



శ్రీవిన్నాణపుగుబ్బచన్నుల నయారే గంబురా గుప్పి ము
క్తావల్లుల్ ఘటియించెదేమిశశికిన్ దారాప్రయుక్తంబనే
భావం బోయని పల్కు కల్కిచెలి సంభావించు కాంచీపురీ
దేవుం డీవుతసీనయార్యమణికిన్ దీర్ఘాయురారోగ్యముల్.

చ. సరసివిగానఁ జక్కవలె చన్నులు గా వివి, పద్మినీకులా
భరణపుగానఁ దేనియయె వాతెఱ గా దిది, కల్కిచూపు వెన్
గరితవుగానఁ బొంబిలమె నాభిక గా దని నాన దీర్చు దే
వరయురమందుఁ గుల్కు రమ వంగలసీనయయింట నిల్చుతన్. 2

చ. కృతయుగమం దనంతుఁ డనఁ, ద్రేతను లక్ష్మణసంజ్ఞ, రేవతీ
పతి యన ద్వాపరంబునను, భాష్యకృదాఖ్యఁ గలిం జనించి శ్రీ
సతిపతివైఖరిన్ జననచాతురి చాతురి మీరి నిత్యశే
షతఁ గను శేషుఁ డిచ్చుఁ గృప శాశ్వతభోగము సీనమంత్రికిన్. 3

చ. పులకలు మేనఁ గ్రమ్మఁ గనుమోడ్పుల వేమఱు మ్రొక్కుచాడ్పునన్
వలనుగ వారిజాక్షుపదవారిజభక్తి వధూవశుండ వై
కులికెదు నీవు వేరొకతెఁ గోరుదువే యని పల్కు సూత్రవ
త్యలికచమాటకు న్నగు బలాధిపుఁ డీకృతినేతఁ బ్రోవుతన్. 4

మ. చలితస్వర్ణతుషారశౌర్యనగము ల్సంక్షోభితాంభోదము
ల్ఫలదాశానికురుంబము ల్పరిలుఠ ద్బ్రహ్మాండము ల్సైకత
స్థలితాంభోనిధిగర్తము ల్ఘుమఘుమ త్ర్యంతగ్రంథంబు లౌ
పులుఁగున్ రాయల రెక్క యొక్కచలనంబు ల్బాపుఁ బాపంబులన్. 5

ఉ. ఓ మధుసూదనా యన నొహో యని తార్క్ష్యునికన్న మున్ను పో
ద్దామత వచ్చు శౌరికిని దా మునుగాఁ జని తాంతిదంతి ర
క్షామతి నక్రమస్తకము చక్కలు చేసిన చక్ర మెప్పుడున్
క్షేమ మొసంగి చక్రపతిఁ జేయుత సీనయమంత్రిభాస్కరున్. 6

ఉ. హైమవతీశమాన్యము జితాసురసైన్యము నభ్రవిభ్రమ
స్థేమఘుమంఘుమంధ్వనివిజృంభితజన్యము పాంచజన్య మా
త్మామలకీర్తికార్తికనిశాబ్జధుతారి నొనర్చు దైవత
స్వామిని భోగలీల గెలువం గల వంగల సీనయార్యునిన్. 7

గీ. కళుకు జగజంపు విడికెంపుకంకణంపు
బలుకు లొలయంగ హరికేలు పట్టు విడని
యమితభోగద యోగద యాగదాన
భరితు సీనార్యు సత్కళాభరితుఁ బ్రోచు. 8

ఉ. సోమసహోదరీరమణు సొంపుల కెంపుల చెక్కడంపుని
ద్దామెఱుఁగున్నరంజు గురు దాయురుదారిమగురిదారిత
న్వేమఱుఁ బ్రోచుఁ గాత కృప వేంకటరాఘవదీక్షితేంద్ర వం
శామృతభాను సీనయ దయానయమానయశోభిశోభితున్. 9

చ. కలుములకొమ్మ క్రొమ్మెఱుఁగు గా నతజాతులు జాతులై తగన్
విలసిత వేంకటాఖ్యపృథివీధర శేఖరకృష్ణ మేఘమం
దెలసిన శార్ఙ్గచాపము సమీహితవర్షము నించుఁ గాత వం
గలకుల మెల వ్రాది చెలఁగం గ్రతినేతను సంతసంబుగన్. 10

శా. వాధూలాన్వయవార్ధి విష్ణుఁ బ్రీతిభావర్ధిష్ణు వేదాంతవ
న్యాధిష్ఠానవసంతు శ్రీ వరదగుర్వంతేవసంతున్ గవి
త్వాధారున్ గుణహారు ధీరు విగతాహంకారు వాత్సల్య ధా
రాధారున్ గృతిసిద్ధికై కొలుతు శ్రీరామానుజాచార్యునిన్. 11

మ. వరలాలిత్యపదక్రమంబులను సద్వర్ణస్థితు ల్గాంచి శ్రీ
కరశాఖన్ గ్రహియించి యంగకలనాకాంక్షన్ కళల్మీఱఁగా
నురుసాహిత్యరసానుభావములచే నుప్పొంగుచున్ వాణి మో
హరతిం దేల్చువిధాత సీనయకు దీర్ఘాయుష్య మిచ్చున్ గృపన్. 12

చ. తన శర మొక్కటే పదివిధంబులఁ దేజరిలన్, ధనుర్గుణం
బనుపమశబ్దరూఢిని సహస్రముఖంబులఁ బల్కుచుండఁ దే
రనిశ మనంతరీతిఁ బొలుపార బుధంబుల నోర్చి పేర్చు జో
దనవరతంబు వైరివిజయంబు నొసంగుత సీనమంత్రికిన్. 13

సీ. నీతోడిపొందిక ల్నా తరమా యెంచ
జాతు లేర్పఱిచిన జాణ వౌదు
వీ నాఁట నీపాటి నే నెచ్చటను గాన
ఘనరాగసంగతి గాంచితి బళి
మోహనలీలచే మొనసి బాగైతివి
నయము లుపచరించు నటన నీది
కాంచి ఘంటారవకలన ని న్మెచ్చెద
శ్రుతి వియ్యముగ ననుకృతివిగాఁ
గీ. యనుచుఁ బతితోడ సరసోక్తు లాడునట్టి
వాణి శుకపాణి పికవాణి వనదవేణి
సీనయముఖాబ్జపీఠికాసీన యగుచు
శ్రీనయసమృద్ధి వర్ధిల్లఁ జేయుఁగాత.

ఉ. పుట్టినయింటి కెంతయు సమున్నతి చల్లదనంబు మీఱఁగా
మెట్టినయిల్లు గన్వారయు మీఱియు వెండి ప్రసిద్ధికెక్కఁ జే
పట్టినవల్లభుం డతనుభాసిత లక్ష్మి దగన్ మదద్విపం
బట్టి తనూభవుం గనిన యంబ కృతిప్రభుఁ బ్రోచుఁగావుతన్. 15

ఉ. దంతనిశాతహేతి నిరుదంతనిశాచరకోటిఘాటి దు
ర్దాంతనియంతవిక్రముని దాంతుని శాంతనిశాంతమానసున్
సంతతభక్తిమద్వనవసంతుని గాంతు సుకీర్తి నెంతయున్
మంతుకు నెక్కు వీరహనుమంతుఁ దలంతు నిరంతరంబుగన్. 16

మ. హరజూటానటదాపగాంబుఝరి తుండాగ్రంబునం బీల్చి సా
దరతం దజ్జలజంబు తల్లికి సముద్యత్పుష్కరాకృష్టసా
గరగార్యగ్రజకంధరాంతరఫణి గ్రైవేయకం బద్భుత
స్ఫురణం దండ్రికొసంగి ముద్దుగొను దేవుం డిచ్చు నిర్విఘ్నతన్.

— సంస్కృతకవిస్తుతి —

ఉ. ప్రాకటసత్కవిత్వపరిపాటిని లోకమువా రెఱుంగఁగాఁ
జేకొనఁజేసి వేదముల చిక్కులు దీసి మృదూక్తి సాహితీ
వ్యాకృతి వాగ్వధూటి త్వమహామ్మని వాదొనరించ మించు వా
ల్మీకిఁ దలంతు, వ్యాసుని నమింతు, నుతింతును గాళిదాసునిన్ 18

— ఆంధ్రకవిస్తుతి —

ఉ. నన్నయభట్టు మైత్రివలన న్నయ మొప్ప గణించి తిక్కనన్
బన్నగభూషణాఘనవిపన్నగభీరవచోనియుక్తికై
ము న్నతిఁ జేసి యెఱ్ఱన సమున్నతి యుక్తిఁ దలంచి శేముషీ
మన్నమనీయులం గవుల మన్ననఁ గావ్యనిరూఢి కెంచెదన్. 19

— కుకవినింద —

మ. పరపాకంబులఁ గోరి యెందుకయినం బ్రాల్మాలి వృత్త్యర్థమై
యొరుపాదంబుల నంటి యర్థకలనాయోగంబు లేమి న్నిరం
తరచింతన్ దగురీతి దోఁపక వివర్ణత్వంబునన్ దీనులౌ
కవులం జూచి సుదృగ్గనంబు రసవ న్నరోక్తులం బల్కునే. 20

—♦ కృతిబీజము. ♦—

వ. అని యివ్విధంబున నిష్టదేవతావందనంబును శిష్టకవిజనాభినందనంబును దుష్టకవినిందనంబునుం గావించి శృంగారభంగతరంగితంబును మకరందబిందుసందోహనిష్యందమాధురీసాధురీత్యనుబంధ సుగంధిపదనిబంధబంధురంబుగా నొక్క ప్రబంధంబు రచియింప నెంచి యుండు నవసరంబున.

సీ. వంగలకులకుంభవారాశి జనియించి
కన్నుల కామోదగరిమ నించి
యందంద సకలకలాభ్యాసియై మించి
జైవాతృకత్వప్రశస్తిగాంచి
కౌముదీప్రజ్ఞాన గౌరవంబు వహించి
సతతంబు కవిసమాచరణ మించి
యిమ్మైన గానామృతంబులు గురియించి
యరికులంబుల గర్వ మపహరించి

గీ. యతిశయిత లక్షణాఢ్యత నధిగమించి
ధాత్రి రామానుజమహాచరిత్ర ఘటన
కలనఁ గువలయ వికసనకళ ధరించి
సీనఘనకుండు సర్వజ్ఞశేఖరుండు.

వ. వెండియునఖండమండితమహీమండలమండనాయమాన పాండ్యమధురాధరాఖండల శ్రీవిజయరంగ చొక్కనాథమహీనాథకృపాకటాక్షవీక్షణానుక్షణ వర్ధమానపరబలార్ణవమంథశైలాయమానగంధమంథరసింధురఘటాపవనజవనసింధుకాంభోజగంధర్వకోటీ సమాటీకనచటులరథచ్ఛటావీరభటసహస్రకిరణకిరణోపమానమాణిక్యసేవాసమాగతగాణిక్య శరచ్చంద్రచంద్రికారుచిరుంద్ర చంద్రశాలాసౌధసంబాధమణికుట్టిమ హిరణ్మయ ద్వారబంధబంధురమందిరారావ

గ్రామ వివిధ చీనిచీనాంబరనవరత్నఖచితభూషణపేటికా చేటికా
హాటకాందోళికాశిబికాభద్రాసనడోలికా ప్రముఖనిఖిల సంపత్పురం
దరాకంపితనిలింపనాయకుండును, నాశ్రితాభీష్టదాయకుండును,
పాదారవిందవందనానందితచతురంతసామంతమహీకాంతమంత్రిమం
డలుండును,నిజకథాకల్పితవిద్వత్కర్ణరత్నకుండలుండును,సతులవితరణవిల
సితహసితసితకరకల్పకశిబికర్ణఖేచరుండును, శ్రీరంగనాథ కరుణా
కటాక్షగోచరుండును, నగ్నిష్టోమాతిరాత్రవాజపేయ పౌండరీకదర్శ
పౌర్ణమాసచాతుర్మాస్యపశుబంధ ప్రకృతి వేదోక్త సత్కర్మసమా
రాధిత మాధవకృపాతరంగితాపాంగవీక్షణాలంకార వేంకటరాఘవ
దీక్షితేంద్ర తిరువేంగళమ్మబహుజన్మతపఃపరిపాక శుభావతారుం
డును, కాంచనాచలధీరుండును, సేతుహిమాచలమధ్యవర్తి సమస్త
బాంధవ జనతామనోరథప్రపూరణకుతూహలహాలహాలికాసమా
కలితచిత్తుండును, విహితకర్మాచరణవృత్తుండును, నిత్యాన్నదాన
సంతర్పిత సకలభూసురుండును, నప్రతిహతప్రతాపభాసురుండును,
సత్యభాషానవీనహరిశ్చంద్రుఁడును, సజ్జననయనకువలయ పూర్ణ
చంద్రుఁడును, ఘననయ దేశీయకమనీయగ్రామమూర్ఛనా బహువిధ
విన్యాసధన్యాసమానతాళమాన నానానూనతానవితాన భంగీత
రంగిత సంగీత విద్యావిశారదుండును, వీణానినాదవినోదభూలోక
నారదుండును, వాదిమదగజ ప్రపంచపంచాననగర్జావిస్ఫూర్జిత
తర్క వేదాంతవ్యాకరణశాస్త్ర సమ్మతానర్గళోపన్యాసవైఖరీవాగ్వ
ధూనాథుండును, నాథమునియామున ప్రముఖపూర్వాచార చర్యా
భిరాముండును రామానుజ దివ్యచరిత్ర ప్రబంధసాహితీమోహితా
నల్పసంతోషవిశంకట వేంకటనగాధీశ్వరుండును, నీశ్వరాంఘ్రికం
జాత శింజానమంజీరమంజుల ఝూళంఝుళీనిగుంభన స్తంభన గం
భీర సంభాషణవిస్మిత నిఖిలసభాస్తారుండును నిరుపమనీతి విస్తా
రుండును తారపటీరతుషారధరణీధర సానుచరశబరీవిబుధనీల కబరీ

నిబిరీసవచనరచనాసముద్ఘాటితశశిమకుటరజతగిరికటకకపటకిటిధరణీభృదురగవరసురతురగశరదకుంద శరదరవిందవిమలధవళగరుడమల కమలకుముదసముదయసమిదశన విస్ఫూర్తికీర్తిగంగాతరంగిణీప్రక్షాళితమేదినీపంకుండును వంగలాన్వయపాలనాంకుండును నయవినయశమదమజ్ఞానవిజ్ఞానకృతజ్ఞతాభిజ్ఞ వరదగురుచరణ పరిచరణకరణ శరణాగతరక్షణవిచక్షణతాసత్యసౌశీల్యవాత్సల్య మాధుర్యగాంభీర్యౌదార్యచాతుర్య శౌర్యధైర్యస్థైర్యమార్దవార్జవ శుచిత్వకృతిత్వప్రముఖనిఖిలసుగుణమణిగణరోహణాచలుండును నిశ్చలుండు నుపాసితవిబుధయూథుండు నూర్జితప్రబోధుండును సరసపదపద్యగద్య రచనాభోజుండును సంతతసుముఖాంభోజుండును నైనసీనయామాత్యబిడౌజుం డొక్కనాఁడు పరిచితశబ్దతర్కమీమాంసులైనవిద్వాంసులును వాఙ్మాధురీధురీణ భారతీరమణీమణీరమణీయమణినూపురరవులైనకవులును నఖిల జనశ్రవణానందదాయకులైన గాయకులును వివిధవిచిత్రతానవితాన తాళపాళికానిసర్గసర్గప్రవీణవీణాపాణికులైనవైణికులును హర్షవిస్మయకకారంగంబులగు ప్రసంగంబుల బ్రొద్దుపుచ్చుచునుండ నిచ్చలంపుఁ బాలగచ్చులమెచ్చులు మీఱు కొలువుకూటంబునం గొలువుండి.

నను రంగేశ్వరపదయుగ
ఘనతరభజనానిరూఢకవితాసామ్రా
జ్యుని శేషము కృష్ణ సుధీ
తనయుని బిలిపించి పలికె దయ దయివాఱన్. 24

అసదృశభక్తిసద్గురుకటాక్షముగాంచి సమంచితాత్మతన్
బిసరుహమాకరంద రసపేశలకోశలవన్మృదూక్తులన్
రసికుల కింపుగాఁ గృతిపరంపరలన్ రచియించి కీర్తిచే
నెసఁగితివయ్య వేంకటపతీ బళి శేషమువంశసత్కృతీ. 25

క. నీవిప్పుడుమా పేర శు, భావహము శశాంకవిజయ మనెడుప్రబంధం
బావిష్కృతశృంగారత, గావింపుము రసికహృదయకౌతుక మెసఁగన్

వ. అని సగౌరవంబుగా నానతిచ్చి కర్పూర తాంబూలంబును గనకాం
బరంబు లొసంగి బహూకరించుటయు నేనును ప్రమోదభరిత
మానసుండనై యిమ్మహాప్రబంధంబున కారంభించి కృతినాయకుని
వంశావతారక్రమం బభివర్ణించెద.

—♦ కృతిపతివంశావతారము ♦—

సీ. సుద్దంపుటద్దంపు నిద్దంపుఁ జెక్కులఁ
బాలసంద్రపు బట్టి పట్టి నొక్క
దులకింపు బలుకెంపు తలకింపుజిగిమోవిఁ
బంటల వాల్గంటి గంటు సేయ
నెలకూన పొలుపైన యళికాన నీళా స
తీలోకతిలకము తిలక మునుప
రతి సొక్క మతిఁ దక్క శ్రుతిచక్క గోదాఖ్య
మంజువాణీమణీ మణిత మెసఁగ

గీ. నఖిలశృంగారములకు నిమ్మయి వెలుంగు
భువనసప్తద్వయీగణ్య పుణ్యగంధ
సముదిత సుఖంబు శారదసమయవికచ
పంకజ సఖంబు శ్రీరంగపతి ముఖంబు. 28

ఉ. అందు జగన్నుతాగమ సహస్రదృగాశయలబ్ధవర్ణ ల
స్పందమహామహాంతర విషాదితపుణ్యజనాగ్రణుల్ సదా
నందనపుణ్యగంధసుమనఃపరిశోభితు లాది నుద్భవం
బొందిరి భూసురుల్ శమదమోదయభాసురు లచ్యుతాశ్రయుల్. 29

క. చిత్రము తద్ద్విజకులము ప, వి త్రముగా సంభవించె విధిమానసమం
దత్రిగుణపరిబంధుం, డత్రియుగపదాబ్జభక్తుం డత్రి ధరిత్రిన్. 30

శా. మాయావాదిభుజంగభంజనగరుత్మంతుండు శిష్యావళీ
శ్రేయస్సాగరపూర్ణచంద్రుఁడు త్రయీసిద్ధాంత సింహాసన
స్థాయి శ్రీయతిసార్వభౌమపదపద్మధ్యాయి తత్త్వాన్వితుం
డై యాఖ్యన్ వెలసెన్ కిడాంబికులజుండై యతిగోత్రంబునన్. 31

క. వేంకటకృష్ణయ ఫణిప, ర్యంకపదాబ్జప్రసన్నుఁ డాచార్యకులా
లంకారుఁడాహిమాచల,లంకారమణీయయశుఁడురహిమహిమన్

సీ. చెలువంబుచే జీరుచిలుక తేజివజీరు
విమలోక్తిచేఁ జేరు విరులచేరు
కరుణాపరత నమ్మ గరళకంధరునమ్మ
నతిబలంబున మీఱు నల సమీరు
ఘనధైర్యరమ గట్టు కడవన్నె బలుగట్టు
స్థిరశక్తిచే మారు శివకుమారు
తెలితరిచే నంటు కలువకన్నియ నంటు
పటుదత్తి నెరసూను భానుసూను

గీ. మంత్రిమాత్రుండె యతఁడు దుర్మంత్రిగంధ
సింధురోదగ్రజాగ్రన్నృసింహమూర్తి
చెంజి వేంకటన్నపతిసాచివ్యకారి
కీర్తిగుణహారి వేంకటకృష్ణశౌరి. 33

చ. నలుదెసలందు భూమిలలనామణిహారము లగ్రహారముల్
వలనుగఁ జేసి కీర్తి గనువంగల వేంకటకృష్ణమంత్రిరా
ట్తిలకుఁడు శౌర్యసంపదవధీరితకృష్ణు విలాసకృష్ణు వి
ద్యల మునిరాజకృష్ణుఁ గనె నాత్మజరత్నము పెద్దకృష్ణునిన్. 34

ఉ. హత్తినకీర్తి కాంతవిపులాంబరలాలనఁగల్మి నెచ్చెలిం
జిత్త మెలర్చుచూపులను జిత్రవిలాసకళాకలాపవి
ద్వత్తను భారతీయువతిఁ దన్పుచు శ్రీపెదకృష్ణమంత్రి లో
కోత్తరవర్తనం దనరియుండియు దక్షిణలీలఁ గన్పడున్. 35

క. అతనికి కొప్పరకృష్ణయ, సుతుఁడయ్యెఁ దదీయ హేతిశూరాలి వధూ
వితతుల కొప్పరగొనుటన్, క్షితి కొప్పరకృష్ణుఁడన సుకీర్తిం దనరెన్.

సీ. ధార్మికలక్ష్మినిధానంబు దానంబు
గుణయుక్తబంధుసంకులము కులము
భువనసమ్మానితాభోగంబు భోగంబు
దినదినత్యాగసాధనము ధనము
రుచిరసౌమ్యగుణానురూపంబు రూపంబు
ఘనశుభలక్షణాకరము కరము
మహితకౌరవ్యోపమానంబు మానంబు
వరమంత్రికోటీరపదము పదము

గీ. కలిత సాఫల్యకవివచోగణము లతని
గుణము లెన్నుట కొకవేయుఫణము లున్న
నలవి యగు మంత్రిమాత్రుండె యరివిదారి
విష్ణుమతధారి కొప్పరకృష్ణసూరి. 37

క. రంగన్నిజభుజ శక్తి, న్వెంగలులై రిపులు సమరవీధి న్బఱవన్
వెంగన్నయట్టు వంగల, వెంగన్న నతండు గనియె వేడుక మీఱన్.

సీ. తనకీర్తి నిఖిలవిద్వన్మనఃకైరవ
నిచయంబులకు చంద్రరుచులు గాఁగఁ
దనప్రతాపంబు శాత్రవదర్పనీహార
మండలంబునకు నీరెండ గాఁగఁ
దనయనారతభూరిదానంబు యాచక
సస్యపాళికి నభస్యంబు గాఁగఁ
దనచరిత్ర మశేషధార్మికచారిత్ర
పంక్తులకును మేలుబంతి గాఁగ

గీ. నమరు సన్మార్గచారి జిహ్వాద్విజిహ్వ
ఖండనాంకుండు వినతోపకారశాలి
సామఘనపక్షుఁ డవదాతచారుముఖుఁడు
చెలఁగు వెంగన్న ద్విజకుల శ్రేష్ఠుఁ డన్న. 39

మ. అల వెంగన్నకుఁ గూర్మితమ్ములు ఘనుండౌ కొప్పు రామాత్యుఁడున్
కలితాధ్వర్యుఁడు కళ్ళకృష్ణుఁడును రంగప్పయ్య తిర్వేంగళ
ప్పలసత్కీర్తివిహారుఁ డార్యుఁ డనుకంపాధుర్యుఁ డాచార్యుఁడున్
లలితు ల్పత్తురు ధాత్రి వంగలకులాలంకారులై యొప్పరున్. 40

క. మోచారుచిపరిభవకృ, ద్వాచారుచిరన్ శుచిత్వవర్ధిష్ణు యశ
శ్శ్రీచారుసత్కలీన, న్నాచారు వరించె వెంగనప్రభుఁ డెలమిన్.

క. వెంగనకృప నాచారమ, యంగన యలబుచ్చికృష్ణయార్యున్ శేషా
ర్యుంగస్తురినాదివరా, హుంగ నెగాయత్రినిగమయుగయుగముఁ బలెన్

సీ. ఏజగద్బంధుం డహీనతేజస్స్ఫూర్తిఁ
దమ్ముల కామోదదాయి యగును
నేపురుషోత్తముం డినమండలీపూజ్య
మానుఁడై శుభదశాత్మకతఁ జెందు
నేవిబుధాధ్యక్షుఁ డిభసిద్ధగంధర్వ
విద్యాధరశ్రేణి వేడ్కఁ బ్రోచు
నేగోత్రనాయకుం డిలకు నాధారమై
విష్ణుపదాశ్రయవిహృతి గాంచు

గీ. నతఁడు లోకతమోహరుం డచ్యుతాఖ్యుఁ
డంచితసుధర్ముఁ డమితసత్త్వాశ్రయుండు
భూష్ణుఁ డుజ్జ్వలకీర్తి వర్ధిష్ణుఁ డలరు
బుచ్చికృష్ణ ఘనుండు సత్పుణ్యధనుఁడు. 43

ఉ. దానవవైరి వైభవనిదానవఘామణిఁ బెండ్లియైనటు
ల్మానవతీలలామ ముఖమండలనిర్జితసోమ రూపలీ
లానవపద్మధామ నవలా మధుసూదన పాదపంకజా
సీనమనోమిళింద యగుసీనమ నయ్యనఘుండు చేకొనెన్. 44

ఉ. పండితమండలీహృదయపంకజభానుఁడు బుచ్చికృష్ణయా
ర్యుండును సీనమారమణియున్ దొలి నోమిననోముపంటగా
హిండితకీర్తి యుక్తి జనియించెను వేంకట రాఘవాధ్వరీం
ద్రుండు విభాసమానగుణరుద్రుఁడు వంగలవంశచంద్రుఁడై. 47

సీ. శరదభ్రవిభ్రమాస్పద వాజపేయాత
పత్రంబు ఫణిఫణాపటలి గాఁగఁ
సతతరక్షోపాయచణములై భుజముల
శంఖచక్రంబులు చందు మీఱ
మిత్రనందకపుష్టి మైత్రావరుణయష్టి
కౌమోదకీమోదకలనఁ జూప
ముఖవిశేషప్రాప్తమణికుండలంబులు
మకరకుండలములై మహిమఁ దెలుప

గీ. సజ్జనానందకృత్సదాచరణజనిత
కీర్తిగంగాతరంగిణీస్ఫూర్తి నింప
లలిత తిరువేంగళమ్మ శ్రీలలన గాఁగ
నలరు వేంకట రాఘవయజ్వశౌరి. 46

ఉ. ఆశువిశోషణప్రతిభ నార్చుమహాబడబాగ్ని చేఁ బయో
రాశి శమించిపోమికి ధరన్గతమే మొకో నిచ్చనిచ్చలు
న్వేసట లేక యన్నమిడు వేంకటరాఘవయజ్వయింట మృ
ష్టాశనదానవార్ధిరసహాయత యాయతమై చెలంగఁగన్. 47

సీ. ఋగ్యజుస్సామాదిరీతు లేర్పడఁజేసి
భాట్టశాలలఁబెట్టె వ్యాసులట్లు
ప్రాకారమణిమంటపాది కైంకర్యము
ల్పరకాలుగతి రంగపతి కొనర్చె
ఛాయలు గల్పించె జలధరప్రౌఢిమ
శాలలు వేయించి జనులకెల్ల
బుధులకు నవరత్న భూషణాంబరములు
కల్పవృక్షంబులకరణి నొసఁగె
గీ. వెలయ నారదవరదున కలఘుభక్తి
నిష్టభోగంబు లొసఁగె ఫణీంద్రులీల
భజనతోషితఖగసార్వభౌమవాజి
సుగుణవేంకటరాఘవసోమయాజి. 48

క. శ్రీమద్వేంకటరాఘవ, సోమాసిమహాకులప్రసూత సుకీర్తి
స్తోమ తిరువేంగళమ్మన్, భామారత్నమును ధర్మపత్నిగఁబడసెన్.
సీ. రుక్మిణి కమనీయరూపసంపద చేత
సత్యభామ మృదూక్తి సరణివలన
ఋక్షజాతాభిఖ్య యిలశ్యామ యకాటచే
లక్షణ యగు శుభలక్షణముల
మిత్రవిందయు బాంధవత్రాణమహిమచే
భద్రయే గమనసౌభాగ్యకలన
నరవిఁ గాళిందియె సాధుజీవనయుక్తి
రహిఁ సుదంతయె కుందరదన యగుట
గీ. యనఘ వేంకటరాఘవయజ్వశౌరి
చిత్తమలరంగ మెలఁగుచు శీలవృత్తి
పరమపాతివ్రతీనిష్ఠ పరఁగ ధరణి
ననఁగ తిరువేంగళమ్మ కుందనపుబొమ్మ 50

గీ. ఆమహాధ్వరి యాసాధ్వియందు శేష
కృతిని సీనేంద్రు వేంకటకృష్ణధీరు
ఘనుని వేంకటపెరుమాళ్ళఁగాంచి వెలసె
నలువ నాల్గుమొగంబులఁ జెలఁగినటుల. 51

సీ. తనదుసర్వజ్ఞత కనుగుణంబుగఁదాల్చె
గంగోదకం బుత్తమాంగమునను
తన శేషసంజ్ఞకుఁ దగఁదండ్రియే దైవ
మనుచు శుశ్రూషలు తనరఁజేసెఁ
దనకళాశాలిత కనురూపముగ యాశ
శ్చంద్రికల్నిలిచె దిక్సంధులందుఁ
దనలోకబాంధవత్వమునకు నీడుగా
వేదమయుండని వినుతిఁ గాంచెఁ

గీ. బురుషసింహత్వవిఖ్యాతి పొసఁగ నఖర
లీల హైరణ్యదానైకలోలుఁడయ్యె
నతఁడు సామాన్యుఁడే వంగలాన్వయుండు
శిష్టసన్నుతజనుఁడైన శేషఘనుఁడు. 52

క. అరసికుననుజుఁ డురుబల, వైరికుభృత్పక్షభేది వల్గుసుధర్మా
ధారుఁడు శ్రితమందారుఁడు, శ్రీరమ్యుఁడు సీనమంత్రిజిష్ణుఁడు వెలయున్

సీ. తనదర్శనస్ఫూర్తి తనదర్శనస్ఫూర్తి
కరణి శ్రీధామైకగరిమఁ బూన
దనయుక్తివైఖరి తనయుక్తివైఖరి
మహి నహీనప్రౌఢి మంతుకెక్కఁ
దనయాభిరూప్యంబు తనయాభిరూప్యంబు
గతి మహిళాశ్చర్యకరముగాఁగఁ
దనదానచాతురి తనదానచాతురి
దారిఁ బ్రత్యర్థివర్ధన మొనర్ప

గీ. ఘనత గాంచును శిబికర్ణకామధేను
కల్పకము ప్రియమై మర్థ్యకారి భూరి
వితరణామోదితా శేషవిబుధసుకవి
శిష్టనుతిహారి వంగలసీనశౌరి. 54

శా. లోకాలోకము పాదు సప్తజలధుల్తోయంబు శేషుండు వే
రాకు ల్దిక్కులు హైమశైలము పటీరాగం బుపఘ్నంబులై
యాకాశం బురుకాయమానముగ సొంపొందు న్యశోవల్లికిన్
రాకాచంద్రుఁడు పండు తద్రసభుజుల్ రక్షింతు రాసీనయన్. 55

సీ. సకలసామాజిక సంఘంబుమదికి నిం
పుగ బృహస్పతిలీల బుద్ధిఁదెల్పు
గార్యఖడ్గక్రియాఘటనాఘటనశక్తి
దొరను ప్రమోదంబుఁబొరయఁజేయు
జననంబు మొదలుగా సకలజనోపకా
రంబు వ్రతంబుగా రహి నొనర్చు
జనకునివైఖరి జ్ఞానకర్మప్రవ
దనభక్తిగురునిష్ఠ లొనర మెలఁగు

గీ. ధర నుపనయనకన్యకాదానశతము
లన్నదానంబు జలదాన మాది యైన
దానము లొసంగుఘనుఁడభిమానఘనుఁడు
శ్రీపతినిభుండు వంగలసీనవిభుఁడు. 56

శా. హాహాహూహూహులుగానగర్వమున హాహాహూహువంచున్ స్వరా
రోహప్రక్రియఁగాఁచురంగతనులై రూప్యంబు నాసన్ వృథా
సాహంకారులు మర్త్యగాయకులు జోడా నీకుఁ బాండ్యేశ్వర
స్నేహాలంకృత వంగలాన్వయమణీ! సీనా! కవిగ్రామణీ! 57

ఉ. మానుజరూపమన్మథ! రమానుజకీర్తివతంసితాశ! భీ
మానుజశౌర్య! నీవు విని మాను జయింతువు దత్తి నీతిరా
మానుజనుశ్చరిత్రకృతి మానుజవాధుల నీమహాభర
మ్మాను జగానఁ గానము సమాను జనున్ భువినీకు సీనయా. 58

చ. అని జను లెన్న వన్నెఁ గని యాచకవాచక మేచకీచ్ఛటా
ఘనఘనసంగవైఖరిని గామితకామితవృష్టి నించుచున్
దనరువలంతి పాండ్యవసుధావసుధామునిమన్నన ల్వహిం
చినదొరలందు మేటి యగుచిమ్మనమంత్రికిరీటి వర్ధిలున్. 59

చ. స్ఫుటపటిమార్భటీనినటిషుస్మరజిన్మకుటీపుటీసుధల్
ఘటముల గుమ్మరించి రసఘుమ్మన రాట్సభ జంత్రిగాత్రముల్
పటుమతి వినిక్కఁ జేయుచు శిలాపటలిన్ సలిలంబుచేసి వేం
కట పెరుమాళ్ళధీరుఁడు జగన్నుతుఁడౌ సరసత్వ మేర్పడన్. 60

క. ఇళయపెరుమాళ్లు రాముని వెలయన్ భజియించురీతి వేంకటపెరుమాళ్
సలలితగీతకళానిధి, విలసితమతి గొలువ సీనవిభుఁడు చెలంగున్. 61

చ. జనకునకున్ మదిన్ముద మెసంగఁగ భూస్థలజాతయై మహా
వనమతి గాంచి పుణ్యజనవర్ధనతం దగి రామభద్రుఁడే
యనఁ దగుసీనయన్ బరిణయం బయి సీతమ శాస్త్రవాసనా
ఘనులనుబుత్రులం గనె నఖండితకీర్తి జగంబు నిండఁగన్. 63

చ. కులమును శీలమున్ విభునికూరిమి బాంధవపోషణంబు ని
శ్చలమృదుసూక్తి సత్త్వమును జక్కదనంబును గల్గి యొప్పుచున్
సలలితచర్యభర్తృపదసారసభక్తి జితార్యయార్యరం
జిలు నలసీనయార్యసతిసీతమ శీతమయూఖకీర్తియై. 63

క. అనుజుఁడు లక్ష్మణుఁ డైతగ,ననయుభరతకలన నిత్యశత్రుఘ్న మతిం
దనరుచు సీతానతితో, మను సీనయరామచంద్రమంజులయశుఁడై.

సీ. సప్తకులాచలసౌధదేశంబుల
నెందాఁక నవని యానంద మొందు
నవనీవధూమణిహావణించుకాంచి యై
యంభోధి యెందాఁక నలరుచుండు
నంభోధిశయనుఁడై యజుల సృజించుచు
నెందాఁక శ్రీహరి యెలమిఁగాంచు
శ్రీహరియురమందె శృంగార మెసఁగంగ
నెందాఁక నిందిర యింపు మీఱు

గీ. వెలయు నందాఁక వంశాభివృద్ధి గల్గి
సకలసంపత్పరంపరాసాంద్రభోగ
బహుసుపుత్త్రాయురారోగ్యభాగ్యగరిమ
శేముషీదేవతామంత్రి సీనమంత్రి. 65

షష్ఠ్యంతములు

క. ఏవంవిధగుణమణికిన్, శ్రీవంగలకులపయోధి చింతామణికిన్
ధీవిజితాదిమఫణికిన్, శ్రీవైష్ణవమతకువలయశీతలఘృణికిన్. 66

క. శ్రీమన్నరరంగాధిప, నామాంకితగేయకల్పనాస్తుతమతికిన్
రామానుజవిజయాంకగ, ఏమధురసమోదమాన వేంకటపతికిన్ 67

క. ఆహవసాహసతౌరా, షాహునకున్ సిద్ధవిజయ సన్నాహునకున్
స్నేహబహూకృతిసుకవి,వ్యూహునకువసంతవితరణోత్సాహునకున్.

క. వేంకటరాఘవమఖికుల, పంకజభానునకుఁగురునృపతిమానునకున్
గంకటవత్సేనునకు ని, రంకుశదానునకు సజ్జనాధీనునకున్. 69

క. వాధూలవరదదేశిక, సాధిష్ఠకృపాకటాక్షసంపాదితమే
ధాధీస్వోభయవేదాం, తాధికసామ్రాజ్యసంభృతానందునకున్ 70

కథాప్రారంభము

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన శశాంకవిజ
యం బనుమహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన 71

గీ. వెలయు ధరలోన సుజ్జ్వలవిమలహృదయ
పద్మపద్మాసమాశ్లిష్టపరమపురుష
సంతతధ్యానసానంద సాధుమౌని
నవ్యకీర్త్యావృతదిశంబు నైమిశంబు. 72

ఉ. ఆ వనసీమ శౌనకమహామునిముఖ్యులు తాపసోత్తము
ల్పావనసత్కథారసవిభాసిముఖాబ్జవినీతు సూతు సం
భావనఁ జేసి యిట్టులని పల్కిరి సద్ద్విజరాజితోర్జిత
శ్రీవిలసిల్లుచంద్రకథ చిత్తమున న్వినఁ గోరువారలై. 73

ఉ. పంకజగర్భునంశమున భాసిలి యిద్ధర నత్రి కెట్టులే
ణాంకుఁడు పుట్టె నాతఁడు బృహస్పతికిన్ సతియైన తార ని
శ్శంకత నెట్లు పట్టె నది సైఁప కెదిర్చినదేవతాతతిన్
గొంకక యెట్లు కొట్టె వినఁగోరెద మా కెఱిఁగెల్లఁదెల్పుమా 74

క. అన విని సూతుఁడుమనమున; వినయంబిగురొత్తమునుల వీక్షించినట
త్కనకాచలచాపజటా; ఘనగాంగతరంగభంగిగా నిట్లనియెన్ 75

మ. కలఁడంభోరుహగర్భమానససుధాకల్లోలినీనాథ ని
స్తులమందారమహీరుహోత్తఫల సత్పుత్త్రిభవద్బ్రహ్మవి
ష్ణులలాటాక్షకథావిచిత్రితజనస్తోమస్తుతోద్యద్యశ
స్తిలకాలంకృతధాత్రి యత్రి విలసత్తేజోధురాపాత్రియై. 76

చ. మునికుల చంద్రుఁ డాతఁడు ప్రమోదముచే ననసూయ భక్తిమై
తనదగు పేరు నిక్కముగఁ దాలిమి మీఱఁగ సేవ సేయఁగా
ననుదినమున్ జపంబు తప మధ్యయనంబు వ్రతంబు లగ్ని సే
వన మతిథిప్రియుక్తవరివస్యయు మీఱఁగ ధర్మనిష్ఠుఁడై. 77

ఉ. కొన్నిదినంబు లుండి తనకున్ సుతలాభము గల్గురీతికై
వన్నినకోర్కి చిత్తమునఁ బాదుకొన న్వనితాసమేతుఁడై
కిన్నరకామినీమృదులగీతవినూతనజాతపల్లవా
చ్ఛిన్ననికుంజమంజువనచిత్రముఁ గాంచె దుషారగోత్రమున్. 78

క. కాంచియుదంచితవిస్మయ, కంచుకితమనస్కుఁడగుచుఁగడు వేడుక నా
చంచలలోచనఁ గనుఁగొని, యంచితవాగ్వృత్తి నిట్టులనుచుంబలికెన్

సీ. పుడమి వింతలు చూడ నడరుకోరికఁ గన్న
మిన్నేరు దిగుటకు మెట్టు దొరకె
జన్నాన బన్నంబు గన్నసతీదేవి
పుట్టినిల్వారుసలపట్టు గాంచె
నొండొంటితోఁ రాయు కొండలజగడంబు
రహిఁ దీర్చి యేలంగ రాజు గలిగెఁ
దనయకుఁ దగుభర్త ననయ మారయు
హాటకాద్రికిఁ దగునట్టి యల్లుఁ డబ్బె

గీ. గండు మీఱిన చండాంశు నెండవలన
నుండ వెఱచినమంచుకు దండ గలిగె
నిందుబింబాస్య యా పర్వతేంద్రువలన
నెంచి యీతనిమహిమ వర్ణింపఁదరమె. 80

క. ధర మొదవై తిరిగెడుతఱి, గిరులెల్లను దాని కితని క్రేపుగఁ జేయన్
దొరసిచను ద్రావ నెలవుల, దొరఁగిననురువనఁగ మంచు దోఁచె లతాంగి

క. శిరమున శశాంకరేఖయు, హరు వగుఘనలీలకంధరాప్తియుఁ గలయీ
గిరిపతి గిరీశుచాయన్, గుఱుతుగఁ గనుపట్టె సమదకోకిలవాణీ. 82

సీ. కురువిందరుచిబృందపరికందళత్ప్రవా
ళభ్రమాగతకోకిలవ్రజంబు
తతహీరకరవారికృతశారదేందుదు
ర్వారణాధావచ్ఛకోరకంబు
ఫణితేంద్రమణిసాంద్రఘృణిరుంద్రయామవ
త్యాలోకభీతరథాంగకులము
సురభార్యవైడూర్యవరనిర్యదాఖుభు
క్ప్రకరనేత్రప్రభాచకితశుకము

గీ. నుదితగైరికధాతుమయూఖనివహ
విహితహరిహయధనురనువిదితజలద
సమయభయరయపరిచలదమలగరుద
నీక మీ కులశైలంబు నెలఁత! కంటె. 83

చ. నవరము లచ్ఛమైనఘనసారము కస్తురియున్ జవాది వే
ణువుల జనించుముత్యము లనూనత నిచ్చటిచెంచుముద్దియల్
హావణుగఁ గల్పవృక్షసురకై సురలోకపుఁబువ్వుఁబోండ్ల కా
ర్జవమున నిత్తురో చకిత చంచలచారుచమూరులోచనా! 84

క. అని యనురాగముమీఱఁగ, ననుగుంజెలితోడననుచునగ్గిరిమీఁదం
జనిచనిమునిపతివిస్మయ,ఘనతరహర్షములుమదినిఁగ్రందుకొనంగన్.

చ. కులసతిఁజూచి యోసమదకుంజరగామిని! వీరిఁ జూచితే
కలకలకంఠకంఠమృదుకాకలి కాకలనీయగీతికా
కలితుల సిద్ధదంపతులఁగంటె యదూరసరన్మరుజ్ఝరీ
జలలహరీవిహారములు సల్పెడియత్తులఁ గేళిదక్షులన్. 86

మ. ఇది గంధర్వవిహారభూమి యదె కంటే సిద్ధమార్గంబు ల
ల్లదె సౌగంధికపుష్పము ల్గలకొలం కాచాయసూ మానసం
బదిగో చైత్రరథం బదే కద కలాపాఖ్యామహాగ్రామ మో
మదిరాక్షీ! బదరీవనం బదె జగన్మాన్యంబు చూపట్టెడిన్. 87

క. అనియచటివిశేషమ్ముల, ననసూయకుఁదెల్పుచున్మహామునివర్యుం
డనుపమశీతలపవనం, బున బడలికదీరఁ బోవఁ బోవఁగ నచటన్.

సీ. శరభంబు లాహారమరసి పోషింపంగఁ
జెంగుచెంగున దాఁటు సింగములును
సింగము ల్దమగోళ్ళచేఁ గటంబులతీటఁ
దీర గీరఁగ మీఱువారణములు
వారణంబుల నిడువాలుతుండంబులఁ
జెలఁగి యూచఁగఁ గూరుఁ జిఱుతపులులు

చిఱుతపులు ల్మ్రింద్లు సెలఁగి తా వొనరింప
నిదురఁ బెట్టుచు నుండు కొదమలేళ్ళు

గీ. లేళ్ళకొమ్ముల నైన బ ల్బిలములందుఁ
బరఁగు పాములు పాములపడగనీడ
నలరుచుఁ జెలంగునెలుకలు తలవరు లయి
వరుసఁ గావంగ వెలయు నీవరులు గలిగి. 89

సీ. అలికిముగ్గులుపెట్టి వెలయవేదికలందు
నాహుతు ల్గాంచు త్రేతాగ్నికణము
త్రేతాగ్నికణధూమజాతమేఘములచే
నెండ కన్నెఱుఁగని వృక్షములును
వృక్షము ల్ఫలముల నెపు డియ్య నతిథుల
మిగులఁగైకొను గృహమేధికులము
గృహమేధికులసదాకృతసపర్యలచేత
నతిహర్షము వహించు యతిచయంబు

గీ. యతిచయధ్యానసంతోషితాంబుజాక్షు
పాలికజగత్త్రయంబునఁ బావనంబు
కాంత మేకాంత మాశ్రితానంత మగుచు
శ్రమము లెడఁ బాపు బదరికాశ్రమముఁ జేరి. 90

గీ. పర్ణశాలను నిర్మించి పత్నితోడ
స్వర్ణదీతోయమునను సుస్నాతుఁ డగుచు
జీర్ణపర్ణానిలాహారసేవనమునఁ
బూర్ణమగునిష్ఠను దపంబుఁ బూని యపుడు. 91

చ. ధర బొటవ్రేల నూని రవిఁదప్పక చూచుచు నూర్ధ్వబాహుఁడై
స్థిరత జితేంద్రియుం డగుచుఁ జిత్తము తత్తరపాటు మాన్చి చి
త్తరవున వ్రాసిన ట్లచలతన్ దగి వాయునిరోధ మొప్పఁగా
హరిహరపద్మగర్భుల సమాహితవృత్తి మదిన్ దలంచుచున్. 92

క. ఫలములుచివురులుబువ్వులుజలములుదర్భలునుప్రేల్మిసమిధలునవలా
వలయునపుడొసఁగసలిపెన్బోలుపుగఁదపమత్రియతిప్రియపుత్రాప్తికిన్

క. ఈ యమరిక రెండునొక్క, వేయేఁడులు దివ్యమానవిఖ్యాతముగా
నాయత్రితపముఁ జేయఁగ, నాయననిష్ఠకును మెచ్చియతిహర్షమునన్

సీ. హరినీలపుఁ దెఱంగు నరిదివజ్రపురంగు
మెఱుఁగుఁగెంపు హొరంగు మేను లమర
బెడఁ గైనయక్కన నెడమ మైదిక్కన
నడరెడువాక్కన నతివ లలర
చిలువపేఁజులఁ ద్రొక్కు పులు మేఁపులకు సొక్క
తెలిదూండ్ల వెస మెక్క తేజ లమర
మకుటంపుజిగిసొంపు రకమైన నెలవంపు
చికిలి కెంజడగుంపు శిరము లమర

గీ. స్వర్ణమయచేల గజచర్మ వల్కలములు
గట్టువారలు శంఖ చక్ర త్రిశూల
డమరు దండకమండలు సమితికరులు
హరి హర బ్రహ్మ లపుడు ప్రత్యక్షమైరి. 95

క. ఈలీలం బొడకట్టిన, వేలుపుఁ బెద్దలనుజూచివిస్మయవినమో
ద్వేలభయహర్షసంభ్రమ, శాలితఁ బ్రణమిల్లియత్రిసంయమిపల్కెన్

సీ. కమలాశ్రయత్వసంగతిపరిభ్రాజితు
నభిమతార్యాధారతాభిరాము
పరమహానందకపాలికాశ్రితలోకు
హంసాధికరణవిఖ్యాతియుక్తు
వర్ణితఘనసారవర్ణాత్మకాధీశు
ద్విజరాజసంప్రాప్తదివ్యచరణు
నురుతరసత్కృపాభ్యుపగతభద్రుని
సుజనసంస్తుతలసదజసమాఖ్యు

గీ. నిన్నుఁ గొల్చెద భక్తిమై నీరజాక్ష!
యోవిరుపాక్ష యష్టాక్షరోరుపక్ష
రక్షణసదీక్షయసదృక్షరమ్యవీక్ష
[illegible]క్షణమె నన్ను రక్షించుమహితసమక్ష. 97

చ. అని నుతిసేయునాయనసమంచితభక్తికి మెచ్చి వార లి
ట్లనిరి మునీంద్ర! నీ వలయునట్టివరమ్ము లొసంగువారమై
యనితరదర్శనీయమహితాకృతులే మిట వచ్చినార మిం
పెనయఁగ నీవు కోరినయభీష్టము లిత్తుము వేఁడుమిత్తఱిన్. 98

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లను, మహామహులార! గుణాభిరాము లౌ
తనయులఁ గోరి నే నిపుడు తత్పరతన్ దపమాచరించితిన్
ఘనతరకీర్తియుక్తుల జగన్నుతులన్ మిమువంటిపుత్త్రులన్
మనమునఁ గోరెదన్ గరుణ మన్నన మీఱఁగ నీయఁగాఁదగున్.

మ. అనిన న్నవ్వుచు మమ్మువంటిసుతు లెంచైన న్గలారే జగం
బున నత్రీ విను మేము మువ్వురము త్వత్పుత్త్రాకృతుల్ దాల్చిమీ
యనురాగం బొన గూర్తుమం చని యదృశ్యాకారులై రట్టిచో
ననసూయాసతి గర్భమయ్యె భువనాహ్లాదంబు సంధిల్లఁగన్. 100

చ. నెల మసలె న్శ్రమం బొదవె నిద్దపుఁ జెక్కులు వెల్లనయ్యె వే
విళు లుదయించెఁ జన్మొనల వీఁకయుఁగప్పును దోఁచెఁ జిట్టముల్
వెలసెను రోమరాజి గనిపించె రుజంబుగఁ గౌను పైఁబయి
న్బలిసె వళుల్ సెలంగె జడిమంబు నడ న్గనిపించె నింతికిన్. 101

క. ఈమాడ్కిని దద్గర్భము, శ్రీమెఱయుచు వృద్ధిఁ జెందఁజేడియ తగెఁ జిం
తామణికౌస్తుభకల్పక, భూమిజయుతజలధిలహరిపోలికమీఱన్ 102

శా. అంతన్ గొన్నిదినంబు లేఁగ ననసూయాదేవి భూమీజనుల్
సంతోషింప శుభగ్రహాళి ననువౌ లగ్నంబునం దద్భుతా
నంతశ్రీఁదగుపుత్త్రులం గనియె దత్తాత్రేయు దుర్వాసునిన్
గాంతామోహనచారుమూర్తిరుచిరేఖాసాంద్రునిం జంద్రునిన్ 103

క. దత్తమునీంద్రుడు సుగుణో, దాత్తుఁడు హరియంశమున శివాంశంబునలో
కోత్తరుఁడగు దుర్వాసుఁ, డుత్తముఁడబ్జభవునంశ నుడుపతిపుట్టెన్.

క. హరిహరసరసిజసంభవ పరమాంశజులైనసుతులఁబడసి మునీంద్రుం
డరుదగుసమ్మోదమునన్, బెరసెను పెన్నిధులుగన్న పేదయుఁబోలెన్

ఉ. అప్పుడు వేలుపుంజెరవ లాడిరి పాడిరి కిన్నరాంగన
లొప్పిలు సోనతేనియలు చిందఁగఁ గ్రిందుగఁబువ్వులన్ సురల్
గప్పిరి దేవదుందుభులు గ్రిక్కిన దింధిమినాదవైఖరిన్
గుప్పున మ్రోసె దివ్యమునికోటులు దీవన లీయ వేడుకన్. 106

క. ఆ ముప్పురలోఁ జందు్రఁడు
తామరసభవాంశభవుఁడు దననెఱనీటు
న్గోమును జక్కదనంబును
వామాక్షులు మెచ్చ నిచ్చ వర్ధిలుచుండెన్. 107

సీ. కలువలచెలికాఁడు కళల కెల్లను వీడు
నెత్తమ్మినేస్తకానికిని జోడు
రాతిరియెకిమీడు జోతియుండెడువాఁడు
మగువలఁ దమిఁగొల్పు మాయకాఁడు
జక్కవగమిసూడు చక్కనివగకాఁడు
చిమ్మచీఁకటిఁ జిమ్ము దిమ్మరీఁడు
మరునివజీరుండు నెఱనీటుగలవాఁడు
ముద్దుగుమ్మలమొగమ్ములకు నీడు
గీ. అంకమున జింకఁ దాల్చిన యందగాఁడు
అంబుజాక్షునిమోహంపు టన్నతోడు
సద్ద్విజన్మలఁ బోచు వజ్రంపుజోడు
కలికితనమున మెఱయుచుక్కలకు ఱేఁడు. 108

క. సుద్దులచే బుద్ధులచే, ముద్దులచేఁ దల్లిదండ్రి ముద మలరంగాఁ
దద్దయుఁదద్దయు నెసంగెను,బ్రొద్దుకుఁబ్రొద్దుకును వింతపోణిమిమీఱన్.

గీ. జాతకర్మాదిసత్క్రియాజాతములను
బూతతనుఁ డైన యతనికిఁ బ్రీతి నత్రి
నాతియును దాను నుపనయనం బొనర్ప
నాతనిఁ గనుంగొనఁగ వచ్చె ధాత యపుడు. 110

ఉ. వచ్చి నిజాంశసంభవు నవారణవారణడింభమో యనన్
హెచ్చిన పెక్కువం జెలఁగు నిందుని రమ్యముఖారవిందుని
న్మెచ్చి దయోదయస్ఫురణమీఱఁగ దీవనలిచ్చి యిచ్చమై
యచ్చరనేత తచ్చరిత మచ్చుపడం బరికించి యిట్లనున్. 111

ఉ. ఈతఁ డని న్సురాసురుల కేనియు గెల్వఁగరాని విక్రమ
ఖ్యాతిని మించి రా జనఁగ నంచితకీర్తి వహించి తారకా
నేతయు నోషధీశుఁ డవనీసురజాతికిఁ బాలకుండు నై
భూతల మేలు మేలు దలపోయును జేయును రాజసూయమున్.

మ. అని యిట్లానతి యిచ్చి యంబుజభవుం డమ్మేటికిం గాండివం
బను వి ల్లక్షయతూణయుగ్మ మఖిలాస్త్రాభేద్యమౌ కత్తళం
బనిలోద్దామతురంగమాన్వితసహస్రాదిత్యసంకాశ మై
యను వౌ దివ్యరథంబు నిచ్చెఁ గరుణాయత్తైకచిత్తంబునన్. 113

క. కర మురు సమరజయశ్రీ
కరమును సుఖకరము కాంతికరమును గడు మీ
సరమును బరాగగణధూ
సరము నయిన కలువవిరులసరము నొసంగెన్. 114

క. నలువ మరుమామ కీ గతి
నలువ మరువరంబు లొసఁగి నగుమొగమున ముం
గల నతులశిల్పవైఖరి
గల నతు నవ్విశ్వకర్మఁ గనుఁగొని పలికెన్. 115

చ. హతబహుకిల్బిషం బగుప్రయోగము యోగముదావహంబు సాం
వ్రితముగ నందు నిందిరకుఁ బట్టనఁ బట్టణము న్సృజింపుమా
యతులితశిల్పశక్తిఁ గొని యం చని యంచనిరూఢి నెక్కి యం
చితగతి ధాత యేఁగె జపసిద్ధులు సిద్ధులు తన్భజింపఁగాన్. 116

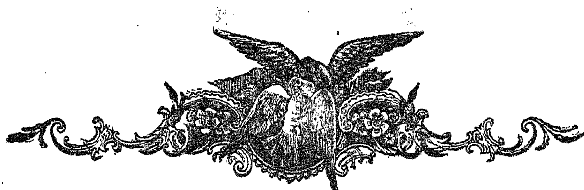
—♦ ఆశ్వాసాంతము ♦—

శా. ఆలంకారికసమ్మతోజ్జ్వలకవిత్వాగాధగాధాశతో
ద్వేలస్తుత్యయశోవిశోధితధరిత్రీఖండ ఖండాధిక
స్వాలాపామృతసేచనోల్లసితవిద్వత్కర్ణ కర్ణాబ్ధిచం
ద్రాలంబాపదదాన దానయుతవేదండాశ్వపూర్ణాంగణా. 117

క. సజ్జననాదిబుధావన, సజ్జనయనకజ్జలాశుక్రరచితసదా
మజ్జనరిపుయాావతధీ, మజ్జనజేగీయమాన మానవిధానా. 118

మాలిని. ఖలవిమతచమూరా డ్గర్వనిర్వాణశౌజా
యలఘు నిజగుణాళీహర్షవత్పాండ్యరాజా
వలదురుకవివిద్వద్వర్గ సౌవర్గభూజా
విలసితశుభయుక్సద్వేంగళాంబాతనూజా. 119

గద్య. ఇది శ్రీజానకీరామచంద్రచరణారవిందవందనకందళితానంద
కందాళ రామానుజగురుచరణసేవాసమాసాదితసాహితీవైభవ
శేషము కృష్ణయార్యతనూభవ సుకవిజనవిధేయ వేంకటపతి
నామధేయ ప్రణీతంబైన శశాంకవిజయం బను
మహాప్రబంధంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.



శ్రీరస్తు.

శశాంకవిజయము.



ద్వితీయాశ్వాసము

—∘∘○∘∘—



శ్రీవిజయరంగచొక్క-
క్ష్మావిజయగురు ప్రసాదసంపన్నిత్యా
శ్రీవరదాచార్యమణి
శ్రీవరదాస్యైకకృత్య సీనామాత్యా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రులకిట్లనియె.

శా. ఆ లీలన్ గమలాసనుండు చన నయ్యాజ్ఞాపనం బౌదలన్
బాళిం గైకొని విశ్వకర్మ యుచితాభ్యాసైకశిల్పక్రియా
శాలిత్వంబు ప్రతిష్ఠ గాంచఁగఁ బ్రతిష్ఠానాఖ్యచే నెంతయున్
మేలౌ పట్టణమున్ బ్రయాగమును నిర్మించె న్జనుల్మెచ్చఁగన్. ౩

క. ఆ పురివిభవము శివునకు నూపురమగు చిలువతేఁడు నుతిసేయంగా
నోపురహిఁగాంచ నేరఁడు, కాఁపురమైలచ్ఛియచటఁగదలక యుంటన్

మ. నగరీసౌధముల న్గుమారికలు వీణ ల్మీటుచో నీలపుం
జగతు ల్వజ్రపుగోడలుం జలముగా సప్తర్షిసంఘంబు మం
త్రిగణోచ్చారణతో సితాసితసరిద్భ్రాంతి న్జలంబాడి యా
మగువ ల్నవ్విన భ్రాంతికిం బురుషధర్మత్వంబు సిద్ధింపఁగన్. ౫

మ. అలజాబిల్లి మెఱుంగు బాసికముచాయం బూనఁగాఁ దారక
ల్నెరయంజల్లినసేసఁ బ్రాలకరణి న్నిండార సౌవర్గని
ర్ఝరిణీకంకణముక్త కేతుకరకంజం బొప్పఁ దద్రత్నగో
పుర మా గోపురలక్ష్మి పెండిలయి యొప్పె నాబ్రప్తకలాణ్యమై

చ. విలసితపద్మరాగమణి వేల్లితమై తగుమేటికోటకొ
మ్మలు దళపంక్తులై మెఱయ మంజుహిరణ్మయసౌధయూధము
ల్దల మగు కేసరంబులుగఁ దత్ప్రభుగేహము మిద్దెగాఁగ ను
జ్జ్వల మగు తత్పురాబ్జమున సారసవాసన మించు నిచ్చలున్.

ఉ. పాటొకయింత లేనిఘనపత్త్రసహస్రము రాజమాన్య మా
పాటవము న్జడోపచితభంగి యెఱుంగనివృద్ధియోగమున్
బాటిలఁజారుచిత్రనవపద్మగతి న్విలసిల్లి కంటకో
ద్ఘాటన లేకయుండు రమ కాఁపుర మాపురమందు నిచ్చలున్.

సీ. వసుమతీవలయాధిపత్యరాజద్రాజ
పరితోవిజృంభితపరిధి యనఁగ
విక్రమత్రయభృశోపక్రమాధోక్షజ
చరణవిస్రస్తహంసక మనంగ
భువనత్రయాద్భుతపురరమాకటిలగ్న
ధగధగన్మణికాంచిదామ మనఁగ
నఖలభూభరణసామ్రాజ్యయాచ్ఞాయాత
మండలీకృతమహాకుండలి యన

గీ. నెసఁగు బహుజీవనప్రదాతృత్వవిష్ణు
పదసమాశ్రయతాభోగభాసురత్వ
పురుషరత్నాభిరామత్వపూర్ణమహిమ
విమల హేమకవాట మవ్వీటికోట.

గీ. జాళువాకోటకొమ్మలు చాలుదీప
ములుగఁ బైమొగు ల్ధూమవిస్ఫూర్తిగాఁగ
నవ్యనీరాజనంబు తన్నగరలక్ష్మి
విష్ణుపదమున కర్పించు వేడ్కమీఱ.

చ. కళుకుకడానిచాయ మెయిఁ గన్పడఁగా మెఱుఁగుందురాయితో
విలసిత మైననీలఘణవేణికచేఁ జెలువొందు కోటకొ
మ్మలఁగని చంద్రుఁడున్ రవియు మాపును రేపును రక్తిమీఱఁగా
మెలఁగుచుఁ జుట్టఁ బెట్టుదురు మే నొకయించుక సోఁక నప్పురిన్.

చ. అలపురికోటకొమ్మగమి నానను దగ్గరుడోపలద్యుతి
న్జిలువలపగ్గము ల్చెదరఁ జిక్కఁపడున్ రథ మొంటిబండి నే
నలసెద నొంటిగా ననుచు నరుకఁ డన న్నెల కొక్కరుండుగా
నిలువుఁ డటంచుఁ బంచె విధి నీరజమిత్రులవంతు దీరఁగన్. 12

ఉ. పంత మెసంగఁ దన్నగరభామిను లబ్జము లంఘ్రిఁ ద్రోయు చ
త్యంతవిలాసరేఖఁ బరిఖాంబువుల న్విహరింపఁ గౌతుక
భ్రాంతమనస్కు లై చిలువరాకొమరు ల్దల లెత్తిచూచి ద
ర్శింతురు గూఢపాద్వనిత లెంతయు వ్రీడ శిరంబు వంపఁగన్. 13

శా. వాటం బై తగుఁ గోటక్రింద వనధివ్యాఖ్యేయ మాఖ్యేయమున్
ఘాటం బైన కుళీరమీనమకరోగ్రం బౌ మరుద్గంగపై
సాటోపస్థితి మీఱు మర్త్యులు నమర్త్యానీకము న్వేఁక నె
చ్చోటం దాఁకక యుండ రెండుపరిఖల్ జోడించెనో బ్రహ్మనాన్

ఉ. పెక్కుముఖంబులం జదివె వేదము లంతట నిద్ర సోమరై
క్రిక్కన నీటిలోఁ గలిపెఁ గ్రమ్మర నేర్చుట సా మెఱుంగు నీ
మెక్కువ యేమి బ్రహ్మ కని యేకముఖంబున సాంగవేదముల్
దక్కఁగ నేర్చి బుద్ధి నచలస్థితిఁ దాలుతు రప్పురి న్ద్విజుల్. 15

సీ. ఒమ్మైనబళువుగోత్రమ్ములు ద్రొబ్బిన
జోమ్ముల గాయమ్ము లెమ్మిమీఱ
దండెము ల్దోసిన కండెము లల భుజా
కాండమ్ములను సానకత్తు లమర
గాటంపువీఁకన దాటైన మేనుల
యటుమట్టినిగనిగల్ హారువు మీఱ

వికటారివీరులప్రకటాహమిక మాన్ప
చికటారిపొదలిక ల్పెన్ను మిగుల

గీ. హల్లకద్యుతిచెంగావిచల్లడాలు
డాలు మీఱిన వెలివచ్చడాలు నమర
నమరనాయకవిభవనిరాకులంబు
రాకులంబు చరించు నా రాజధాని. 16

శా. బాణావంకిని పెద్దకత్తిగుమితి న్బాణాసనప్రౌఢిమన్
ద్రోణాచార్యుల కైనఁ బల్కుదగు నేర్పుల్నాడు పై డాసినన్
స్థాణుం డైన పటంబుగా నిలువకుండన్ ద్రోతు రాపన్నసం
త్రాణోద్యద్బిరుదాంకు లప్పురమున న్రాజన్యచూడామణుల్. 17

ఉ. నిచ్చలమైన కెంపులును నీలమణుల్వరమౌక్తికంబులు
న్బచ్చలు పుష్యరాగములు వజ్రములుం బగడాలు తూములన్
హెచ్చుగఁ గొల్తు రెప్పుడు ధనేశు నిధుల్దమ యప్పువడ్డికి
న్వచ్చిన నొచ్చె మెం తనుచు నవ్వుదు రప్పురిలోని కోమటుల్.18

ఉ. చారుచిరత్నరత్నమయసౌధముల న్బురి వైశ్యకన్యక
ల్గీరనగింజ లాడుతఱిఁ గ్రిందను జిందినదివ్యరత్నముల్
పౌరులు ద్రొక్కుచు న్జనఁగఁ బాదుకొన న్ధరణీపురంధ్రికిన్
వారక రత్నగర్భ యనునామముఁ బెట్టిరి సత్కవీశ్వరుల్. 19

ఉ. ఏగొక టబ్బె రామునకు నెల్ల పొసంగవు చంద్రమఃకళా
ధారికి నొక్క యెద్దిది వితావిత సీరము లేమిఁ గావున
న్నీరికి నొంటిపోగుకు విశేషము లే శివుఁ డాదిభిక్షువం
చేరులు నెల్లగల్గి సుసమృద్ధిగఁ బాదజు లుందు రప్పురిన్. 20

చ. భుజములు తమ్మితూండ్లు కనుబొమ్మలు సింగిణివిండ్లు చన్ను లం
కజపుఁబసిండిగిండ్లు తెలిగన్నులు శ్రీసతియిండ్లు వాతెర
ల్నిజముగ దొండపండ్లు రమణీయకటిద్వయి పైఁడిబండ్లు రా
[illegible]విరికల్వచెండ్లు పురమందలి కొవ్విరిబోండ్లు చూడఁగన్ 21

సీ. చంచలత్వము తక్క మించుకన్నుల నుంచి
మించుబోండ్లైనక్రొమ్మించు లనఁగ
నిమ్మగాఁ గాఠిన్య మెమ్మెచన్నులఁ డాల్చి
కొమ్మలైన కడానిబొమ్మ లనఁగఁ
గుటిలత్వ మలకల ఘటియించి వనితలై
నటియించు శశికళాపటల మనఁగ
ధవళత నవ్వులం దవతరింపఁగఁ జేసి
యువతులౌ తారకానివహ మనఁగ
గీ. నలరుదురు లోకసంహననాభిలాషి
మత్స్యలాంఛనకృతజపమంత్రసిద్ధు
లఖిల యువనేత్రభాగధేయంబు లచటి
చక్కనిమిటార్లు మరుచేతిచిక్కటార్లు. 22
సీ. కేలెత్తి సురదంతి నాలంబునకు నిల్చు
పగిదిఁ దుండంబులు పైకిఁ జాఁచుఁ
గలశభవాచాంతజలధి నింపఁగఁజాలు
నివె యన్నగతి వమధువులఁ జల్లు
నొంటి నెత్తఁగ రాదె యుర్వి నాగాధిప
త్రియధృతి ననుమాడ్కిఁ దాల్చు మట్టిఁ
బుడమి మెల్లను నాలుగడుగుల నడుగు నం
చనుగతి ముందఱి కడుగు లిడును
గీ. కీలు మేలును మదభరోద్వేలధార
లోలిఁ గురియంగ సెలయేళ్ళఁ జాల మెఱయు
శైలములలీల నాలానజాలబద్ధ
లైనమత్తేభఘట లొప్పు నప్పురమున. 23
శా. బ్రిద్దల్వాఱి ధరిత్రిలీలఁ దెలిబాబాఁ జూచి వేఁటాడుచున్
గుద్రిన్ ఘల్లున క్రొమ్మొక ల్లెగయఁగా నూరారు సన్నల్వడున్
న ద్దెచ్చోటను విన్న డీకొను నిజచ్ఛాయన్మహావృక్షముల్
ప్రోద్దామస్థితిఁ బెల్లగించు నచటన్ బొల్పొందు మత్తేభముల్. 24

సీ. కనత్ప్రమోహరిగాలి గణుతియే మా కంచు
            నగినట్లు వదనఫేనముల రాల్చు
ధర సరి లేదు పాతాళమం దేనియుఁ
            గంద మ న్గతి ఖురాగ్రమునఁ ద్రవ్వ
దినరథాశ్వములట్లు మునుఁగుదుమే పూర్వ
            మబ్ధు ల న్గతి సేఁచు నంఘ్రిరజము
తముఁ గూడి వచ్చు చిత్తమ్ముల నలుకచే
            నదలించుకరణి నల్లార్చు శిరము
గీ. లురము నందంబుఁ బలుకంద ముదుటుఁగన్ను
లరిది వెన్నులు తగ నందమై యెసంగ
సింధుకాంభోజశకపారసీకధట్ట
బాహ్లికారట్టఘోటకపంక్తు లచట. 25
మత్తకోకిల. చక్రము ల్జత గూడ బంగరుచాయ నింగి చెలంగఁగాఁ
బ్రక్రమాదృతపద్మత న్మరవర్ణ ణాస్పదవృత్తులై
వక్రగామిత లేమిఁ జైత్రనవప్రతాపవిజృంభణో
పక్రమస్థితి మీఱుఁ దేరులు భానుమండలవైఖరిన్. 26
క. తురగము రాతును బల్లము,గరకరి నేఁపడఁగ రణముగావించి యశం
బరుదుగ నెదురంపుదుర, ప్పురభటులుసురాళిగురియుఁబువ్వులజడికిన్
సీ. కర్ణాటకామినీకర్ణావతంసిత
            కర్ణికారపరాగగణముఁ దాల్చి
మధురాధరాచరన్మధురాధరాపున
            ర్నిధువనోత్సాహము ల్నిగుడఁ జేసి
కుంతలాంచదరాళకుంతలాగరుగంధి
            కుంతలామోదము లొల్లలాడి
లాటశుద్ధాంతలలాటఘర్మాంబులీ
            లాటనక్రియలఁ బాయంగఁద్రోసి

గీ. నలినకువలయనవలయనటనపటిమ
చలితలలితపదళికులకలకలకల
వితతగతికృతిచతురత వెలసి పొలసి
విసరు మరుదంకురంబు లవ్వీట నెపుడు. 28

చ. కలువల కేమి నీ విపుడు కన్గొనినంతనె తెప్ప తెప్పలా
నలినము లెన్ని రావు లలనామణి నీ విటు మోము ద్రిప్పినన్
వలసిన సంపెగల్గలుగవా మఱి నీ మెయిచాయ డాయ నం
చెలమి విటాళి పల్క విరు లిత్తురు నప్పురిఁ బుష్పలావికల్. 29

మ. కులుకుంజందురుకావిపావడపయిన్ గ్రొందళ్కు-రాయంచ యం
చులజిల్గుం దెలిదుప్పటంబు రహి మించం గుచ్చెల ల్గాజునన్
దొలుకన్మెట్టెలసద్దుల న్ననులపద్దు ల్వీడఁగా వారకాం
తలు తద్వీథుల వత్తు రచ్చిగురుఖాణారాతుతేజీ లనన్. 30

శా. బాగై మించిన యప్పురోత్తమము క్రేవన్ జూడ నయ్యోన్ రకం
బై గంగాయమునాసరస్వతులు చంద్రాపేక్ష యాత్మన్ గొన
ల్బాగ న్గంద్రికయున్ గళంకరమయున్ సౌగంధికశ్రీయు ను
ద్యోగం బొప్పఁగ వచ్చె నందు మదిలో నుర్వీజనం బెన్నఁగన్. 31

క. ఆనగరంబునఁ జంద్రుఁడు, భూనుతవైభవమెసంగఁబొలుచునిజకథా
గానసుధాపానబుధా, సూనవిధామోదమోదయుక్తుండగుచున్ 32

ఉ. పిన్నటినాఁటనే తన వివేకము లోకమువారు మెచ్చఁగా
వన్నెకు వాసికెక్క గురుభక్తియు యుక్తియు బంధురక్తియున్
సన్నుతసూనృతోక్తి భుజశక్తియుఁ జక్కదనం బెలర్పఁగాఁ
గన్నులు చల్లసేయు నల కైరవమిత్రుఁడు లోకమిత్రుఁడై. 33

క. అత్రినయమలర నిట్లను, న త్రినయనునట్టిపట్టి కతిహర్షముతోఁ
బుత్రా! నీదగుబుద్ధికిఁ, బాత్రంబగుగురునిగరుణఁబడయఁగవలదే.

చ. చదువునఁ బ్రజ్ఞ దాన సరసజ్ఞత యంమునఁ గార్యఖడ్గకో
విదతయు దానఁజేసి ప్రతివీరనృపాలజయంబు దానిచే

వదనుగ మీఱుసంపదలు వంచనఁ ద్యాగము భోగ మంచు చేఁ
బడపడి కీర్తిదాన ననపాయపదంబును గల్గు నెంచఁగన్. 35

ఉ. ఆఱునిదీవె యక్షయమహానిధిఁ జూపు నవాంజనంబు నూ
ఱూరికి వచ్చి తోడుపడ నోపినబంధుఁడు జ్ఞాతివర్గము
గ్లోరనిసామ్ము దేవనరలోకవశీకరణౌషధం బసా
ధారణ మైనవిద్య వసుధ న్నుతియింప వశంబె యేరికిన్. 36

క. చెఱకునకుఁబండుపసిడికి, బరిమళముచిత్రమునకు బ్రాణంబునుదా
నరుదుగఁ గల్గినరీతిని, నరపతులకు విద్యగలిగిన న్నలువొసఁగున్.

క. దురమున కలుకనితురగము
వరగుణయౌ యువిద వినయవంతుఁడు సుతుఁడు
న్వీరతుఁడు బుధుఁడు వివేక
స్ఫురితుం డగు మంత్రిరత్నములు నీ యైమన్. 38

ఉ. కావున నీవు ప్రాభవము గల్గుటకు న్బల మొందు వైఖరి
న్దేవగురు న్బృహస్పతి నతిప్రతిభాస్థితి భారతీపతి
న్సేవ యొనర్చి నీదగుసుశీలతచే ముదమందఁజేసి మే
ధావిభవంబున న్దనరి తత్కృప విద్యలనెల్లఁ గాంచుమీ. 39

క. అన విని చంద్రుఁడు జనకుని, పనుపునసంతసమెసంగ భాసురవిద్యా
ఖనియగుగీష్పతిపాలికిఁ, జనిప్రణమిల్లుటయునతండుసమ్మదమలరన్.

ఉ. మైత్రి యెలర్పనిట్లను; కుమారక! సారెకు సచ్చరిత్రుఁడౌ
యత్రికి సేమమా కుశలమా యనసూయకు నీకు మేలె లో
కత్రయవందనీయులు సుఖస్థితులే భవదగ్రసోదరు
ల్చిత్రము నీదురాక సవిశేషముగా నెఱిఁగింపు నావుడున్. 41

ఉ. మాతలిదండ్రు లన్నలును మాతలిసారథికార్చనీయ! సం
ప్రీతిగ నున్నవా రచట మీ చరణాంబుజసేవఁ జేయ న
న్నీతఱిఁ బంపఁగా నెలమి నే నిట వచ్చితి నన్ను శిష్యుని
న్నీతనుజాతురీతిని వినీతునిగా నొనరించి ప్రోవవే. 42

ఉ. ఒజ్జలు నిర్జరావళికి నుజ్జ్వలబుద్ధిసమృద్ధు లెంతయున్
సజ్జను లిజ్జగంబునను సన్నుతి గాంతురు మీర లట్టి మీ
పజ్జను జేరి యొజ్జఁగని భక్తి యొనర్చుచు విద్య నేర్చిన
న్మజ్జననంబు సార్థము నమజ్జనతావన! లోకపావనా. 43

శా. మీచెంత న్బహు వేదశాస్త్రపఠన న్బేకంద్రు విద్వాంసులై
వాచోయుక్తిపటుత్వ మొందిరిగదా వారంద ఱో నా ననన్
ధీచాతుర్యము మించ శాస్త్రముల నర్థి న్నేర్చి యుష్మద్దయా
సాచివ్యంబునఁ బేరుఁ బ్రోధియుఁ బ్రతిష్ఠారూఢియు న్గాంచెదన్.

క. సదమలగురువిశ్వాసము, త్రిదశులు మనుజులును మెచ్చ ధృతి మీయొద్ద
న్గదివెద మీ పరిచర్యను, నొదవెదఁ దుదఁ గీర్తిఁ బెత్తునురుతరలీలన్.

మ. అనిన న్నంతసమంది గీష్పతి కుమారా! యత్రిగర్భంబున
న్జననం బొందిన నీకు నీ వినయము న్సౌజన్యమర్యాద వ
ర్తన మంచన్మధురోక్తులుం దలఁప వింత ల్గావు రాజత్కళా
ఖనివై యొప్పెడి నీవు శిష్యుఁడగు భాగ్యం బెన్న సామాన్యమే! 46

క. పదునెనిమిదివిద్యలు నినుఁ, జదివించెద వేయునేల జగముల నెందు
న్బదు లితనికి లేదనిపిం, చెద నిను నాయంతవానిఁ జేసెదఁ జంద్రా!

చ. అని మది మోదమందుచు బృహస్పతి యాహరిణాంకు నింటికి
న్గొని చని యాదరించి తనకు న్సహధర్మిణి యైన తారఁ గ
న్గొని యితఁ డత్రిపుత్రుఁ డనూనగుణాఢ్యుఁడు తల్లిదండ్రిపం
పున మనవద్దకుం జదువుపూనిక వచ్చినవాఁడు తొయ్యలీ! 48

ఉ. నీరజగంధి! వీఁడు జననీజనకు ల్గడు గారవంబున
న్వారకఁ బెంపఁగాఁ బెరిఁగినాఁ డతికోమలదేహుఁ డీతని
న్నేర యెఱింగి యాదరము మీఱఁగ వేళకు వేళకు న్మనం
బారసి యన్నపానముల కాఁకొనసీయక ప్రోవఁగాఁ దగున్. 49

మ. అనిన న్దారయు నట్లకాక యని విద్యాసక్తుఁ డౌ చంద్రుని
న్దినము న్మజ్జనభోజనాదివిధి నర్థిం బూని పోషింప న

వ్వనజారాతియు భక్తి గౌరవము విశ్వాసంబు సంధిల్లఁగా
ననిశంబు న్దలిదండ్రిల న్మఱచె నయ్యాచార్యసేవారతిన్. 50

మ. పరమప్రీతి నహర్నిశంబు త్రిదశోపాధ్యాయవర్యుండు సు
స్థిరతం బాఠము సెప్పి చింతనలు ప్రీతిం దానె చేయించి ప
ల్మఱు నయ్యర్థ ముపన్యసింపు మని లీలం దానె శంకించి యు
త్తరము ల్దెల్పఁగ నేర్పె సభ్యనుతవాదప్రౌఢిమం దిద్దుచున్. 51

క. ప్రఖ్యాతిఁగాంచఁగలడని,ముఖ్యుండగుశిష్యుఁడనియుముదములరంగా
నాఖ్యానాఖ్యాయికల, న్వ్యాఖ్యానముఁజేయ నేర్పె నాతని ప్రేమన్.

సీ. చదివెను ఋగ్యజుస్సామాది వేదంబు
లధికరించెను దదర్థిహస్యజాత
మభ్యసించెను లక్షణానీకముల నెల్ల
నధిగమించెను షడంగాంగములను
బఠియించెఁ గాణాదభాష్యమీమాంసలు
తెలిసె వ్యాసమతంబు తేటపడఁగ
గ్రహియించె సాంఖ్యయోగములమర్మము లెల్ల
నాకళించెను బురాణాదికముల

గీ. నేర్చెఁ దెల్లముగా దండనీతిశాస్త్ర
మరసె నాద్యంతముగను వైద్యాగమంబు
నెఱిఁగె సాంగధనుర్వేద మెల్లనపుడు
సోముఁ డుద్యత్కళాస్తోమధాముఁ డగుచు. 53

చ. అరసివిశుద్ధశబ్దములు నర్థములు న్ధ్వనివైభవంబులం
కరణమురీతి వృత్తులును గల్పన పాకము శయ్యయు న్రస
స్ఫురణము దోషదూరత యచుంబితభావము లొప్పఁ జిత్రవి
స్తరమధురాశులీలఁ గవిత ల్రచియింపఁగ నేర్చెనంతటన్. 54

క. అంగనలసౌకుమార్యమందుగ, సంగీతము భరతశాస్త్రసరణియు విద్యా
సంగతులగు గంధర్వుల, సంగతి నమ్మేటి నయమెసంగఁగ నేర్చెన్.

క. అఱువదినాలుఁగువిద్యలు, నఱువదినాలుగువితంబు లయ్యె నుతింప
న్సురగురునికరుణఁ జిరభా,సురగురునియతిన్సుబుద్ధిసోముఁడు నేర్చెన్.

క. నానావిధవిద్యలకు, న్నా నాస్పద మగుచు నమృతధాముఁడు పొలిచె
న్యూనుతబహువిధరత్నని,ధానం బగు జలధివిధము దై వాఱంగన్.

ఉ. అంత ననంతవిభ్రమనిరంతరమై జిగికుందనానకు
న్వింతగ సౌరభంబు ప్రభవించినవైఖరి జుంటితేనె క
త్యంతము తేట పుట్టినటు లాతని మేనికి వన్నె దెచ్చుచు
న్గాంతి నెసంగె జవ్వనము కాంతలకు న్నయనోత్సవంబుగన్. 58

క. పరువంపుఁబ్రాయమున నా,సరసుని నెన్నడుము మిగులసన్నంబయ్యె
న్మరునిమరు లెసఁగ నిచ్చలు,తరుణులు చూడంగ దృష్టి తాఁకినరీతిన్.

చ. అలనలినారి పొల్చె నిజయావనవేళ స్వకీయబింబలీ
లలు దన నెమ్మొగంబునఁ గళంకరుచుల్ నునుమీసకట్టున
న్వెలుదద యారుణద్యుతులు వాతెఱ వెన్నెలడాలు లేఁత న
వ్వుల నమృతంబుఁ బలుకులను బూనెనొ నాఁగ మనోహరాంగుఁడై.

సీ. తను జూచు జవరాండ్ర కెనయుకోర్కెలభంగి
నిడుదలై బాహువు ల్నీటు మెఱయఁ
గని సొక్కు కాంతల యనునయోక్తులరీతి
మొగుబుజంబులు కర్ణయుగళి సోఁకఁ
దిలకించు భామల బలుచింతయును బోలె
విస్తీర్ణమై ఱొమ్ము వీకఁ దనర
వీక్షించు కన్నెల విరహాబ్ధికై వడి
లలితవాక్కులు గభీరత వహింపె

గీ. మిసమిసలు దేరు నునుపైన మేలుసొబగు
కన్నులను గాంచి మది మెచ్చు కమలముఖుల
మనసువలె బాల్యము గరంగ మరునిమామ
సొంపు గనెఁ జాల యెలజవ్వనంపువేళ.

ఉ. చక్కని పోఁకబోదె నగఁ జాలు గళంబును గేల నొక్కినం
జిక్కనిపాలుగారు నునుఁజెక్కులు సంపెఁగమొగ్గయందము
న్ద్రొక్కెడు చారునాసికయుఁ దోరపుడా ల్వాలిదమ్మిరేకుల
న్మిక్కిలి గెల్చు కన్నులును మించునొయారము నింపు నింపఁగన్.

క. చక్కెరవిల్తునొయారపుఁ, జక్కెర పం చని వలంచుచక్కఁదనాన
న్మిక్కుటముగవిలసిల్లెను, చుక్కలగమికాఁడుమిగులఁజూపఱులెంచన్.

చ. మును మును వింతగాఁ జిలుకముక్కుజిగి న్దగు నుక్కుగోటిచే
ననువుగ గీరునామము నొయారముగా నిడ నేర్చెఁ బెన్నెఱు
ల్వెనుకకు నొత్తి జాఱుసిగ వేయఁగ నేర్చెఁ గడానితమ్మిపూ
పనినునుఁబచ్చడంబు వలెవాటు వహింపఁగ నేర్చెనీటునన్. 64

సీ. పలుమాఱు ముగ్ధభాషలు పలుకుటలు మాని
 యమరి జాణతనంబు లాడఁదొడఁగె
సతతంబు వేదశాస్త్రప్రసంగము మాని
 శయ్య లొక్కొకసారి చదువ సాగె
సహజంబుగా వధూజనులఁజూచుట మాని
 సొలపున నోరగాఁ జూడఁ గలిగె
వేడ్కబాలురతోడ విహరించుటలు మాని
 సరసులతోఁ జెల్మి సలుపఁ బూనె

గీ. వటువు జిగిమోవి మెఱయ నవ్వ్వట లెఱింగె
వింతవింతగఁ గై సేయువితముఁ దెలిసె
మొలకమీసలు వడిగొల్పు మురువు నేర్చె
రసికతానందశృంగారరసము నేర్చె. 65

ఉ. వాని యొయారపున్నడలు వాని చకచ్చకలీను పొన్నొడ
ల్వానిరుటంపుఁ బెందొడలు వాని రువారపు సిబ్బెపుంబొడ
ల్మానవతు ల్గనుంగొనిరి మానసవీథి మనోరథాను సం
ధానము పూని సూనశరదారితభూరితరాభిమానలై. 66

సీ. కులుకుఁ జూపులను గన్గొనని యేణాక్షియు
ననురక్తిఁ గనని బింబాధరయును
బలుక నుంకింపని చిలుకలకొలికియుఁ
దమిఁ జెంది కుందని కమలముఖియుఁ
బెనఁకువ కాసఁజేయని లతాతన్వియుఁ
బారవశ్యంబుఁ దాల్పని ప్రమదయు
ఘనమైన మరుకాఁకఁ గొనని హేమాంగియు
సరసతఁ జెందని జలదకచయు
గీ. డాసి దయ నేలు మనుచు వేఁడని యబలయుఁ
గదిసి కే లెత్తి మ్రొక్కని గజగమనయు
లేదు ధారుణిలోఁ గల్గు లేమలందు
జవ్వనంబున రేరాజు నివ్వటిల్ల. 67
ఉ. హాటకగర్భనంశ నమృతాంశుఁడు నుజ్జ్వలమూర్తియా జగ
న్నాటకసూత్రధారకుమనం బలరంగ మెలంగినట్టి య
మ్మేటి కళానిధిత్వమున మించిన వాఁ డెలజవ్వనంబు న
య్యాటలు మీఱుచోఁ గువలయాక్షుల కింపొనరించు టబ్రమే.
ఉ. ఆ లలితంబు లా సొగసు లా నెఱజాణతనంబు లా కళా
శాలిత యా సురూపరుచిసంపద లా హావణింపుసొంపులున్
హాళిమెయిం గనుఁగొనిన యంతన వేలుపుటొజ్జలయ్యు యి
ల్లాలు విరాళి నొందె మది నంగజుమాయ తరింప శక్యమే. 69
ఉ. రాకకుఁ బోకకుం గలువరాయని చక్కఁదనంబు కంటి కిం
పై కనుపట్టి యచ్చెలువ యప్పటికప్పటికి న్మనంబునన్
వ్యాకులత న్వహింప మఱుఁ డంతట నంతట తమ్మి గుమ్మితిం
జేకొని వీఁకమై మొనలఁ జిమ్మఁ దొడంగెను గొమ్మరొమ్మునన్.
మ. ప్రమదారత్నము తారచంద్రు నెనయ న్భావించుఁ దోడ్తోన న్యా
యము గాధంచుఁ దలంచుఁ దాళఁగలనాయంచున్వితర్కించు వం

శేషు శీలంబు మదిం గణించుచు బ్రతిష్టల్పూచినం దీరునా
తమి యంచుం గమకించు భీతి మదిలోఁ దర్కించుగాంచు న్వైతన్.
ఉ. ఒప్పుగ నొజ్జయొద్ద శశి యున్నతరిం దలు పోరఁ జేసి యా
యొప్పులకుప్ప వానిమెయియొప్పిదముం గను రెప్ప వెట్టకే
తప్పకచూచి కన్మొగిచి తళుక్కుతళుక్కనఁ గమ్మలూఁగఁగాఁ
గొప్పసియాడఁ జెక్కులుగగుర్పొదువం దలయూఁచు మెచ్చుచున్.
ఉ. కమ్మజవాదివాసనలు గ్రమ్మఁగ నోరపయంట జాఱఁగా
నెమ్మలు మీఱ నగ్గురునియింతి తొలంగఁగనిమ్ము లేనిమా
ర్గమ్మునఁ జంద్రునిం గదియఁగాజని వానిభుజమ్ము సోఁకగాఁ
జిమ్మను జన్మొన న్గళలు చెమ్మగిల న్దను వెల్లజల్లనన్. 73
ఉ. పాయని ప్రేమ బాల్యమునఁ బావఁడ చిన్నికుమార! రార! బా
బాయనుపలుకులం దొఱంగి యాగజగామిని సామి! యేమిరా
కాయజమోహనాంగ! వగకాఁడవురా నెఱహొంతకారివా
నోయి! పరాకుజాణ! యనుసూక్తులు పల్కఁగ సాగెవింతగన్. 74
మ. జనము ల్లేనియెడ న్శశాంకుసరస న్సాంబ్రాణిధూపంబు వా
సన గుప్ప న్నెఱిగొప్పు విప్పి పయట న్జందోయి నిక్కంగ వే
డ్కను గీల్గంటు ఘటించి చెంగలువమొగ్గల్చెక్కి రేరాజ! యీ
నన నీ వంటిన విచ్చునంచతని మేనన్మోపుఁ దానవ్వుచున్. 76
క. పరిపరివిధముల ని ట్లా, సరసునిఁ జెనకుచును నిలువఁజాలని ప్రేమ
న్మరునురవడివికికిరుసున, మెరమెర భావంబులోన మెఱవగమఱియున్.
సీ. కను రెప్పవెట్ట కాతని నెగాదిగఁ జూచుఁ
జూచి యల్లన తల యూఁచి మెచ్చు
మెచ్చిమోహము బయ ల్మెరయఁ బక్కన నవ్వు
నవ్వితోన గిరుక్కనను దొలఁగుఁ
దొలఁగి వెంటనె యోరఁ దళుకొత్తఁ గన్గొను
గన్గొని వానిఁ జెంగటికిఁ బిలుచుఁ

బిలిచి యూరక సీమఁ గలముచ్చటల వాడు
　　వాడి యేకాంత మటంచుఁ జేరఁ
గీ. జేరి చెవిలోన గుసగుస ల్చెప్పినట్లు
మోహమున వానిచెక్కిట మోముఁ జేర్చుఁ
జేర్చి చెక్కులఁ బులకలు చెంగలింప
నవశయై చొక్కుఁ దమి మీఱి యా మిటారి. 77

చ. గడె తడ వాతఁ డొక్కపనిగాఁ జని యింటికి రాకయుండిన
న్గడఁబడు మీఁ దెఱుంగదు వితాకున నుండును జిన్నవోవుఁ దా
బుడుతలచేతఁ బిల్వఁ బనుచు న్మఱి వచ్చిన నింతసేపు నె
క్కడ నని మోడిగాఁ బలుకుఁ గ్రక్కున నవ్వును నాతఁ డల్గినన్.

ఉ. అందపుజాఱుఁ గొప్పు నసియాడెడు కౌనును లేఁతవెన్నెలల్
సిందెడు నవ్వు నబ్బురపుసిబ్బెపుగుబ్బ సగంబు గానరాఁ
గ్రిందును జీరువయ్యెదయు గిల్కు గిలుక్కనిమ్రోయుమట్టియల్
చందమరంగ నిందుముఖి చందురుముందఱ నిల్చుఁ గుల్కుచున్.

ఉ. మట్టుకు మీఱుమోహమున మానిని వానికి మేలిదుప్పటు
ల్గట్టఁగ నిచ్చుఁ గుంకుమముఁ గస్తురిఁ దానె యలందుఁ గ్రొవ్విరు
ల్చుట్టు ననర్ఘ్యరత్నములసొమ్ములు వెట్టును భోజనం బిడు
న్గట్టెదు తెల్లనాకులును గప్పురబాగలు నిచ్చు నిచ్చలున్. 80

సీ. జిలుఁగువల్వ వదల్చి చెంగావి ధరియించి
　　యది బాగొ యిది బాగొ యనుచు నడుగు
నైక సడల్చి యారజపుఁబైఁట ఘటించి
　　యది మేలొ యిది మేలొ యనుచు నడుగు
జడ విచ్చి వింతగా జాఱుఁగొ ప్పమరించి
　　యది నీటొ యిది నీటొ యనుచు నడుగు
హెచ్చుముక్కర దీసి పచ్చతళ్కు ధరించి
　　యది లెస్సొ యిదిలెస్సొ యనుచు నడుగుఁ

గీ. గమ్మకస్తురితిలకమ్ముఁ జిమ్మి నమ్మ
దమ్ముగప్రమ్మఁగ జిగికుందనమ్ముదళుకు
తిలక పలికమ్మనను జిగి దొలఁకఁ బూని
యందొ యిందునొ యంద మంచదుగు వాని. 81

గీ. ఇంట మెలఁగెడివారిలో నెవ్వరైన
నతసిఁ దారామనోహరా యనుచుఁ బిల్వ
డెంద మానంద మొంద నా యందకాని
మొగముఁ గనుఁగొని ముసిముసి నగవు నగును. 82

క. అద్దము గానము తిలకము దిద్దర నునుట నన నతఁడు దిద్దుచునుండ
న్ముద్దిడవా తెఱయొగ్గనుముద్దియయతఁడూరకున్న మోడిగఁజూచున్.

ఉ. చేరఁగ రార నీకురులు చిక్కెడలించెద నంచు నేర్పుతో
సారసగంధి పిల్చి బిగిచన్నులు వెన్నున నాన నిల్పి శృం
గారపువింతమాటల వికావిక వాని నగించి నవ్వుచుం
గూరిమిమీఱ గీఱి కొనగోటఁ జిటుక్కున నొక్కఁజొక్కఁగన్. 84

ఉ. ఒక్కొకవేళ నా సరసుఁ డొంటిగ నింటను నిద్రపోవఁగా
నక్కలకంఠి తమ్మరస మంటఁగ గెంటనివేసి వాని నున్
జెక్కులు ముద్దు వెట్టుకొని నిద్దుర లేచినయంత నింతసే
పెక్కడఁబోయి తీ గుఱుతు లేడవి యద్దముఁ జూచికొమ్మనున్.

సీ. గుబగుబ మని పల్కు కోకిల పల్కులు
విని యివి నేర్తువా యనుచు నవ్వుఁ
గవగూడి పొదలు జక్కవల మక్కువ జెక్కుఁ
గాంచి వాని గుఱించి కన్నుగీటు
నీవు పెక్కువా లేక నేను బెక్కువా యంచు
సరినిల్పు వానిభుజంబు సోఁక
మడుపులు చుట్టి యేర్పడఁగ గోరులు వెట్టి
లలి ఖాటు మరుని కిల్లాకు లనుచు

గీ. మురిపెమున మేను విరుచుఁ గెమ్మోవి దెఱచుఁ
గుచ్చెల విదుల్చుఁ బయ్యెదకొంగు జార్చు
గొసరు వగనవ్వుఁ గొనకోటఁ గొప్పుదువ్వు
నొంటినరికట్టు నిలు మంచు నొట్టుబెట్టు. 86

క. ఈ రీతిన్ వానియెడన్, నారీతిలకంబు మేలున న్వర్తిలఁగా
నారసి యారసికునిపైఁ, దారసిలె న్గినుకమీఱ దర్పకుఁ డంతన్.

క. ఆ పొలఁతి తలఁపు వలపున, డాపక తోఁదోపులాడుటయు తరితీపుం
జూపుల కోపుల నేపుల, పైపుల మైపులక లెసఁగ భావము కరఁగన్

సీ. కులుకులాఁడిని ప్రేమ దొలుకుఁజూపులఁ జూచి
యలుకు మీఱఁగ దోస మనుచుఁ దొలఁగు
కనకాంగి తనుఁజేరఁ జెనకంగ నుంకించి
వెనుకటి కిది మాట యనుచు వెఱచు
సరసిజాననతోడ సరస మాడఁ దలంచి
వరుస కాదంచు భావమున నెంచు
నెలఁతఁగన్గొని సొక్కి నిచ్చలు తన కిదే
మరు లాయె నని హరిస్మరణ సేయు

గీ. నొంటిపాటున నవ్వాలుగంటి నంటి
యొంటుకొనఁ జూచి మోహాయ యుక్తమనుచుఁ
దలఁచుఁ దలఁచియు మదునికిఁ దల్లడిల్లు
నుల్లమున నుండు యామినీవల్లభుండు. 89

ఉ. చెంతఁ దనంత నింతి కడుఁ జేరిక సేయఁగ సంతసంబున
న్గంతుఁడు రంతొనర్పఁ బరకాంత యటంచు నధర్మమంచు లో
నెంతయుఁ జింత నొందు మన సిట్టటు కొట్టుక నాడ సాహసం
బింత భయం బొకింత రుచి యింత యసమ్మతి యింత గన్పడన్.

క. వెండియు దినదినమును దన, దండను వేదండయాన తరితీపువగల్
మెండుకొన నుండఁగన్నులపండువుగా జూచికామపరవశుఁడగుచున్.

ఉ. ఈ యబలాలలామ కెన యే యుగమందును గాన నీ పెడం
గీ యెలప్రాయముం జెలువ మీకొమరు న్మఱి దీనికే తగు
న్వే యన నేల ధాత్రిఁ బ్రభవించినవారికి నీ మిటారి మై
చాయ యొకింత సోఁకినను జాలు నదే కనకాభిషేకమౌన్. 92

క. చన్నులుఁ గౌఁగిట కణఁగవు, కన్నులు చేరలను గొల్వగా సరిమించు
న్వన్నెలు పలుకులు వేలుపు,టన్నులయందైన దీనియందముగలదే.

సీ. నిద్దంపుటద్దంపునిగనిగల్ గల దీని
ముద్దు చెక్కిట నుంచు మోము మోము
జగజంపుజిగికెంపు వగనింపు నీ యింతి
మోవిపై నానించు మోవి మోవి
బలుకోకముల వీఁక నలవోక గెల్చు నీ
కలికిచన్గవఁ బట్టు కరము కరము
కొమ్రొమ్మించు నమ్మించు నెమ్మేన మెఱయు నీ
సుదతియందము చూచు చూపు చూపు

గీ. మదనదవదహనోద్దూయమానమాన
సాబ్జ సంజీవనీవిద్య యైన దీని
రవకొసరుబలుకు విను వాని సెవులు సెవులు
తనియ నీయింతిఁ గూడిన తనువు తనువు. 94

ఉ. ఎందరిఁ జూడ మిద్ధరణి నిందునిభాస్యల వారికెల్ల నీ
యందము చందముం గలదె యక్కట మిక్కుట మైనకోర్కెచే
నందఁగరానిమ్రానిఫల మాస యొనర్చినచంద మాయె నే
మందు మనోజుఁ జేగతని నారడిఁ బెట్టఁదలంచినాఁడొకో. 95

సీ. కలకంఠితళుక్కుగాజులు గల్లు మనినంత
మనసు ఝుల్లని చాల మమతనొంద
జిగురాకుబోఁడి మైజిగి తళుక్కనినంతఁ
దాల్మి చెళుక్కని తత్తరిల్ల

గులుకుగుబ్బెతజాఱుఁగొప్పు ఘుమ్మనినంత
సాక్కుజుమ్మని మేను సొమ్మసిల్లఁ
జేరి మాటాడక చెలి గిరుక్కున నేగ
మతి చురుక్కని చాల వెతలఁ జెంద

గీ. బాళిఁ గడుఁ దూలి జవరాలిపై విరాళి
బయలు మతిమాలి తమి సోలి బయిసిమాలి
వినరువిత మాయె నార భావజునిమాయ
నే కరణి నిల్వఁగా నేర్తు నెట్లు లోర్తు. 96

ఉ. మున్నొకనాఁడు నంగనలముద్దులసుద్దు లెఱుంగనట్టిచో
వన్నెలుమీఱ నందమున వావిరి వింతకు వింతయైన యీ
కొన్ననఁబోణి తానె ననుఁ గోరికఁ జేరిక సేయ నూరకే
యున్నయెడ న్మనోజుఁ డిది యోర్చునె దైవము మే లొనర్చునే.

గీ. అలక లురులు గాఁగ యలనాభి చెలమగా
మెఱుఁగుఁదియ్యమోవి మేఁత గాఁగ
చెలియ దీమమునను వలరాజు వేటాడెఁ
జిక్కె నా మనంబు జీనువాయి. 98

ఉ. పేంఖదధర్మవర్తనకు భీతిలి గోలతనాన నిప్పుడీ
శంఖసమానకంఠిని వశంవదఁ జేసుక పొందనైతి నా
పుంఖితబాహుఁడై మరుఁడు పొంచినవాఁ డెటులో శరీరమా
ద్యంఖలు ధర్మసాధన మటంచు వచింపఁగ నాలకింపమే. 99

క. ఈ వనితబెళుకుఁజూపులు, భావజుతూపులవితానమై పర్విన చో
నే వేదము లే శాస్త్రము, లే వాదము లే వివేక మేలా నిల్చున్. 100

సీ. పొలయలుకలోన నీపొలఁతుకతోఁ గూడి
తర్కించు వేడుకే తర్కశాస్త్ర
మంగజుకేలి నీ యంగనతోఁ గళా
స్వరములు పలుకుటే శబ్దశాస్త్ర

మదనమహా తమి దీని యాస్యంబున నిజాస్య
యోగం బొనర్చు టే యోగశాస్త్ర
మిమ్ముగా నిమ్ముద్దుగుమ్మగుణమ్ములు
సంఖ్య యొనర్చు టే సాంఖ్యశాస్త్ర
గీ. మలఁతికొనగోట నొక్క యీయతివ నీవి
మోక్ష మొనరించు టే యెల్ల మోక్షశాస్త్ర
మేను నీ వని పైకొను టేను ద్వైత
మిరువు రొకటైన నద్వైత మిద్ధరిత్రి. 10
క. మెరుఁగెక్కనయద్దముగతిఁ బరగిన, యీ చెలికపోలఫలకముమీఁదఁ
జెలుత నెలవంక లుంచుట, సరసముగ గురుప్రతిష్ఠ సలుపుటగాదె
చ. మెలఁతుక సెజ్జ గాంచి తమి మించ నయంబున బుజ్జగించ పై
పుల నెలయించి వింతసొలపుం దెలుపుంబలుపున్వగల్ దగ
న్గళలఁ గలంచి భావములుగాంచి రతిం దనియించి వేడ్క నీ
యలికులవేణిఁ గూడవలదా యిలఁ దాఁ దను వెత్తినందుకున్. 10
క. ఉన్నవి నామది కోరిక, లెన్నన్నో యింతిహృదయ మేమో నన్నుం
గన్నదయఁ జేకొనునో, క్రొన్ననవిలుకాని వెతలకుం ద్రోయునొకో
మ. అని యంతంత నిరంతరాంతరదురంతానంతచింతామహాం
బునిధిస్ఫీతతరంగభంగురహృదంభోజాతుఁడై సంతతం
బును గుప్యద్ఘన మీనకేతనధనుఃపుంఖానుపుంఖోత్పత
ద్ఘనజానర్గళమార్గణప్రకరనిష్పత్రీకృతస్వాత్ముఁడన్. 105
క. పువ్విలుతుఁడొకదుద్రిప్పగ నెవ్వరు నెఱుఁగనివిరాళిహృదయంబుగడు
న్నొవ్వఁగ నెవ్వగఁ బొగలుచు, నవ్వనజారాతి మగుడ నాత్మగతమునన్.
చ. పలుకుల నేర్పులు న్నిలుగుఁబయ్యెదజార్పులు వింతమోడి న
వ్వులు నలయింపుల న్బెలుకుబోరయొయారపుఁ జూపుసొంపులుం
గులుకులుఁ బ్రౌఢకామినులకు న్సహజంబులు వీనిఁ జూచి య
య్యలికచఁ జేరఁ గోరఁ దగవా నగవారడిగాదె మీఁదటన్. 107

చ. తలఁపఁగ సాహసంబు తలిదండ్రులు విన్నను [illegible]
దలిగిన మోస మిందు హృదయంబునకు న్వెలి యాదు నందుపైఁ
బొలఁతుల నమ్మఁగూడ దెటుబో వెటు లౌనో యిదేల తా నెయీ
చిలుకలకొల్కి బల్మిదయ చేసిన చూత మటంచు ధీరతన్. 108

క. అగ్గలిక మీఱఁ దాలిమి
తగ్గక మానసముఁ బట్టి తను వలచిన యా
దిగ్గజకుంభస్తనిపై
నొగ్గినభావంబు నాఁడి యుడుపతి యుండెన్. 109

ఉ. అంత లతాంతకుంజసదనాంతవిహారవిలాసవత్త్యప
క్రాంతవసంతరాగవిసరద్విగుణీకృతపల్లవోల్లస
త్కాంతిసదారుణోదయతతప్రమదాకులకోకకామినీ
సంతతరుచ్యుదంతము వసంతము దోఁచె వనాంతరంబులన్. 110

క. ఆకులపాటు వియోగులకే కాదు ప్రపంచధర్మ మెఱుఁగని వృక్షా
నీకంబునకుం గలిగెన్, ధాక వసంతునిదె మిక్కటంబుగ ధాత్రిన్.

ఉ. వాలుగడాలువానిదళవాయి వసంతుఁడు చైత్రయాత్రకై
సాలములందు జీర్ణదళసంఘము చీలిత బెట్టి క్రొత్తగా
మేలిదళంబుల న్నిలిపి మీఱి యయుక్తజనామితక్షమా
పాళిగ్రహించి నూత్నమగుపైకముల న్నవరించె నెల్లెడన్. 112

క. ఎలమావిని నునుఁబల్కులు, గలకోయిలఁ జేరనీక కాకము తఱిమెన్
లలితుడగునృపుని చెంగట బలుఁడొక్కరుఁడుండి కవులగది మెడిమాడ్కిన్

మ. తెలిమొగ్గల్ బలుసిబ్బెపుంబొడలుగాఁ దేనె ల్మదోద్వేలధా
రలుగాఁ దేఁటులబారు బారిగోలునై రాణింప లేగుజ్జుపొ
న్నలు పున్నాగములై వని న్జిగురుఖాణామేటికి న్మెచ్చుగా
దళశృంగారములై చెలంగె నిరుచెంతన్ న్మావులొప్పారఁగన్.114

గీ. సరజసారుణ మకరందసారధార
గురిసె నప్పుడు కుసుమమంజరిని జాల

కమ్మవిలుకాఁడు విరహులఁ గ్రిమ్మదివియఁ
గిరుసుకత్తిని దొరఁగు నెత్తురు లనంగ. 115

ఉ. కోయిలపేరిగారడపుగొంటరి తా ఋతురాజుముందట
న్మాయ వహించి లేఁజిగురుమారునికత్తులు మ్రింగ వాఁడు ము
క్తాయతహారపంక్తులు ప్రియమ్మగ నీయఁగఁ దెచ్చి నించె నా
నేయెడ మొగ్గచాలు జనియించెను భృంగకులంబు మెచ్చఁగన్.

మ. అమరం గ్రొవ్విరు తేనెచాలుకొణతా లందంద లాగించి పొం
కముగం బుప్పొడిమట్టిలోఁ బొరలి వీఁక న్బొబ్బక పూ మొగ్గగో
తములం ద్రొబ్బి సమీరుమల్లుఁ డనువొంద న్మావిపూలోడిఁ ద్రి
ప్పుమెయి న్గోకిలబాలుఁ డెంచికొనుసొంపుల్ గుల్కు-నాదంబులన్

రగడ.

వెలసె వనాంతరవీథి వసంతము, గలిగె జగంబులఁ గనకవసంతము
జిలిబిలియరులఁ జిమ్మె లతాంతము, సొలపున మీఱె నశోకలతాంతము
మురువుగఁ బొన్నల మొగ్గలుపుట్టెను, సరసిజముల మధుసారముపుట్టెను
కరకరిఁ గంతుఁడు కైదువఁ బట్టెను, విరహిణులకు మది వెత చూపట్టెను
భుగభుగమని సురపొన్న విచ్చెను, మగనికిఁ జెలి కమ్మనిమోవిచ్చెను
పొగడమొగడలకుఁ బుట్టెను దావులు, తగె విటసంకేతమ్మల తావులు
భసలవిసరములు బాధలు తీరెను, మసలక పికములమానము దీరెను
కనుఁగొనవే శృంగారపువనములు, మన మలరించును మఱి జవ్వనములు
పొలిచె మహీజంబులు సదళంబులు, తులకించెను గంతునిషుదళంబులు
కననీయనిదే కైకొనుమరువము, వనితా! యిచ్చితివా నిను మరువము
మెలఁతరో! నావి సుమీ విరవాదులు, వలదే నాతో వలవనివాదులు
కలికీ! యిచ్చుటఁ గంతునికైదువ, నలికీ నరుగఁగ నచ్చటికైదువ
తగఁ బూచెఁ గదే స్థలనీరజములు, దిగులొందించెఁ బథిని నీరజములు
పువ్వులు గలవఁట పోదమె దవులకు, నవ్వుచు జవ్వని! నను వెనుదవులకు

ఇంతి! యొకఁడిదె యీ కోరకములు, చెంత నుండెనిచ్చెద కోరకములు
చెలి! మును నేఁజూచితి నేకొమ్మలు, బళి! న్యాయము చెప్ప రెయీకొమ్మలు
నాతి! పేరింకణము నగె నీపాటల, చేతికబ్బె నిదె చేకొను పాటల
తోయజలోచన! దొరకెను దవనము, వే యీడకు రావె మీఁద వనము
మోవి గంటివా ముద్దులగులు కదె, మోవిగంటి నా ముద్దులగులు కదె
విటపాళుల నీ వేనలిఁ బెట్టుదు, విటపాళుల నీవే నలిఁ బెట్టుదు
ననిచిన గోరంటను జెలి మెచ్చవు, ననిచిన గోరంటను చెలి మెచ్చవు
అని వనితామణు లాడగఁ బాడఁగ, ఘనమగుతమి మొగ్గలు గిలుపాడఁగ
నలువగు నబలల నారామంబుల, నళికులయుతముల నారామంబుల
పాటీరనగోపరిహారిచందన, వాటీవేల్లితవల్లీస్పందన
పటిమ చెలంగుచుఁ బాండ్యవధూటీ, చటులోపరిరతిసంభ్రమధాటీ
విలులితసురభిళ వేణీచాలన, లలితసుపరిమళలహరీఖేలన [యుచుఁ
సరణికఁబొదలుచుఁజల్లగఁగదలుచు, విరులనుగురియుచువిరహులనోర
గమలము లంటుచుఁ గలువల నొంటుచు
స్మితతఁ గులుకుచుఁ దేనెలుఁ జిలుకుచు
నలసతఁ దూలుచు నళితతిఁ దోలుచు
మలసెను దారము మలయసమీరము. 118

సీ. ఏలాలతాజాలడోలాసమాలోల
బాలామణీగానభాసురములు
ధీరానిలవ్రాతధారాచలచ్ఛాత
దూరాపతద్రజోధూసరములు
మోదావహానంగవేదాభరవభృంగ
ఖేదావహజ్జాతి కేసరములు
నాళీకదృక్కాంతపాళీనవైకాంత
శ్రీపరిస్ఫూర్తకేసరములు

గీ. కనఁ దగె నకుంఠకలకంఠకంఠనాద
పటుభటాహ్వానకుపితబిభ్యత్ప్రపంచ
పంచసాయకమదహస్తి పై సరములు
మీసరమ్ములు మధుమాసవాసరములు. 119

క. ఆమని యే మని చెప్పెద, నామనికి న్వికచకుసుమితారామతరుల్
కామనిరంతరకీర్తి, స్తోమముగా నిఖిలదిశల సొబ గొందు నెడన్.

చ. ప్రథితభుజానిరర్గళపరాక్రమపాలితలోకుఁ డౌ శత
క్రతుఁ డపు డత్యుదారిత నొకానొకయాగము సేయఁ బూని దై
వతగురుఁ డైన యాంగిరసు పాలికిఁ జారునిఁ బంప వాఁడు శీ
ఘ్రతఁ జనుదెంచి గీష్పతినిఁ గాంచి జొహా రొనరించి యిట్లనున్.

క. తిన్నగ జన్నము సేయుమ, తి న్నగవైరి నను బంచె దేవరకడకున్
బన్నుగ నాతని ఫలసం, పన్నుగఁ జేయఁ దగు శిష్యవత్సల! యనినన్.

క. హృదయమ్మున సమ్మోదము, గదుర సురాచార్యుఁడట్ల కానిమ్మనుచు
న్మదిరాగముకుదురారఁగ, మదిరాయతనేత్రఁ జూచి మధుమధురోక్తిన్.

పంచచామరము.

పయోజపత్రనేత్ర! గోత్రపత్త్రభంజనుండు స
త్ప్రయోగ మైన యాగ మర్థి తా నొనర్పఁ బూనికి
న్ప్రియంబున న్ప్రియంబు మీఱఁ బిల్వఁ బంచె న న్నయో
వియోగవేగ మెట్టు లోర్తువే గజేంద్రగామినీ! 124

శా. ముల్లోకంబుల నేలు రాజు సవనంబు న్దీర్ప ర మ్మన్నచో
నుల్లంఘింపఁగ రాదు గావునఁ దదుద్యోగంబు గాఁ జేసి సం
పల్లాభంబున వేగ వత్తు నిపు డాత్మన్ ఖేదముం జెందకే
యిల్లున్వ్యాకలిఁ జూచికొమ్ము మదమత్తేభేంద్రకుంభస్తనీ! 125

చ. అలకలు దువ్వరాదు సరసాన్నముల న్భుజియింపరాదు పై
కలప మలందరాదు తిలకంబు రకంబుగ దిదరాదు సొ

మ్ములు గయిసేయరాదు సుమము ల్ధరియింపఁగరాదుసాధ్వియా
నలినదళాయతాక్షికిని నాథుఁడు చెంగట లేకయుండినన్. 126

గీ. కాన, నీవును మా రాక మానసమునఁ
గోరి యీ రీతి సత్ప్రథాగారగరిమ
మీఱ నుండుము చారుచకోరనేత్రి!
నీ వెఱుంగని నీతి నిర్ణీతి గలదె. 127

చ. మఱియొకమాట బోటి వినుమా మన మారసి యీడ కేము క్రి
మ్మఱఁ జనుదెంచునంతకును మా ప్రియశిష్యుఁడు చంద్రుఁడన్నిట
న్వెఱవరి నీ మనం బరసి వేడ్క మెలంగుచు నింట నుండు నీ
వరమర లేక కావలయునట్టిపను ల్గొను మంబుజాననా! 128

చ. వయసున బాలుఁడయ్యుఁ బరువంబగు తెల్విని జాలపెద్ద యెం
తయు గృహకృత్యవర్తనల న న్మఱపించును నిచ్చలు న్సఖో
దయమున నెండకన్నెఱుఁగఁ డారయఁ జూచినఁ గందు మేను స
త్ప్రియహితవర్తనుం డితని వేఱుగ నెంచకుమా తలోదరీ! 129

క. ఇంటికిఁ బ్రాపై యుండును, గంటికి రెప్పవలెఁగదిసికాచునితని కాఁ
కంటికి నన్నుంబిడి వా, ల్గంటీ! కడుప్రేమఁ బ్రోవంగాఁదగుఁ జుమ్మీ.

చ. అనినఁ దదీయదార సముదారముదారమదాత్మభావగో
పనమున నోరచూపులను బ్రాణవిభుం డిలకించి యున్నరం
చని వెస నూర్చి చెక్కుటఁ గరాబ్జముఁ జేర్చి ధరిత్రి వ్రాయుచు
న్ననుగవ నశ్రువుల్ దొలుక గద్గదిక న్దల వాంచి యిట్లనున్. 131

శా. ఔలెం దేమిటిమాట! హా! పయనమా! హాస్యానకుం బల్కుటో
బాళి న్నాహృదయంబుఁ జూచుటకొ! నాపైఁ గోపమో! కాకనన్
జాలిం బెట్టెడిలాగొ! నైజమొ కటా! న న్నొంటిగా నుంచి పో
నే లీలన్ మనసొగ్గె మీకు నహహా! యేనా మిముం బాయుటల్!

ఉ. ఏ మనుదాన నే శరణి నే మనుదాన వియోగసాగరం
జే మని యీఁదుదాన గతి యే మని పల్కెడువారిఁ గాన హా!

గామిడిదైవ మీ వితముగా మిడిమేలపుసేఁత నిర్దయన్
సీమలు గాని సీమలకుఁ జెల్వఁడ యేఁగఁగఁదెచ్చె నక్కటా! 133

ఉ. పైన మి దేల యన్నఁ గ్రతుభంగము చేసినదోస, మశ్రువుల్
పూన నమంగళం బగును, బొమ్మని పల్కను నో రెటాడు, మీ
తో నయినట్టిపాటు ననుఁ దోడ్కొని పొ మ్మన నెంతభారమో
యా నది మీకు, నెట్టు లహాహా! యెడఁ బాయుదు నేమి సేయుదున్!

గీ. తలఁపు లొక్కటిగాఁగ నగ్గలఁపువలపు
చెలిమికలిమిని దొలఁకక కలసి మెలసి
భువిని క్షీరోదకన్యాయమునను వెలయు
దంపతులు సేసినట్టిదే తపము తపము. 135

సీ. తీర్థాల వెంబడిఁ దిరుగుట కొన్నాళ్ళు
జన్నంపుదీక్షలఁ గొన్నినాళ్ళు
తుదలేని యొక్కప్రొద్దుల చేతఁ గొన్నాళ్ళు
ఘోరతపంబులఁ గొన్నినాళ్ళు
గురుకులవాసపుగోష్ఠిచేఁ గొన్నాళ్ళు
పున్న మమా సంచుఁ గొన్నినాళ్ళు
ఋతుదినంబు లటంచు మది నెంచి కొన్నాళ్ళు
పన్నినవేసటఁ గొన్నినాళ్ళు

గీ. గాఁగ నెలపాయ మెల్ల నీ కరణి నేఁగె
నెన్నఁడును నీదు కౌఁగిలి యెఱుఁగ నైతి
నిపుడు నీవద్ద నుండుట కేని యోర్వ
దాయెఁ బగదాయె దైవ మీదారి నకట! 136

చ. గళరవమంత్రము ల్చెలఁగఁగా జిగిసిబ్బెపుగుబ్బచన్నులన్
గలశము లంది యంది జఘనం బను వేదికయందు నుండి యు
జ్జ్వలరశన గ్రహించి జిగివాతెఱ సోమరసంబు గ్రోల వే
డ్కలు గల మన్మథక్రతువు కన్నను వేఱొకజన్న మున్నదే. 187

గీ. తఱుచుమాటలు నేర నిర్దయత మీఱ
నింట న న్నొంటి నుంచిన నే వితానఁ
దాళఁగలదాన నెన్నిచందాల నైనఁ
బైనమై రాక మాన మీ పాద మాన. 138

చ. అని కపటాంతరంగ మెనయంగఁ బొసంగఁబల్కు నంగన
న్గని దయ రాఁగ రాగరసకందళికం దలిరాకుబాకునన్
ఘనముగఁ దుంటవింటిదొర కాయము గాయము సేయ జాయతో
ననిమిష దేశికుం డనియె సాదరమోద రసాదరాత్ముఁడై. 139

చ. వగవకు మింతకంటె బలవంతపువంత పురంధ్రి! మా కిదే
నెగు లెగయించెఁ బువ్విలుగ నీ మదిఁ దోఁచకున్న నె
మ్మిగ నెదుర వచ్చి పోం డిటకు మీ రన మీఱ నయుక్తమిందుపై
నిగఁ బసిగోల గోలతన మేలను మే లనుకూల మయ్యెడిన్. 140

ఉ. ఇచ్చటి యగ్నిహోత్రితతు లెవ్వరి పా లతిథివ్రజంబుల
న్వచ్చినయాప్తబంధుల ఘనంబుగ నెవ్వరు పూజసేయువా
రిచ్చట నున్న శిష్యులకు నే గతి న న్నెడఁబాయలేని బ
ల్మచ్చిక నీవు వచ్చిన బలా! యబలా! ప్రబలాఘ మంటదే. 141

క. నట విట వారవధూటీ
పటలీసంవృతము స్వర్గపట్టణ మటకున్
ఘటకుచయుగ! సతులకు నేఁ
గుట యుచితమె వలదు మదినిఁ గోపము నాపైన్. 142

వ. నా వచనంబులకుఁ బ్రతివచనంబులు వచియింపకు నా యాన
యానంబు విడువుము. శుభోదయంబుగా మమ్ముఁ బైనంబు పం
పుము. పోయివచ్చెద మనిన నక్కల్కి కల్పితవిషాదంబును, గపట
లజ్జాభరంబును గైతవాశ్రుపాతంబునుం గనుపట్ట మీరిట్లు పల్కిన
నేమిసేయఁగలదాన విరహసాగరం బే రీతిఁ గడవఁగలదాన నైనను
మీ యానతికి సమ్మతిం బడితి నన్నగారాతిజన్నంబు సేయించి

పిమ్మట నిమిషమాత్రం బైన నచ్చట నిలువవలదు మీ మాట జవదాఁట నేనంత బేలనే యాత్మకుమారునింబలె నీ యతిరి కుమారునిం బోషించెద విశేషించి నేఁటినుండియుఁ బ్రాణపదం బుగా గారవించెద మీకుం బ్రియుండఁట యితని నేనుం బ్రియునిఁ గాఁ దలంపవలవదె యిచ్చటివిచారంబులు మాని నెమ్మదిగాఁ బయనమ్ముఁ బోయిరమ్మని యనుపుటయు నయ్యనిమిషగురుండు శతమఖనిర్వర్తనకౌతుకాయత్తచిత్తంబున నమరావతీపురంబు నకుం జనియె ననుటయు. 143

—♦ ఆశ్వాసాంతము ♦—

శా. అర్ణోరాశిగభీర! భీరహితచిత్తాభోగ! భోగావళీ
వర్ణోదీర్ణవిభా! విభావశమితవ్యాపాద! పాదాంబుజా
భ్యర్ణప్రాప్తసుహృత్ప్రమిత్ర! మిత్రహితసంపద్వాస! వాసచ్ఛటా
స్వర్ణాంచత్కవిరాజ! రాజకసదస్సమ్మాన్య! మాన్యాగ్రణీ! 144

క. కల్పకసమదానకళా! కల్పక నిజపాణిపద్మ! కాంచనసద్మా!
కల్పక సత్కవినుతా! కల్పక సత్కీర్తినూత్న గాయకరత్నా!

పృథ్వి. మంతుకృద్వైరిసామంతమంత్రిస్వాంత
ధ్వాంతవిధ్వంసనోదగ్రజాగ్రద్రవీ!
సంతతౌదార్యసౌజన్యగంభీరతా
శాంతిసంపన్న రాజద్గవీ భారవీ! 145

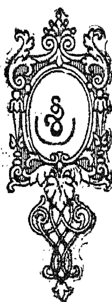
గద్య. ఇది శ్రీజానకీరామచంద్రచరణారవిందవందనకందళితానంద కందాళ రామానుజగురుచరణ సేవాసమాదితసాహితీ వైభవ శేషము కృష్ణయార్యతనూభవ సుకవిజనవిధేయ వేంకటపతి నామధేయ ప్రణీతంబైన శశాంకవిజయంబను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.



శ్రీరస్తు.

శశాంకవిజయము.

తృతీయాశ్వాసము



శ్రీ రంగపతిపదాంబుజ
సారంగచ్చిత్త! చిత్తజాతజయంతా
కారా! కవిమందారా!
క్షీరాంభోనిధిగభీర! సీనయధీరా!

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రుల కిట్లనియె నవ్విధంబున బృహస్పతి దివస్పతిసదనంబునకుంజనినయనంతరంబయిక్కడ.

ఉ. ఒంటిగ నబ్బెఁ జంద్రుఁ డిపు డొంటిగ వాతెఱజుంటితేనియల్
గెంటనిప్రేమఁ గ్రోలి రతికేళిని దేలకయున్న ముత్యపుం
బంటవలంతివింటిదొరబారికి నోపవలే నటంచు నా
తుంటరిగుబ్బలాఁడి వగతో విగతోరు వివేకపాకయై. 3

గీ. గురునివెంబడిఁ దా నొకకొంత దూర
మరిగి యాతని యనుమతి నంబుజారి
క్రిమ్మఱఁగ వచ్చునాలోనఁ గంబుకంఠి
పట్టఁగూడని తమకంబు నెట్టుకొనఁగ. 4

సీ. సరసాన్నపానముల్శాకపాకంబులు
వింతవింతగఁ జేసి దొంతి నునిచి
యొప్పైన నలుగులు నుష్ణోదకంబులు
నొనర మజ్జన గేహమున నొనర్చి

తెలుపొందు వలువలు వెలహెచ్చు సొమ్ములు
పొందళ్కు తట్టలఁ బొందుపఱిచి
కుంకుమంబు రసంబు గోరజవ్వాజియు
రతనాలగిన్నెల జతనపఱిచి
గీ. పువ్వుటెత్తులపోట్లము ల్నివ్వటించి
పొంకముగఁ గేళిగృహము నలంకరించి
యింతి యాతని రాకకు నెదురు చూచు
చుండఁ దారామనోవల్లభుండు వచ్చె. 6
క. వచ్చినయాతని వేగమె, పచ్చలగద్దియను నునిచి ప్రమదామణి తా
నొచ్చెంబు లేనికూరిమి,ముచ్చటలాడుచును బ్రేమముప్పిరిగొనఁగన్
ఉ. ఊరికిఁ బంపి వచ్చితివె యొజ్జల నీ గురుఁ డమ్మ చెల్లి! సం
సారముమీఁదిభ్రాంతిఁ జనఁజాలఁడు దవ్వుగ సాఁగిపోయె నే
దారిని రాఁడుగా మరలి, దైవకృతంబున నొంటిపాటు చే
కూరిన దింక నీ మనసుకూరిమి నే గతి నాదరించెదో! 7
గీ. పొద్దు వోయెను తె మ్మింక సుద్దు లేల?
శిరము మజ్జన మొనరింప వరుస నేఁటి
కనుచు నమ్ముద్దుచాన యత్యాదరమున
నలపు సొలపును వలపు నయ్యాట మెసఁగ.
సీ. ఫాలభాగమున వజ్రాలపాపటబొట్టు
తళుకు తళుక్కని తాండవింపఁ
గరసరోజముల బంగారుగాజులు రత్న
కంకణమ్ములు గల్లు గల్లు మనఁగఁ
జెమటచేఁ జారిన చికిలికస్తురిబొట్టు
ఘుమఘుమతావులఁ గుమ్మరింప
మెఱుఁగారుకమ్మలు మృదుకపోలములపై
సధళత్కాంతులఁ దళుకులొత్త

గీ. గొప్పముడి వీడ నుదుట ముంగురులు గూడ
గుబ్బచనుదోయి హారముల్ గునిసియాడ
నీటువగ మీఱ వన్నెకానికి మిటారి
తమక మెద నంట సంపెఁగతైల మంటె. 9

గీ. చెండ్ల గెలిచిన మెఱుఁగుపాలిండ్లతోడ
బీరములు చూపవచ్చు జంబీరములను
జించి సారస్య మంతయు పంచినట్లు
నిమ్మపండ్లరసంబుల నెలఁత యంటె. 10

మ. తరుణీరత్నము బాలకైతకదళోదంచన్నఖాగ్రింబుల
న్గురుల న్మెల్లనఁ జీరి పాయ లిడి చిక్కుల్ పాయఁగాఁ బ్రాముచు
న్గరపంకేరుహరత్నకంకణఝణత్కారంబు తోరంబుగా
వరగంధామలకంబుఁ బెట్టెను సుధావారాశితొల్పట్టికిన్. 11

ఉ. జాఱుపయంటఁ జెక్కు బిగి చన్గవ నిక్కఁగ బాహుమూలశృం
గారరుచు ల్వెలిం బొలయఁగా నగుమోము చెమర్ప రత్నకాం
చీరవము ల్సెలంగ నభిషేక మొనర్చె లతాంగి వానికి
న్మారునిమాఱు సాగరకుమారునిఁ బట్టము గట్టెనో యనన్. 12

సీ. పసమించు మాదరపాళపోరువలచేఁ
దడియార నొత్తి కుంతలము లార్చి
సాంబ్రాణిధూపవాసన నించి జవ్వాది
చేనంటుచును గురు ల్చిక్కు దీర్చి
అఱవిరివిరజాజివిరులు చుట్టిన జాఱు
సిగను జంటరుమాల సొగసు పఱిచి
తళుకునిచ్చలపు నెత్తమ్మిపూవులబంతి
పుట్టంబు హాయలుగాఁ గట్ట నిచ్చి
గీ. కమ్మకస్తురిచేఁ దిలకమ్ము దీర్చి
యొంటివజ్రింపు బావిలీ లుంగరాలు

చేసరాలును సరిపెణ ల్చిలుకతాళి
పంకజేక్షణ వాని కలంకరించె. 13

చ. బలురతనంపుఁ జెక్కడపుఁబళ్ళెర ముంచి పసిండిగిండిలో
సలిలము నుంచి ముత్యసరిసన్నపుబియ్యపుటన్న మొలుకఁ బ
ప్పులుఁ బొడికూరగుంపు కలుపు ల్వడియంబులు చారు లూరగా
యలు కలవంటకాలు పరమాన్న మిడె న్లలితాంగి వానికిన్. 14

సీ. విరహాగ్ని నీ రీతిఁ గరఁగె నా మానసం
బనినట్ల వెన్నగాచినఘృతంబు
పాలఁబోల్వయసు నీ పాలుసేయుట కిదె
యానవా లన్నట్టు లానవాలు
నెమ్మి నీ రీతి నా కెమ్మోవి గ్రోలుమీ
పూని నీ వన్నట్టు పానకంబు
తన వచోమాధుర్య మెనయునా యివి చూడు
మన్నట్టు మేలిరసాయనములు

గీ. నొప్పుగా గిన్నియల నుంచి యుపచరించి
పాణిపంకజకంకణక్వాణ మెసఁగఁ
బువ్వుసురటిని విసరుచు భోజనంబు
కాంత సేయించెఁ దన మనఃకాంతునకును. 15

క. బంగారుబొమ్మరంగగు, భృంగారుజలంబు వంపఁ బ్రియ మింపెసలా
రంగా మోదంబున సా, రంగాంకుఁడు ధౌతపాణిరాజీవుండై. 16

ఉ. కాంత యొసంగువీడియముఁ గైకొని యింతి యొనర్చు నవ్విధం
బంతయుఁ జూడ వింతవగ యై కనుపట్టె నటంచు నెంచుచు
న్గంతుని రంతులొప్పు కచొకాటపు గాటపుఁ బువ్వుదోఁట నే
కాంతముగా వసించె హృదయంబునఁ జెక్కుదలంపులూరఁగన్.

క. అల పొలఁతుక దా నంతట, వలపులు వడ్డికిని బాఱ వాంఛలుమీఱ
న్దలపోయుచుఁ బనిదోఁపక, నిలుపంజాలని విరాళి నెమ్మదిఁబొదలన్.

సీ. తేట యౌ గొజ్జఁగినీట మజ్జనమాడి
వలిపచెంగావిపావడ ధరించి
పసిఁడిరాయంచుబవంతిచీర ధరించి
రాణించు పైఁటాణిఱైక దొడిగి
వదనాంబుజమున జవ్వాదిచారికఁ దీర్చి
గొప్పగా నెఱజాజుఁగొప్పు బెట్టి
గమగమ వలఁచు కుంకుమము మేన నలఁది
మృగనాభిపంకంబు మెడను బూసి
గీ. మినుకకాటుకరేఖ కన్గొనలఁ దీర్చి
చరణయుగమున లత్తుక జాజుకొలిపి
తనయొయారంబు నిలువుటద్దమునఁజూచి
యపుడు గైసేసి గడిదేరి యామిటారి. 19
సీ. చిగురాకువిలుకానిచేతి చకౌ్రమురీతి
కమ్మలు ధగధగ కాంతి గులుకఁ
గుసుమసాయకధనుర్గుణనినాదములీలఁ
గలమేఖలాఘలంఘలలు వెలయఁ
జెఱకువిల్కాని్మష్టీనిబిరుదుడిండిమలీలఁ
జరణనూపురఝుళంఝుళ లెసంగఁ
బంచసాయకసార్వభౌమసత్కీర్తినాఁ
దారహారము తళతళ యనంగ
గీ. సారె రతిరాజమౌ్రిల హెచ్చరిక దెలుపు
చక్కమెట్టెలు గిలుకుగిలుక్కు మనఁగ
లలితకందర్పసామ్రాజ్యలక్ష్మినాఁగ
గంధగజయాన వచ్చె శృంగారవనికి. 20
వ. ఇవ్విధంబున నచ్చకోరలోచన యచ్చటికి వచ్చి నిచ్చనిచ్చలు న్పొర
విచ్చి విచ్చులవిడి రాలిననిచ్చలంపుఁబచ్చకప్పురంపుఁబరాగంబునం

బ్రోవలుగాఁ బాదులు గట్టి సజ్జకంబైన గుజ్జుగొజ్జంగినీరు నించి పెంచినపొన్నలు పొగడగున్నలు గన్నేరులు కన్నెగోరంటలు చిన్నిసుర పొన్నలు నిమ్మలు కమ్మసంపెంగలు నింపుమీఱును పోఁకమ్రాఁకులు డంబు మీఱు నారికేళంబులు తావులకుం దావులయిన మావుల నెలమావుల ప్రోవులు వాసనాసారదంబులగు శారదంబులు నారదంబులు నీరదంబుల డంబు విడంబించు చీఁకటిమ్రాఁకులును లికుచకుచాకుచసాదృశ్యఫలంబుల పోడిమి మీఱు దాడిమీనికుంజంబులు జంబూవృక్షంబులు జంబీరంబులు ఫలరసజంబాలంబులైన పనసతరుజాలంబులు సాలహింతాలతాలతక్కోలసాలంబులుం గలిగి యెల్లెడల నల్లిబిల్లిగా మొల్లమిగ నల్లికొనినమల్లియల నుల్లాసంబునన్ దిరుగు తేఁటిపిల్లలగరులగములఁ గని నిగనిగనిజిగి మిగులు మొగుల తెగలని మచ్చికలం బురివిచ్చి యాడు మవ్వంపుఁ జిలువజవ్వనుల తెక్కమొక్క తెరల మఱువున మలయపవననటనరీతి లలితలతికాలతాంగులనటనంబులకున్ఘటనంబులుగా జోకమీఱు తదీయకేకారవంబులు షడ్జంబులుగా సమదకోకిలకాకలీరవంబులు పంచమశ్రుతులుగా గానంబుఁ జేయు తేఁటిబోటిపాటలకనుగుణంబుగా నుగ్గడించు భరతపిట్టల దిట్టంపు నొల్లుకట్టులం గమ్మి యఖండనాదమేదురంబై యయత్నకల్పితసంగీత మాధుర్యంబునం బోలుపొందు నందనోద్యానంబు చందంబున హృదయానందం బగు నమ్మందిరోద్యానంబునఁ జెంగల్వకొలని చెంగట రంగారు బంగారుకలశంబులం బోలుపొందు జీవదంతపుఁ జవికె వసియించు నమ్మనోహరాకారునిం దూరంబునం గాంచి కాంచీకలకలంబులు నిగుడ గబ్బిమబ్బులోపల నొఱపు నెఱపు మెఱపుఁదీఁగెలాగునం బొదరిండ్ల డాఁగుచు మనోన్మాదంబునం దూఁగుచు నిద్దంపుటద్దంబులగతి ముద్దుగులుకు బాహుమూలంబుల రుచులు చెమచెమక్కని వెలిం బరవఁ దళుకునఁ జనుగుబ్బలు నిక్కి నిక్కి విరులుగోసి కప్పు

గొప్పునం జెక్కుచుఁ బుప్పొడితిన్నియలనెక్కుచుఁ జిఱుచెమట
జాఱినతిలకంబు తేటనీటిబావులనీడం జూచి నీటుగాఁ గొనగోట
దిద్దుచుఁ జేనున్న పూబంతి కాలువ నద్దుచు మొయిళ్ళనుండి ముత్తి
యంబులు రాలువిధంబున గొప్పుననుండి తెలిమల్లెమొగ్గలు రాలఁ
దేనెవాఁకలు దాఁటుచుఁ జిగురుటాకుల నెలవంకగోళ్ళు నాటుచుఁ
జెదరినముంగురులు చక్కందువ్వుచు నల్లనల్లనం గులుకుచుఁ బల్ల
టీలం గని నవ్వుచు మలయానిలంబున నరజాఱుపయంట మాటిమా
టికిం జేర్చుచు రాయంచలకుఁ దన గమనవిలాసంబు నేర్పుచు వెడ
వెడ సడలినపోకముడి బిగియించు నెపంబునఁ దన పొక్కిలిచక్కఁ
దనంబు గన్పడం జేయుచుఁ గర్ణావతంసంబునకై చివురులం గోయుచు
మరువంపుఁబాదులజాడఁ ద్రాక్షపందిళులనీడఁ గప్పురపుటనంటులమా
టునఁ బోఁకమాఁకులచాటునఁ బటికంపుమెట్టికల కేళాకూళుల కేవఁ
గుసుమకేసరపరాగధూసరంబైన త్రోవం జేరవచ్చు నవసరంబున.

చ. కనియె మృగాంకుఁడా చెలిని గన్గొనినంతనె తళుక్కుబెళుక్కుగా
ననిచి కటారి నారి మొద నమ్మదనుం డెద నాట మీటఁగా
మనసు ఝుళుక్కన న్మొయిఁ జెమర్పఁగ నోర్వఁగరాని తత్తరం
బునఁ బులక ల్దనర్ప ధృతి మొగ్గఁగ దిగ్గున లేచి యాత్మలోన్.

శా. ఔరా! చక్కఁదనంబు హా సు! మురిపెం బయ్యారె! యొయ్యారమా
కారా! మైసిరి హైస రే! సొగసు మే! లాహా విలాసంబు! ల
జ్ఝా రే జవ్వన! మద్దిరా వగలు! మజ్ఝా రే తనూవిభ్రమం!
బీ రామామణితోడ సీడు గలరా యీ రేడులోకంబులన్? 23

గీ. కొమ్మ గా దిది బంగారుబొమ్మగాని
యింతి గా దిది జాజిపూబంతిగాని
కలికి గా దిది మరుని పూములికిగాని
భామ గా దిది లావణ్యసీమగాని. 24

చ. నవతనుకాంతియుక్తిని ఘనప్రతిమం బని తానుఁ దారకా
నివహ మెదిర్చి యింతి తపనీయరుచి న్నిజసత్త్వమాయఁగా
బవలు దొలంగి చేరి పదపద్మముల న్నఖరత్నవైఖరిన్
దివిరి భజించెఁగా దనఁ దదీయసమాఖ్యను దన్వి పూనునే? 25
క. పాటలగంధి మొగంబుం, దేటకు నే నోడి బంటుతెఱఁగైతి నిదే
సాటిగ ననుఁ గొల్చిన యుడు,కోటియు నీచెలువనఖరకోటికినోడెన్.
ఉ. పల్లవజాతిబింకములఁ బాపుట కే నిటు సాక్షి కాంతిసం
పల్లవనిర్జితంబులు ప్రవాళము లవ్వివరంబు గన్నదే
పల్లవపాణిపాదములఁ బర్వ జపాదికలీల వాటిసాం
పల్ల వసిష్ఠుతండ్రి గనినట్టి వలంతియు నెన్న నేర్చునే? 27
ఉ. కామతరుప్రవాళనవకందళరేఖలొ కాక మన్మనః
ప్రేమ నవానురాగఘురి పేరిన తావులొ కాక యుల్లస
త్కోమలకాంతిపూరనదకోకనదంబులొ లేక మోహరా
త్రీముఖసాంధ్యరాగపరదేవతలో కనకాంగిపాదముల్! 28
గీ. కమలగర్భాదుల జయించు కలికిజంఘ
లాత్మరాశిగ మకరంబు నరసి ప్రోచె
స్వజనసంరక్షణైకతత్పరుల కెందు
నెదుటిమందాధికారత నెంచ నేల? 29
చ. కరభములన్న పేరు వినఁగానె వికారము బొందుదెల్పెడిన్
గరివరతుండము ల్సమతఁ గైకొని వచ్చి ధరిత్రి వ్రాలె నీ
హరివరమధ్యపెందొడలు హైసరె! జానులఁ జేరియుందపుం
గరుడులమైడి కంబములె కాయజుమల్లుని బంధనాచితిన్. 30
చ. గొనబురువారపుంజలువకోఁకకు బంగరుసీటిచిన్కుఁడా
ల్గొనకొనఁ జేసి మాటికిఁ దళుకఁడుచు న్వలిఁ బర్వ కాంతి నిం
పెనసిన యీ యొయారితొడ లించుక సోఁకినయంత నబ్బు గొ
బ్బునఁ బదివేలరంభలఁ గవుంగిటఁ జేర్చినసౌఖ్య మొకఁడటన్. 31

క. ఈనారీమణినునుతొడ, లేనుఁగుతుండములె కాని యెదసుడిఁ బెట్ట
న్నూనిన కదళీతరుల, న్దా నేలా పిల్లపిల్లతరము న్దరమున్. 32

చ. కటి యొకటే ధరిత్రి నవఖండము లేలఁగఁ జాలు, నందుపైఁ
బటుజఘనంబె చక్రములఁ బాపు లిడు, న్గుచముల్మహోన్నతం
బిటు సృజియించి దీని కొకయించుక కొను సృజింపఁడాయె నే
మిటికొ విరించి, యింతిమెయి మించు కనుంగొని మోహమందెనో?

సీ. ఈ లేమ చక్కఁదనాల వెల్లియొ కాక
తళుకుకన్బడిన బెళుక నేల?
యీ రామ రతిదేవి యారామమో కాక
పొక్కిలిపొన్నపూ పుట్ట నేల?
యీ కలికి మదనుని చేకటారియొ కాక
కొనుపేరిటి పిడి గాంచ నేల?
యీ రాజముఖి పంచదారరాశియొ కాక
యారుచీమలబారు చేర నేల?

గీ. మేటి యీ బోటి తేటపన్నీటిచెర్వు
కానిచో వలిపీచిక లక్కలుగ నేల?
యీ వనిత నాదు పుణ్యంపుఁదీవె యరయఁ
గానిచోఁ జన్నుగుత్తులు పూన నేల? 34

గీ. అంఘ్రులకుఁ బద్మసారూప్య మక్షులకును
గమలవరగర్వసంపద కర్ణములకు
శ్రీవిలాసంబు గలిగియుఁ జెలియకొను
కేలనో లేమి దాని యదృష్టరేఖ! 35

ఉ. బంగరుకుండ లంచు విరిబంతు లటంచును జెం డ్లటంచు రా
థాంగయుగం బటంచు సమదద్విపకుంభములంచు నెంచి ప
ల్కంగ నయుక్త మిక్కలికిగబ్బిచనుంగవ కంతురాజ రా
జ్యాంగములందు నెక్కు డగు సంగము యౌవనరేఖఁ బొల్చుటన్

సీ. వీణె కాయలు గుణ శ్రేణిపై నిడుకొని
మెఱుంగవు యొరుకిందఁ నీఁగి యుంట
తమ్మికొమ్మొగ్గలు తమ ముద్దు చూపెడి
నల జన్మపంకంబు దలఁప నెఱుఁగ
వరయక నెరపుబంగరుకుండ లరయంగఁ
జేరి వేఁడిమి చూప నీరు గావె?
బట్టగూర్చుతనానఁ బుట్టచెం డ్లెగరీని
మరచెనో తలకొట్లమారితనము
గీ. నోమ్ము గాన్పించె బలుగజనిమ్మపండ్లు
గలుగుసారస్యమును దాము కాసుఁ జేయఁ
గలవె యీ యింతిబిగిచన్నుఁగవకు సాటి
యొక టొకటితోడ జోడుగా నొనరుఁగాని. 37

చ. కమలదళాక్షిహస్తములు గన్గొనఁ బద్మిని, కౌనుదీవెపో
ణిమఁ బరికింప శంఖినియె, నెన్నడ హస్తిని యాఁ, బరేంగిత
క్రియ మరయంగఁ జిత్తినియె కాకటు పల్కులు వేయునేటికిం
బ్రిమద మెసంగ నిక్కలికి పక్కన నవ్విన జాతు లేర్పడున్. 38

చ. మృగమదసారసారభము మీఱిన యీ నతికంఠలక్ష్మి న
చ్చుగ నెదిరించు కౌనుపోలుసుం గను శంఖ మదెంత చుట్టియుం
దెగువ మొగాన నిల్వవలదే యపు డేర్పడకున్న దాని యీ
సొగసులుగుల్కు పల్కుబడి సోయగము స్తన రిత్త కూఁతలున్. 39

క. పగడంబుల తెగడంబుల, జగడంబుల గెలవఁజాలు సఖమోవి జగా
నిగరాల న్మగరాల,న్నగరాల న్వాలకు నమ్ము నాతి రదమ్ముల్. 40

క. అంబుజముఖి నెమ్మొగ మన,యంబునునిద్దముగునద్దమగుఁగాని మొద
న్బింబమునకుఁ బ్రతిబింబము, డంబౌ కెమ్మోవి పేరిటం దాలుచునే?

ఉ. చక్కదనంబు పాల్కడలిచాయఁ దగెం గుచమందరాద్రి యీ
చక్కిని నె రోమరేఖను భుజంగను గన్డె నందుచేఁ గనా

యిక్కడి తియ్యమోవిసుధ లింపులు గుల్కెడు దీనిఁ గ్రోలకే
యెక్కడి సౌమనస్యము? హరీ! యిది నీ కృప లేక కల్గునే? 42

సీ. ఇది మనోహరకాంతి కింపైన బింబంబు
బింబంబు గా దిది బెడగు కెంపు
కెంపు గా దిది తేఁటి యెంపని మంకెన
మంకెన గా దిది మంచి చిగురు
చిగురు గా దిది వింతజిగి హెచ్చు పగడంబు
పగడంబు గా దిది పానకంబు
పానకం బిది గాదు పలుచని చెఱకుపా
లెఱకుపా లిది గాదు కురుజుతేనె
గీ. కురుజుతేనెయుఁ గా దిది కుసుమరసము
కుసుమరసమును గా దిది గొనబుజున్ను
జున్ను గా దిది చవిగుల్కు సుధలదీవి
సుధలదీవియుఁ గా దిది సుదతిమోవి. 43

ఉ. నీరజగంధిమోవిజిగి నెక్కొను ముక్కెర ముత్తియంబు దా
మారుఁడు ధాతువాదపటిమన్ ఘుటికాకృతి గట్టినట్టి సిం
దూరితపారదం బనఁగ నూత్నరుచిం గనుపట్టెఁ గాని చోఁ
గారణ మేమి నాసకును గాంచనకోశసమృద్ధి గల్గఁగన్. 44

మ. తళుకుం దేటయు విప్పు సోఁగతన మందం బొప్పఁగాఁ దారకా
కలితచ్ఛాయల నింపు సొంపెసఁగు నీ కంజాక్షికన్దోయితోఁ
జెలువార న్సరసంపునవ్వులకు వచ్చెన్ జూడు రేఁజీఁకటిం
దలవంపు ల్గనునట్టి తమ్మియు దివాంధంబైన లేఁగల్వయున్. 45

క. కులుకునెఱవంక కన్బొమ,సొలపుల నీ యింతి వాలుచూపులఁ జూడ
వ్వలరాజువంటివాఁడును,విలునమ్ములువిడిచితాపసవృత్తిం గైకొనఁడే.

సీ. పదపల్లవంబులఁ బద్మసంపదయును
ప్రపదంబులను గచ్ఛపప్రభూతి
రక్తమైన జంఘల మకరలీలాయోగ
మూరుల వరమనోహారితయును
గోనబుటారున నా. ముకుందనందకలక్ష్మి
చారుగళంబున శంఖగరిమ
యందంపురదములఁ గుందంపువిభవంబు
పరఁగుమోమున మహాపద్మసుషమ
గీ. యలకముల నీలకాంతియు నెలవుకొలిపి
నలువ నవనిధులను గూర్చి చెలువఁ జేసి
వరుస నా లెక్క లిరువంక వ్రాసె ననఁగ
నీ నలినపత్రనేత్రికు పీను లమరె. 47
క. నుదురా జిగిక్రొన్నెలచెన్ను దురాగతమునను దేంట్లను దురావెట్టు
న్నదురా యని ముంగురులెన్నదురా నెఱివేణి జీవనదుఁలాజసమున్.
సీ. సవరంబు తనకుఁ దా సవరంబుగా నెంచు
మలయు మజ్జను మజ్జ మాను మనును
బర్హాంబు కనికరం బర్హాంబు గా దను
నళితెక్కకప్పులకప్పు లొసఁగు
నీలంబు జిగి గాంచి నీలంబు వల దను
నలరారు నాచు మున్నాచుదరమి
చీఁకటిమా నోర్చు చీఁకటి ప్రాన్పడఁ
దమము గైకొనఁ దను త్తమముగాఁగ
గీ. మంపు సాంబ్రాణిధూపంబు పెంపుపెంపు
వంపుమరువంపుటిందీవరంపురంపు
గుంపు మృగమదవాసన గ్రుప్పు రనఁగ
సాటిలే కొప్పు నీ యింతిజాణకొప్పు.

గీ. ఆకృతిని హేమరూపి యౌ నైన ముకుర-
చాయఁ జూడఁ దిలోత్తమసరణి దోఁచె
మోముఁ జూచిన శశిరేఖమోడి యమరె
మాటపోఁడిమిఁ జూచిన మంజుఘోష. 50

ఉ. పన్నగకన్యల న్మనుజభామల యక్షసరోరుహాక్షులన్
గిన్నరసన్నుతాంగులను ఖేచరభామల సిద్ధకాంతలన్
జన్నపువిందుసుందరులఁ జారణవారణరాజయానలన్
గన్నది కాదె దీనిమెయి కైపులు వైపులుచూడ మెచ్చుటన్. 51

గీ. చూడకుండంగఁ గూడ దీ సుదతిసొబగు
చూచినంతనె మదిలోనఁ జొచ్చెఁ బాళి
యేమిటికి వచ్చె నిచటికి నిందువదన
యెట్టు లున్నదో యింక రతీశ్వరాజ్ఞ. 52

క. అని చింతించుచు నుండఁగ, వనజాయతనేత్రివచ్చి వానిసమీపం
బునఁగూర్చుండెను మేనం, గొనబగుజవ్వాదితావి గుబులుకొనంగన్

గీ. వచ్చి కూర్చున్న వాఁడు నవ్వన్నెలాఁడిఁ
జూచి ధృతి గుంది యందంద చోద్యమంది
తనువు పులకింపఁ జిత్తము తత్తరింప
వివశతను జెంది మగుడ వివేక మొంది. 54

క. ఏటికి వచ్చితి నే నీ, తోటఁకు నిందేల వచ్చెఁ దోడ్తోడనె యీ
బోటిమరుందు మనోధన, పాటచ్చరుఁ డేమిపాటుఁబడనున్నాఁడో!

క. నిలుపరమయ్యెను మును నా,తలఁచినయది మదివిరాళిఁదహాతపడితా
నెలమిన్ బైకొనవచ్చెను, గలకంఠుల నమ్మరాముగా కలనైనన్. 56

క. ఐనను గానీ నా చే, నైనగతి న్నిలిపి చూతు ననుచితమగుచో
నానామోహాం బనుచు, న్మానవతింజూచి న్యాయమార్గముదోఁపన్.

మ. ఇది యే మిచ్చటి కేల వచ్చితివి నీ కింటం బను ల్లేవె యొ
ప్పుగు ఘో ఘో పతి యూరలేనియెడ నీ పల్పోకశృంగారముల్

సుదతు ల్సేయుదురే రహస్యమున నిచ్చోఁ జేరి నా చెంత నుం
డెద వి ట్లుండిన లోకు లూరక యసందేహింపరే చూచినన్? 58

క. అనఁ జిఱునవ్వు మొగంబునఁ, దనరఁ జకచ్చకితకర్ణతాటంకరుచుల్
దనుకన్మకమక చినుక, స్తనకాంగి హొయల్చెలంగఁగానిట్లనియెన్

ఉ. వచ్చిన నేమి రావలసి వచ్చితి నే పని యున్న దింట నీ
విచ్చట నుండఁగా మనసు కింపగుసొమ్ములుఁ బెట్టినంత నే
యిచ్చెము లేని నీ సరసనుండుట కేనియు నోచనైతినా
యెచ్చట నున్న నేమి మన కేమిటి కెవ్వరు సంశయింపఁగన్. 60

ఉ. కాకయె సంశయించినను గా దన నేటికిఁ గంతుబారికిన్
లోకువ గానివారు ధరలోఁ గలరే, యిపు డిన్ని నాళ్ళకై
చేకుఱ నోఁటిపా టిచటఁ జేసినపుణ్యముచేత నింక నన్
గాఁకలఁ బెట్టకే విను ముఖాముఖిఁ బల్కెద దాఁచ నేటికిన్. 61

ఉ. నీ నెఱనీటు నీ సొగసు నీ రసికత్వము నీ విలాసము
న్నీ నవమోహనాకృతియు నీ మెలపారియము చూచి చూచియు
న్మానని ప్రేమ నేచి యభిమానముచేఁ దమి దాఁచి యున్ననా
ళ్ళైను మనోజుబారికి సహించితిఁ బొంచితి మోహ ముంచితిన్. 62

సీ. కమ్మని నీ ముద్దు కెమ్మోవి గని యాస
మీఱంగ గుటకళ్ళు మ్రింగి మ్రింగి
యెరపైన నీదు పేరురముచందముఁ జూచి
గుబ్బచన్నుల బయల్ గుమ్మి కుమ్మి
యింపైన నీ చెక్కు లీక్షించి ముద్దిడ
నూరకే వాతెఱ యొగ్గి యొగ్గి
చూడఁజూడఁగ వింతసొబగైన నినుఁ గాంచి
తహతహఁ బైఁ బడఁ దలఁచి తలఁచి

గీ. యెపుడు పైకొందు ముచ్చట లెపుడు గందు
నెపు డొదవుఁ బొందు విరహాగ్ని యెపుడు డిందు

ననుచు నే నెంతు నేఁటికి నబ్బె నందు
లీలఁ బెంపొందు రతులఁ దేలింపు మిందు. 63

చ. అన విని గుండె ఝల్లనఁగ నచ్చెరుపాటును రిచ్చపాటు నే
ర్కొన గరుపాటునుం గదురఁ గొండొకసే పటు లూరకుండి నె
మ్మనమునఁ దెల్విఁ బెట్టి మటుమాయలమారుని దిట్టి యక్కటా!
వనితలభావము ద్దెలియవచ్చునె యంచుఁ దలంచి యి ట్లనున్. 64

క. తగునే నీ కిది యెంతటి, తెగువే యీ సు ద్దొకింత తెలిసిన జగతి
న్నగ వారడి యపయశము, న్మగువా! చేపట్టినట్టి మగవానికగున్

ఉ. ఇంతిరో! పాలవంటికుల మీవు జనించిన దాట నెన్నఁగా
నెంతయు వన్నె వాసి గను నింటను జొచ్చిన దేమి చెప్పు కం
చంతటికాఁపురంబు సతు లౌనసఁ జేసెదు జాతి నీతి యొ
క్కింత దలంప కిప్పనికి నేటికి నేఁటికిఁ గొ్రత్తఁగాఁ జొరన్. 66

ఉ. ఓర్వదు బంధుజాల మడకొత్తున నొత్తును మామగా రిదే
పర్విసమాత్రి పంట పగఁ బట్టును బావ మగం డటంటిమా
దుర్వహరోషభీషణతఁ దోడనె చంపఁగఁ జూచుఁ గావున
న్సర్వవిధంబుల న్సతికి జారసమాగమకాంక్ష చెల్లునే! 67

చ. రమణిరో! యేటి కిట్టిహపరంబులకు న్వెలి యైనయట్టి యీ
క్రియమున విన్నపాటుఁ దమకంబును దిట్టతనం బొయారము
న్బొమముడిపాటు జంకెనయుఁ బూనికయు న్మరిపెంపు మోడికుం
తము చిఱునవ్వు దోఁప వనితామణి కన్గొని వాని కి ట్లనున్. 68

శా. కానీరా, యిటువంటినీతము లనేకంబు ల్నినుం బోలి వి
న్నా నేను న్నినువంటి నీతిపరులు న్నారికుచాభోగభో
గానందైకరసంబె బ్రహ్మ మని మోహాయత్తత న్మానమున్
ధ్యానంబు న్జపముం దపం బుడిగి యుండం జూడమే యుద్ధరన్. 69

ఉ. గోలతనానఁ బల్కెదవు కుంభకుచోపరిరంభగుంభనో
ద్వేలసుఖోదయం బనుభవింపనివాఁడవుగానఁ గూరిమిన్

దాళఁగలేనిదాన దయదాఁచకు నీ కిటు తప్పు నేమము
ల్చాలుర చాలు నీ గొనబుచక్కెరమోవి యొసంగి యేలరా! 70
ఉ. సూనశరార్తికి న్మిగులఁ జొక్కుచు దీనతఁ జేరి మ్రొక్కుచున్
దా నయి కోరి పైఁబడినదాని నుపేక్ష యొనర్పఁ బాతకం
బౌ నిఁక నోర్వ నే నిమిషమైనను నా గొనబైన మే నిదే
కానుక నీకు రూపజితకైరవసాయక ప్రాణనాయకా! 71
క. గణ్యత నేమైనసరే, ప్రాణ్యావనముఁ జేయవలయు రసికనుతప్రా
వీణ్యా! 'పరోపకారః పుణ్యాయ' యటన్నవచనము న్వినలేదా. 72
క. అతివలహృదయము లారసి, రతికలన న్దేల్పలేని రట్టడిరూపు
న్గతురతయుజవ్వనంబును,వితయచుమీఁయడవిఁగాయువెన్నెలరీతిన్.
ఉ. ఎంచఁగరాని మోహమున నే నిటు పిన్నటనాఁటనుండియు
న్బెంచితిఁ బెద్దఁజేసితిని బేర్మిగఁ బ్రాయము వచ్చినంత నే
యెంచక మాటలాడ దిపు డిన్నిప్రియోక్తుల కిమ్ముపుట్టెఁగా
మంచిది,నిన్నుఁ గూడుటకె మాకు స్వతంత్రము లేకపోయెనే! 74
ఉ. నావుడు నాతఁ డేమియు నన న్మనసొగ్గక మోహ మెట్టిదో
యే వగఁ ద్రోసిన న్విడువ దీ వగలాఁడి బలారె! యుక్తమా
యీ వెత మంచు ని ట్లనె; సురేంద్రునకుం గురుపత్నివై జగ
త్పావనకీర్తి గాంచితివి పాడియె నీ కిటువంటిపోఁడుముల్? 75
చ. వికలచరిత్రుఁడైన ముది వెంగలియైనఁ గురూపియైననున్
ద్రికరణశుద్ధిగా మగఁడె దేవుఁడటంచని నిశ్చయించి యొం
డొకఁ డెటువంటివాఁ డయిన నొప్పదు కోరఁగ సాధ్వి యిట్లయుం
గక మది దప్పెనేని కలన న్నిరయంబు రయంబున న్గనున్. 76
క. కోపము వల దిది నీ వీ, పాపమునకుఁ జొచ్చినం బ్రపంచంబున నిం
కే పొలఁతిమగనియొద్దన్, గాఁపుర మొనరించు,వలదు కాపథమనినన్
క. కటకట! గురువులతో నే, గుటగుటలా నేను గోరు కోరిక వితగా
నటునిటుపొద్దులుపుచ్చుచు,నటమటఁబెటిగాయసుద్దులాడెద వౌరా

చ. మగని నతిక్రమించుటలు మానినికిం దగదంటి వొప్పితి
న్మగఁడు మగం డవంగ మది మక్కువ యెవ్వనియందొ కంటి కిం
పగునతఁ డెవ్వఁడో యతఁడె యాతనిఁ గాదని యన్యుఁ గూడిన
న్దగ దిది కాముకీజనులధర్మము మర్మము నే నెఱుంగుదున్. 79

ఉ. బాళి మనంబునం దలఁచిఁ ప్రాయము వ్యర్థము చేసి యూరకే
దూలిన నేమి పుణ్య మని తోఁచెను మున్నల దారుకావన
స్త్రీలు గిరీశుని న్గలయరే, వ్రజభామలు శౌరిఁ గూడరే
యా లలనాశిరోమణుల కందున నిందున నేమి చెప్పుమా. 80

సీ. కన్నకూఁతు రటంచు నెన్నక భారతీ
తరుణిఁ గూడఁడె నీ పితామహుండు
మేనత్త యను మేర మీఱి రాధికతోడ
నెనయఁడే నిన్న నీ యనుఁగు బావ
వదినె యంచు నొకింత వావి లేకయె జ్యేష్ఠ
నెలఁతతోఁ బొందఁడె నీ గురుండు
మునిపత్నియగు నహల్యను బట్టఁడే నీదు
సహపాఠి యగు పాకశాసనుండు

గీ. ఇట్టి మీవారి నడతలు గట్టిపెట్టి
యమ్మనేచెల్ల! న్యాయంబు లాడెదార!
కడకు నీ రంకు నీ వెఱుంగని విధాన
దూరెదవు నన్ను జలపోరి దోసకారి! 81

ఉ. లోకములోనఁ గొంద రబలు ల్పతులం దనియింపలేక య
స్తోకమనీష నన్యపురుషు ల్దమ కాంతల నంటకుండఁ దా
టాకులలోన వ్రాసిరి పరాంగన నంటుట పాపమంచు న
య్యాకులపాటుఁ జూచి యిపు డాకులపా టెనయంగ నేటికిన్?

ఉ. పాప మటంచు నీ పనికిఁ బైకొన కుండితి వేని కంతు సం
తాపముచేత నా తనువు దాళఁగలే దిసుమంత నీకు ని

ప్రాణము పోవు నట్లు, నను పాలన సేయుము నీవు, దీన నా
ప్రాణము సాకి, ప్రాణపరిపాలనపుణ్యము నీది వల్లభా! 83

ఉ. ఎక్కువమాట లేల విను మే బహుభాషలదానఁ గాను, నా
యక్కఱ చిన్నబుచ్చక ప్రియంబున నేలిన మేలు, కానిచో
మక్కువలేనివారి బతిమాలిన నేమిఫలంబు, చూడరా!
గ్రక్కున నింద నీ కెనయఁ బ్రాణము లర్పణఁజేతు గట్టిగన్. 84

ఉ. ఒల్లను శీల మా మగని నొల్లను గాఁపుర మొల్ల మాన మే
నొల్లను జుట్టపక్కముల నొల్లఁ గులంబును నొల్ల నా మనో
వల్లభ! నీదు కెంజిగురువాతెఱఁ గ్రోలక మాన, నేల నీ
యొల్లనిసుద్దు లిం పెనసియున్న దినం బొకటైనఁ జాలదే? 85

ఉ. ఏలర జాలిఁబెట్టె దిపు డేలర వేగమె, యెన్నిపువ్వులన్
వ్రాలదు తేఁటి, యట్ల మగవాఁ డను వానికి దోసమున్నదే?
బాళిని దాన పైఁబడినభామను బిగ్గ కవుంగిలించినం
జాలదె యింద్రభోగపదసౌఖ్య మన న్మతి వేత్తె యున్నదే? 86

సీ. చిత్తజాకార! నీ చెలువుఁ జూడఁగలేని
కమలాక్షి నిలువాలుఁ గన్ను లేల
కాంతుఁడ! నినుఁ జేరి కౌఁగిలింపఁగలేని
జక్కవగుబ్బెతచన్ను లేల
ప్రాణేశ! నీ ప్రక్కఁ బవ్వళింపఁగలేని
తరళాక్షి చక్కని తనువ దేల
రమణ! నీతోఁగూడి రతికేళి నెనయని
బాలికామణి యెలప్రాయ మేల

గీ. చిన్నవయసున నుండియు నిన్నె కోరి
యున్న నను బోయమరునికి నొప్పగించి
తేలఁ జూచిన నిన్ను నే నేల విడుతుఁ
గోర్కి దీరంగ నీకఁ బైకొందుఁగాక.

ఉ. సరసుఁడ! నీ మనంబునకె సమ్మతి గావలెనంచు నింతసే
పరసితి నాఁచి యాఁచి యిఁక సంగజసాయకకీలికీలచే
నరనిమిషంబు నోర్వ నధరామృత మానఁగనిమ్ము కానిచోఁ
దెరవను జంపినట్టికొల దీరక తాఁకుసుమీ మనోహరా! 88

చ. అని యిఁక మాటు బల్కు వల దంచును దీనత దోఁప నాడుచున్
జనుఁగవ యుబ్బఁగా బయఁట జాఱఁగఁ గ్రొమ్ముడి వీడ దేహ మె
ల్లను బులకింప నీవి వదలం గరకంకణకింకిణీకన
ద్ఘనమణిమేఖలాధ్వనులు గ్రమ్మఁగఁ బైఁ బడి కౌఁగిలించినన్. 89

చ. పరవశుఁ డయ్యె వాఁడు నల పంకజగంధియుఁ జొక్కి వ్రాలె న
య్యిరువురు నట్ల మోహముల నేమియుఁ దోఁపకయుండి రంత నా
గురుకుచ వానిఁబొమ్మఁ జనుగుబ్బ మొన న్నదుమంగ వాఁడు న
య్యరవిరిబోఁడిమోవిచిగు రానఁగ నెంచి సుమంత కొంకినన్. 90

ఉ. భావము గాంచి యా వికచపంకజలోచన మంచ మెక్కియు
న్నావులు చాలురా హృదయవల్లభ! యం చని వాని యందపు
న్మోవి బిఱానఁ బంటిమొన నొక్కుచు నానుచుఁ జొక్కుచుండఁగా
నా వగఁ గాంచి యా రసికుఁ డట్లనె తా నొనరింప నెంచినన్.

మ. తరితీపు న్వగలెత్తి మోవిమెలుపుం దప్పింపులం జాల య
క్కఱఁ బుట్టింప నతండు తత్తర మెసంగ న్గొమ్మ ధమ్మిల్లమున్
దెరపిన్ గైకొని బాహుమూలయుగళి న్గిల్గింతఁ గావింప న
య్యరవిందానన నవ్వ నాతఁ డధరం బాసక్తిమై నొక్కినన్. 92

చ. కమలదళాక్షి సంకలితకంకణఝుంకృతి సీత్కృతు ల్సవి
భ్రమగతి మీఱ మేను గరుపార మనోజవికారపారవ
శ్యము దయివాఱ నీవి దిగజాఱ నొకంగము జాఱువారఁగా
రమణునిపేరురంబుపయి వ్రాలెను జంత్రపుబొమ్మకైవడిన్. 93

ఉ. మోమును మో మురంబు నురము న్భుజము ల్భుజము ల్దొడల్తొడ
ల్ప్రేమ గదించి పాదములు పిక్కలు నొక్కటిగా మలించి పో

రాముల నిండుకౌఁగిటఁ దిరంబుగ సౌఖ్యపయోధిఁ దేలి రా
లేమయుఁ బ్రాణనాథుఁడును లీల భుజంగయుగంబుపోలికన్. 94

సీ. కన్నాత లాఁగించి కాంతుమోము గదించి
సారెసారెకు మోవిఁ జప్పరించి
రతిచాతురికి మెచ్చి రమణిఁ గౌఁగిటఁ గ్రుచ్చి
మోహాన నూత్నాలు ముద్దు లిచ్చి
తనియక యెదురెక్కి దయచేయు మని మ్రొక్కి
గుదికాళ్ళ వెన్నునఁ గూర్చి నొక్కి
మదనశాస్త్రము మెఱింగి మనసుకొంకుఁ దొఱంగి
కాయంబు లొక్కటిగాఁగ మెలఁగి

గీ. యరిది సూదంటుశిలవలె హత్తి హత్తి
గొనబుతీవియచందానఁ బెనఁగి పెనఁగి
కౌముదిని జంద్రశిలవలెఁ గరఁగి కరఁగి
సమరతుల నేలె నాబాల సరసలీల. 95

చ. ఎఱుఁగదు చన్నుదోయిబిగియించి కరంబులఁబట్టు టెంతయున్
ఎఱుఁగదు వాడిగోళ్ళతుదనిక్కువ లెల్లను గ్రుచ్చుటేమియున్
ఎఱుగదు లేఁతమోవిచిగురెంతయుఁ గుమ్మెలువోవ నొక్కుట
ల్తరుణి యఖండసౌఖ్యరసతన్మయత న్మనసంగరంబునన్. 96

ఉ. మక్కువఁ దిట్లు కొట్లు బతిమాలుట లూఱట లెచ్చిపోరుట
ల్పక్కమరల్పు నేర్పులును బన్దలు నబ్బనచోట ముద్దులున్
మ్రొక్కులు పలుకుమోడివిసరు లఁసరు లొనరు ల్పెలంగ నా
చక్కెరబొమ్మ నెమ్మి మరుసామున సోమునిఁగూడె వేడుకన్. 97

మ. కనుదమ్ము ల్మొకుళింపఁగాఁ బులక లంగశ్రేణి నిండారఁగాఁ
దనువు ల్సొక్కి విచేష్టితం బారయఁగాఁ దత్తద్గతు ల్మాని నె
మ్మనము ల్నిర్వృతిఁ జెందఁగా నలరుచున్ బ్రహ్మైక్యలీలాసుఖం
బన నింపొందు సుఖోన్నతిం గనిరి పర్యంకంబునం దిర్వురున్. 98

సీ. చిలుక వ్రాలిన మేలి చిఱుదొండపండన
మొనపంటినొక్కుల మోవితోడఁ
గపురంపు వీడెంపుఁ గఱ చుట్టుఁ గనుపట్టు
గబ్బిసిబ్బెపుఁజనుకట్టుతోడఁ
గమనీయమణిమాలికాశశపదచంద్ర
రేఖాంకమౌ తను రేఖతోడ
నలరువిల్తునిసాము జిలిబిలిచెమటచే
సొగసు మీఱిన నవ్వు మొగముతోడఁ
గీ. గొం గొకటి కట్టి మిగిలినకొకఁ జుట్టి
కరమునను బట్టి వీడిన కచభరంబుఁ
దగ నమర్చుచు విభుని కైదండఁ బూని
తార శృంగారలీలావతార వెడలె. 99
గీ. ఇవ్విధంబునఁ జనుదెంచి యిగురుఁబోఁడి
విభుని తన వెన్క నుంచుక వింతవారు
లేరుగా యంచు సదనంబుఁ జారఁ జూచి
యల బలము లేని నిజమందిరాంగణమున. 100
శా. పన్నీటం జలకంబు లాడి నునుజాళ్వాయంగదట్టంబుతోఁ
బన్నీటందపుఁజల్వఁ గట్టి హారు వొప్పన్ దావిగంధంబు మే
న న్నిండార నలంది జాజివిరిదండ ల్జుట్టి జవ్వాజిరే
ఖ న్నెమ్మోమునఁ దీర్చి నూత్నమగు శృంగారంబు రంగారఁగన్.
గీ. కాంతు నట్లనె కై చేసి తళుక్కపసిఁడి
తమ్మిమొగ్గలవ్రేఁతయందంపుజిలుగు
దుప్పటిని గట్టఁగా నిచ్చి తోడుకొనుచు
వచ్చి వాకిటితలుపు తీవ్రముగ వైచి. 102
సీ. కసటు వోఁ బన్నీటఁ గడిగి పువ్వులతావి
వల నైన కమ్మజవ్వాజివలపు

నెఱపెడి సురటీలగరులగాడ్పులు సోఁకి
పలుకుకిన్నెరతంతి యళుకు కులుక
కెరలి యల్గించుకోకిలబల్కుతమి కింపు
నింపుకెంపులగుంపు నిగ్గుజగ్గు
చప్పరకోళ్ళమంచము సఖి నెలపాన్పు
తలగడ బటువుబిల్లలును జిల్గు
గీ. తెరయుఁ జౌశీతిబంధంబు టరిదిపటము
లగరుసాంబ్రాణిధూపంబుపొగలు నూడి
గమ్మ లొనరించు కీల్బొమ్మగమియుఁగల్గి
వెలయు పడకింట నా దంట విభునిజంట. 103
చ. జలిబిలితేనియ ల్చిలుకు చెందొవచందువక్రింద నందమై
చలువలఁజల్లు సన్నవిరిజాజులపాన్పునఁ గమ్మతెమ్మర
ల్పొలయఁగ నుండి ప్రాణవిభుమోముఁ గనుంగొని లేఁతవెన్నెల
ల్దలకొన నవ్వుచున్ దమిఁ జెలంగి పునారతికౌతుకంబునన్. 104
చ. గమగమ వాసన ల్దెసలఁ గప్ప నొప్పగు కప్పురంపుబా
గము లపు డిచ్చి లేఁత విడి గాఁదగు గేదఁగిరేకుటందపుం
దములపుటాకుమడ్పులును దా నొసఁగం గొఱి కిమ్మటంచు నా
రమణుఁడు మోము ద్రిప్పుటయు రాజముఖీమణి యట్లచేయుడున్
మ. మొనపంట న్మడుపందుకొంచుఁ జెలికెమ్మోమ్మ వింత యానంగ నం
గన సీత్కారకపోతకూజితచమత్కారంబు సంధిల్ల నా
తని బింబాధర మాని నొక్కఁ దమిచేత న్వార లీ రీతి నిం
పొనరం జుబ్బనచూఱఁగాఁగఁ గొని రన్యోన్యాధరంబు ల్దమిన్. 106
క. అద నైన పికిలిగువ్వలు
గదుముచు నొండొంటిమీఁదఁ గవియు వితాన
న్మదవతియుఁ బ్రాణనాథుఁడు
ముదసాహవకేళివేళ మార్కొని రంతన్ 107

క. గుత్తంపుగుబ్బ లురమున
హత్తుగ సరి యోని యోని యో రసికుండు
న్బిత్తరియును బెనఁగిరి సరి
బిత్తరులుం బిరుదు జెట్లు బెనఁగినమాడ్కిన్. 108

చ. పెనఁకువతత్తరంబునను బిత్తరి కత్తెఱ నీవి జాఱిన
న్ననవిలుకానిసాధనకు నాథునిఁ బైకొన లాఁగి కేల్మెయిన్
ఘనమణిఘంటికాకటకకంకణకింకిణికాంచికాంచికా
స్వనములు నివ్వటిల్లఁ బురుషాయితకేళి కుపక్రమించుచున్. 109

చ. అమరికమీఱఁగా నిలిచి యందపు మైసిరి నుల్లసిల్లఁగా
గొమ్మరుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బల వ్రేఁగునఁ గొను నాడఁగా
రమణి క్రమక్రమంబున దురంపువగ న్నటియించె వింతగా
సుమశరసూత్రధారకుఁడు సొంపున దిద్దినపాత్రకై వడిన్. 110

సీ. కట్టుగంబంబునఁ గట్టినగంధేభ
మనఁగ నల్లన నసియాడి యాడి
బిరుదుజెట్టియు నాఁగఁ బెనఁగి యారాటాన
నందంపుఁ దొడలచే నదిమి యదిమి
చికటారిమాప్టీనిచెలువునఁ గూర్చుండి
పూనిక మీఱంగఁ బొదలి పొదలి
చెండు గోరించిన చెలువున లివమీఱ
నొయ్యారమునఁ గొంత యుబికి యుబికి

గీ. కలయ మెలఁకువ బెలుకుచుఁ గులికి కులికి
వలపుఁ దెలుపుచు నరయరఁ బలికి పలికి
యలపుసొలపున నిలువక నిలిచి నిలిచి
మొనసి ప్రియుఁగూడె మగపాడి ముద్దులాడి. 11]

సీ. అరవిందమకరంద మళి యానినటు లాని
వరునివా తెఱ చిఱుపాలు గ్రోలు
గిరి హత్తు మదమత్తకరి వ్రాలునటు వ్రాలి
చనుగుబ్బ లతనివక్షమునఁ గ్రుమ్మ
నెరసాని దొరసాని హరి నెక్కి దుర మెక్కి
వగ వింతజోడైన వగపుఁ జూపుఁ
బవమానవలమాననవమాలి కన సోలి
యదరునిట్టూర్పుల నలపుఁ దెలుపు
గీ. అమరికకు మెచ్చి కెమ్మోవి యాన నిచ్చు
నానికల నిచ్చు సరిపల్కు మని యదల్చుఁ
గేళిఁ బడలితి వని నవ్వుఁ గేల దువ్వు
బాల గిఱికొన్న బాళి పుంభావకేళి. 112
సీ. సొంపారఁ గుల్కెడు కెంపు బావిలితోడ
నలరు వజ్రపుఁగమ్మ లల్ల లాడ
నుదుటిపైఁ జెమటబిందువులు గుంపులు గుంపులు గూడ
ఘుమఘుమతావిని గొప్పు వీడ
రమణీయతారహారములముత్యము లూడ
నిగ్గుపాపటబొట్టు నృత్య మాడ
నాయాసభరమున నాననాబ్జము వాడ
విభుఁడు ప్రేమను దను వేడ్కఁ జూడ
గీ. మించుతీవియ మెఱసి నటించుజాడ
నరిదిచూపులు ప్రియుహృదయంబు గాఁడ
నంగజావేశమున సన్నమైన వ్రీడ
రమణి నెడఁ గ్రీడ సలిపె నా రతులపోఁడ. 113

ఉ. సెయ్యక సెయ్యుచిక్కులును జిన్నిమిటారపుగోటినొక్కులున్
సెయ్యముఁ ద్రొక్కుచూపులునునిచ్చలుమెచ్చులనిచ్చువైపులున్
దొయ్యనికూర్మలుం దనరఁ ద్రొయ్యలియున్ శశియున్ దివానిశం
బయ్యెడ నుండి రిట్లు మదనాహవమోహవశానురక్తులై. 114

వ. అనుటయు. 115

శా. ఆచంద్రాచలచందనాచలధరణ్యాకల్పకీర్తిప్రభా
శోచి ష్కేశపటుప్రతాప శలభస్తోమీకృతారివ్రజా
ధీచాతుర్యలసద్వచోవిజితమాధ్వీగోస్తనీపాణితా
శ్వాచితాంచితసత్కవిప్రవర వాగ్జాలప్రియంభావుకా. 116

క. స్వామిద్రోహరగండా!
సామాదికచతురుపాయసాధనశౌండా!
శ్రీమద్గుణప్రకాండా!
హైమగృహాళిందపూర్ణహయవేదండా!

—♦ స్రగ్విణీవృత్తము ♦—

దానధారాసుతా! ధర్మసత్యవ్రతా!
దీనరక్షాప్రియా! ధీరభావోదయా!
భానుభాస్వద్ఘృణీ! బ్రహ్మవంశాగ్రణీ!
మీనలక్ష్మాకృతీ! మేరుభూభృద్ధృతీ! 118

గద్య. ఇది శ్రీజానకీరామచంద్రచరణారవిందవందనకందళితానంద
కందాళ రామానుజగురుచరణ సేవాసమాసాదితసాహితీవైభవ
శేషము కృష్ణయార్యతనూభవ సుకవిజనవిధేయ వేంకటపతి
నామధేయ ప్రణీతంబైన శశాంకవిజయంబను
మహాప్రబంధంబునందుఁ
తృతీయాశ్వాసము.



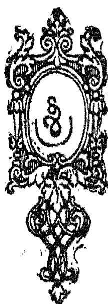
శ్రీరస్తు.

శశాంకవిజయము.



చతుర్థాశ్వాసము

—••O••—



క. శ్రీమధురాధిపసన్నుత
సామాదిక చతురుపాయసంధానభవ
శ్రీమానితకవివినుత
క్షేమంకర సుగుణహార సీనయధీరా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె. 2

ఉ. అంత గురుం డనంతమహిమాతిశయంబున నప్పులోమజా
కాంతుఁ డొనర్చు యాగము నఖండితవైఖరి నిర్వహించి తా
నెంతయు భక్తియుక్తి నతఁ డిచ్చు బహూకృతు లంది హర్షిత
స్వాంతత నాశ్రమంబునకు వచ్చె వియచ్చరకోటి గొల్వఁగన్. 3

క. తారయు వాచస్పతికిని, దారయమున నెదురువచ్చి తాత్పర్యంబున్
గూరిమియుభయముభక్తియుగౌరవమున్ హర్షముప్రకాశింపంగన్.

క. పాదములుగడిగిపయ్యెద, చేఁదడియొత్తిపదజలముశిరమునగొనియా
వేదండయాన యతనికిఁ, గైదండ యొసంగెవినయగౌరవమెసఁగన్.

ఉ. ఇంటికిఁ దోడితెచ్చి మణిహేమమయోజ్జ్వలపీఠి నుంచి వ
య్యంట చలింపఁగా సురటి నల్లన వీచుచుఁ బ్రాణనాథ! న
న్నొంటిగ నుంచి యీ కరణి నుందురె, క్రతు వాయెనే, సుఖం
బుంటిరె యిన్నినాళ్ళు, పురుహూతబహూకృతిఁ గంటిరే యనన్.

మ. క్రతువాయె న్సుఖ ముంటి వాసవుని సత్కారంబుఁ గైకొంటి ధీ
కృతు లత్యుత్తమరత్నభూషణధనవ్రాతంబు లర్పించి రు
న్నతి నొక్కంటఁ గొఱంత లే దచట చానా! నా మది న్నీదు సం
గతి లేకుండుట యొక్కటే కొదువ, యోగక్షేమమే నీ కిటన్? 7

మ. అని వాచస్పతి పల్కువేళ శశి సాష్టాంగంబుగా మ్రొక్కి ని
ల్చిన దీవించి కుమారకా! సుఖమె బాళి న్శాస్త్రము ల్నీవు చిం
తనఁ గావింతువె భోజనాదివిధుల న్మద్భార్య ని న్బ్రేమ చే
తను బోషించునె యగ్నిహోత్రమును నిత్యంబు న్విచారింతువే?

క. అనుటయు శాస్త్రంబును జిం,తనచేయుదు మీవధూటితాత్పర్యముతో
ననుఁబ్రోచుచున్న విధముల,ననిన న్సంతుష్టహృదయుఁడై గురుఁ డంతన్

క. కాంతామణియును జంద్రుఁడు
మంతనమునఁ జెలఁగి మెలఁగు మార్గముఁ జూడ
న్వింతగఁ దోఁచిన మది నొ
క్కింతయునున్ సంశయించి యెఱబఱికమునన్. 10

క. వీరలచందముఁ గన నొక, తీరై యున్నయది గురుసతీశిష్యవిధం
బారయఁజూడంబడ దా, నారాయణుఁడెఱుఁగు నేమనఁగలవాఁడన్

క. కాని మ్మైనను జూతము, నానాఁటికి వీరు నడుచునడక పరిచయం
బైనట్టి మందెమేలమొ, కానియెడనిక్కల్బిషంబుగలదో యనుచున్.

మ. పరికింప న్మఱి వార లబ్బినయెడ న్భావంబుల న్గొంక కే
పరిహాసంబులు కన్నుసన్నలును భ్రూభంగంబులు న్మర్మముల్
సరసోక్తు ల్పచరించు వైఖరుల నెల్లం గాంచి కోపించి యా
తరుణిం జేరఁగఁబిల్చి రోషమిగురొత్తం బల్కె గద్దించుచున్. 13

ఉ. ఓసి! యిదేమి యీ నడత యొప్పదు; సాధ్వివటంచు నమ్మితి
న్మోసము వచ్చె వీని నతిమూర్ఖుని శిష్యుఁడటంచు నెంచితి
న్వాసవముఖ్యసర్వసురవర్ణితచర్యుఁడనై చరించు నా
వాసియు వన్నెయుం దొఱఁగి వచ్చెను దుర్దశ మేమి చెప్పుదున్!

క. పెద్దలు లేనియెడ న్నిం, పిన్నద్దఱ నేనొంటి నునిచి యేఁగఁగనగునే
ముద్దియ! యేమనిచెప్పుదు, పెద్దతనమువోయెబుద్ధి పెడతలఁబట్టెన్.

చ. శివశివ! యెంత పాతకము సేయఁగ నొగ్గెను సిగ్గుమాలి వీఁ
డవిరళభక్తిమై జనని యంచని యెన్నుచుఁ దండ్రియంచు న
న్నవిరతము న్భజించి నిఖిలాగమము ల్చదివి విట్లు చేసెనే
యువిదల నమ్మకే పురుషు! లుర్వి నవిశ్వసనీయ లెన్నఁగన్. 16

చ. నిలకడ సున్న వావి నహిం నేస్తము నాస్తి భయంబు లేదు చం
చలహృదయల్ దురాత్మక లసత్యలు కాంత లదాంత లింతయు
న్దలిసియ యా నృపాలకులు నిగ్రహ మొప్పఁగఁ బోతుటీఁగయు
న్వాలియఁగ నియ్య రంతిపురిఁ బుత్రిలనైనను నమ్మరెంతయున్.

గీ. తెలిప! మీ శీల మెల్లను దివ్యదృష్టిఁ
జూచినాఁడను నీ వింక దాఁచవలదు
నీవె చెనకితివో లేక నిన్ను వాఁడె
చెనకెనో తెల్పు తెలిసి శిక్షింతు ననిన. ౧౭

క. బొటవ్రేల నేలవ్రాయుచుఁ,గటకటపడి మేనువడకఁ గనుఁగవనశ్రు
ల్పొటపొటరాలఁగ నేడ్చుచుఁ,గుటిలాలక శిరమువంచికొనియిట్లనియెన్

సీ. ఏమని యుత్తరం బే నియ్యఁగలదాన
నెందునఁ దీరు మీ సందియంబు
ఇంక నాపయి దయ యెట్లు గల్గును మీకు
నైఁపక యున్న నా జన్మ మేల
పాపపుదైవంబు పాపెనో మనలను
దలను వ్రాసినవ్రాలు తప్పదింకఁ
దప్పొనర్చినవారి దండింతు రంటిరి
తప్పొనర్పనివారు ధరణిఁ గలరె?

గీ. యజ్ఞభవపురూతు రైన యహల్య మొదలు
నేర మొనరించె ననినచో నేర్పు నడుమ

నొకరితర మూనె మగవార లోర్వవలయుఁ
గానిచో వట్టినగుబాటుగాదె మీకు. 20

క. పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రము, నచ్చుగఁ దొడఁగినవితాన నబలపయి నీ్మ
కెచ్చుగఁ గోపం బిటు రా, వచ్చునె తప్పైన సైఁపవలయునటంచున్.

మ. చరణాబ్జంబుల వ్రాలి నేత్రయుగళీసంజాతబాష్పాంబువు
ల్వరద ల్గట్టఁగ లేవకున్న నతఁ డవ్వామాక్షి నీక్షించి తాఁ
గరుణ న్లేవఁగ నెత్తి యీ నడక లింక న్బాడి కాదంచుఁ జె
చ్చెర వీడ్కొల్పి హృదంతదంతురమహాచింతాభరాక్రాంతుఁడై.

క. కోపంబున నతిసుతు, న్శాపింపఁ దలంచి లోన క్షమించి మనో
గోపనమెసఁగఁగఁ దనదుస, మీపమునకుఁ జంద్రుఁ బిలిచి మెల్లనఁ బలికెన్.

చ. చదివితి నీతి వేదములు శాస్త్రములన్నియు నీదు భక్తికిన్
హృదయము సంతసిల్లె నిఁక ని తలితండ్రులఁ జూచు టొప్పుఁ జె
క్కు దినము లాయె వచ్చి మదిఁ గూర్మియు భక్తియు నుండనిమ్ము మే
లొదవెడుఁ బోయి రమ్మనుచు నొజ్జలు వేమఱు తీవరింపఁగాన్.

క. ఆమాటకు మదిఝుల్లన, సోముఁడు గురుఁడిట్లుపలికెఁ జూచి తెయకటా!
మోమోట లేక దైవము, నామీఁద న్గరుణమాలి నాతి న్బాపెన్.

గీ. సందియము దోఁచె నీతని డెందమునకుఁ
బోయి రమ్మన్నచో నుండఁ బొసఁగ దిచటఁ
బొలఁతి నెడఁబాసి ప్రాణము ల్నిలిచియున్నె,
తెగువ నెట్లైనఁ బోవక తీర దనుచు. 26

క. చేరి ప్రణమిల్లి నేరిచి
నేరక నే నడుచుకొన్న నేరము దయ మీ
రోరుచుకొనుఁ డని పలుకుచుఁ
దారను నెడఁబాసి తుహినధాముఁడు వెడలెన్. 27

చ. అటువలె నంటుగాఁడు చనినంత నెలంత దురంతచింత చేఁ
బొటపొటబాష్పము ల్రాలఁగఁ బొక్కుచు స్రుక్కుచు దిక్కు లేనిత్రో

కటకట దిటమూఱ మార విశిఖమ్ము లురమ్మునఁ దూరి పాఱఁగాఁ
దుఱిటి ఘటికాసహస్రమయి తోఁపఁగ నాఁపఁగరాని కాఁకతోన్.
సీ. కొండ పైఁ బడినట్లు కొంతసే పేమియు
నన లేక మిన్నగన్గొనుచు నుండు
మిగుల వెక్కసమైన మీనాంకుశిఖిపొగ
ల్వెలికిఁ దార్చినరీతి వెచ్చ నూర్చు
విరహంపుఁ బెనునీటివెల్లువ కెదు రీఁది
నట్లుగాఁ జేతు లిట్టట్టు వైచు
ధనముఁ గోల్పోయినదారిగాఁ బుప్పొడి
మే నంట విరిపాన్పుమీఁదఁ బొరలు
గీ. గొలఁకులను జాఱు కన్నీటి గోట మీటుఁ
దొడరి యడిగెడు నిల్లాండ్రతోడ మాటుఁ
జింతను జెమర్చు చెక్కిటఁ జే యమర్చు
నలరువిలుకాని పటుధాటి నవ్వధూటి. 29
గీ. ఇందు ర మ్మన్న మాటల చంద మన్న
నదిగొ నెలవంక లెంత లె స్సాయె ననిన
రాజభోగంబు లన్న నా రాజవదన
రమణు పే రని మది నెంచు భ్రమ వహించు. 30
సీ. విభుఁడు మాటాడుచో వెదకి తప్పులు వట్టుఁ
బొలయలుక నవలిమోముగఁ బరుండుఁ
గొనగోటఁ బ్రియుఁడు చెక్కుఁ జుఱుకుక్కనను జీఱ
నిది యేటి సరస మం చీసడించు
ముచ్చటై నాథుండు మోవిఁ బల్మొన నొక్క
వెలయాలినా యంచు పీడనాడుఁ
దమకాన ధవుఁడు కందర్పకేళిఁ బెనంగ
నెంతసే పని తీవరించ సాగు

గీ. నెక్కడ మనం బటన్నఁ జుఱుకుక్క మనను
ఏలనే కోప మనిన నేమేమొ గొణఁగు
మేను పతిచెంత మనసు రే రాజుచెంత
నిలిపి యా చాన విరహంపు నెగులుతోన. 31

సీ. పతి పిల్వఁ బిల్వఁ దాఁ బలుకక వెడవెడఁ
బనులచేఁ గాలయాపన మొనర్చు
మాటికి మాటికి మగనితో మెండొడ్డి
చలపాదితనమున నలిగియుండు
మమతతో నాథుండు మాటాడి యించుక
యటు మొగంబైనచో మెటికె విఱుచు
రతికాంక్ష ధవుఁడు చీరఁ జెఱంగుమాసె నం
చవ్వలి కేఁగు నిరాశగాఁగ

గీ. నెల్లగృహకృత్యములయం దుపేక్ష సేయు
నఖలభోగంబులను వ్యర్థమనుచు రోయు
జారవిభుమీఁది మోహంబు సారె కంటె
కాఁపురము నొల్లదాయె నా కలువకంటి. 32

ఉ. చేరల కెచ్చు కన్నుఁగవ చెక్కుల యందము చెప్ప శక్యమా
బారలఁ గొల్వనౌ నురము బాహులు జానులు మీఱు నూఁదుబం
గారు కవున్ బ్రివాళములఁ గైకొన వంఘ్రులు లోకమందు తే
దా రసికత్వ మా గుణము లా రతిచాతురి వాని కే తగున్. 33

ఉ. భామలజాతిచేష్టితవిభావము లెల్ల నెఱుంగు కామసం
గ్రామకిరీటి యైన విటరాయఁడు మోహనమూర్తి యెంతయున్
నా మది చల్లఁ జేయు ప్రియనాథుఁడు న్నన్నెడఁబాసె నయ్యయో!
యామగఁ డేల యీ సదన మేటికిఁ దక్కిన వేమి యేటికిన్? 34

ఉ. కోరిక కొన్నినాళ్ళు మది కొంకు దొఱంగక కొన్నినాళ్ళు చే
కూరక కొన్నినాళ్ళు జనఁ గూర్మివిటుం దొకఁ డబ్బె నబ్బినన్

వారక పేరులేని ప్రతిబంధము పెన్మిటి నంచు వచ్చి నా
దారక పోరి పాపె నకటా! మగనా లయి పుట్టఁ జెల్లునే! 35

సీ. అలయించు నొకవేళఁ బొలయలుక చిక్కుల
సొలయించు నొకవేళఁ సొగసు వగలఁ
గరఁగించు నొకవేళ గళల యిక్కువ లంటి
మఱఁగించు నొకవేళ మెఱుఁగుమోవిఁ
బలికించు నొకవేళఁ బావురాపలుకులు
కులికించు నొకవేళఁ గొసరి నవ్వి
యూనించు నొకవేళ నరిది మోమున మోముఁ
బూనించు నొకవేళఁ బురుషరతికిఁ

గీ. జిగురువిలుకానికైన నా సొగసుకాని
యొప్పు లే దన్న ముది మది దప్పినట్టి
యీ మగం డేడ నే నేడ యేడ కేడ
నేటి కీ పోరు పీనిపాం డెవతె గోరు? 36

ఉ. ఆడికలైన నేమి మగఁ డారడిఁ బెట్టిన నేమి చుట్టము
ల్వాడక యున్న నేమి సరివారలు నవ్విన నేమి కాఁపురం
బూడిన నేమి నాదగు ప్రియుం డిటుఁ బాసి చనంగ నేనునుం
దోడనె పోవనైతి మదిఁ దోఁపక పోయె నిఁ కేమి సేయుదున్

గీ. ఏ కరణి నైన వానితో నెనయు టొకటి
కానిచో మేనిపై నాస మాను టొకటి
యింతియే కాక మగఁ డంచు నితని మొగముఁ
జూచి సైరింపలేను దృఢబుద్ధిగాను. 38

చ. అని యనిశంబు నెంచు మదనాశుగదుర్దినమర్దనంబునన్
ఘనమగు మూర్ఛఁ గాంచు వగకాని వగ ల్గణియించు నైజపుఁ
బెనిమిటి నీసడించు మదిఁ బెక్కుతలంపులు నించు వాఁడు వ
చ్చునని తలంచు నెచ్చటను జీవు చిటుక్కునిన స్ఖలించుచున్. 39

క. ఇటు లెంతయుఁ జింతింపఁగ
జటినీమణి యోర్తు బాల్యసఖ యింటికి వ
చ్చుటయును దత్పూజనములు
ఘటియించి రహస్యముగను గామిని పలికెన్. 40

ఉ. నీవ యెఱింగి యుండుదువు నేనును జంద్రుఁడు నేస్తమాటయున్
బూవును దావియు న్వలెను బొందుగ వాఁడును నేను నుండుట
ల్లావిధి పెన్మిటై యిపుడు నన్నును వానిని బాపె నే నికన్
భావజకీలికీల క్షణమాత్రము నోర్వఁగఁ జాలఁ గోమలీ! 41

సీ. తడవు చూచిన దృష్టి దాఁకు నం చని వాని
సొగ సెల్లఁ దప్పక చూడ వెఱతు
మొనగుబ్బ లదిమి క్రుమ్మినఁ గందు నని వాని
లేఁతమేనునుఁ గౌఁగిలింప వెఱతుఁ
దోడీఁబడ నమృతంబు దొలఁకు నం చని వాని
నునుమోవి గట్టిగా నొక్క వెఱతుఁ
జెమటచేఁ జెలువంబు చిందు నం చని వాని
నెనయుచోఁ గసి దీఱఁ బెనఁగ వెఱతుఁ

గీ. గాని యొకనాఁడు నా వన్నెకానిఁ గాంచి
కదిసి తనివార బిగ్గనఁ గౌఁగిలించి
నునుఁ బెదవి నొక్కి రతికేళిఁ బెనఁగి చొక్కి
యేలుకోలేక యీ రీతి బేల నైతి. 42

ఉ. అన్నము నిద్రయుం జెఱుఁగ నశ్రుజలంబులు నిల్పఁజాల మేన్
సన్నగిలెన్ దిటంబు చనెఁ జాల విరాళియు మీఱె నేమియుం
గన్నుల కింపుఁగాదు త్రిజగంబులు లే వనునట్లు దోఁచె మో
హోన్నతి మేనఁ బ్రాణములు నున్నవొ లేవొ యెఱుంగ నంగనా!

శా. ఏ వంకం జనెనో మదీయ దయితుం డెచ్చోట నున్నాఁడొ నే
నే వెంటం బ్రియుమోముఁ గాంతు నిఁక నే నెవ్వారితోఁ దెల్పుదు

న్నీ వవ్యాజపరోపకారవు గదే నెమ్మి న్ననుం బ్రోవవే
పోవే వానికి నా వెత న్దెలుపవే పుణ్యంబు నీ కయ్యెడున్. 44

క. అని వేఁడిన నత్తాపసి, విను మే వగనైన నీదు వేడుక కానిం
గొని తెచ్చెదమచ్చాతురిఁ,గన వేనేఁడంచుఁబలికి గ్రక్కునవెడలెన్.

మ. అతిమోహాన్వితి తారఁ బాసి శశి చింతాక్రాంతచిత్తంబుతో
వెతతో వెన్కకు నీడ్చుపాదములతో విభ్రాంతభావంబుతో
ధృతిహీనస్థితితో దృగంచలసముద్వేలాశ్రుపూరంబుతో
మతిఁ జింతించుచు నేఁగి యొక్కవనసీమన్ గుంజగర్భంబునన్. 46

చ. భ్రమగొనినట్లు మి న్విఱిగి పైఁ బడినట్లు గ్రహంబు సోఁకిన
ట్లమితధనంబు గోల్పడినయట్లు ప్రపంచము గ్రుంగినట్లు చి
త్తము వికలత్వ మొంద మదిఁ దాలిమి డిందఁగ మేను కందఁగా
హిమకరుఁ డంతరంగమున నింతిఁ దలంచి వలంచి యిట్లనున్. 47

ఉ. ఆ తటి తాత వ్రేసినటు లాతఁడు పొమ్మని పీడ నాడఁగా
నా తరళాక్షి చిప్పిలెడు నశ్రుల రెప్పల నప్పళించుచున్
దాఁ దలు పోర నిల్వ నయనమ్ముల నేఁ బయనమ్ము దెల్ప సం
జాతవిషాదయై యనుపఁజాలని చందము లెంచఁ గూడునే. 48

ఉ. పొ మ్మనినంత రాఁ దగునె బుద్ధికి మోసమువచ్చె నప్పుడే
కొమ్మను వెంటఁ బెట్టుకొని కొంకక వచ్చితినేని నన్ను దా
నమ్మని యేమిచేయు నొకఁ డడ్డమె యే నటుసేయమిన్నదా
ముమ్మరమైన కంతువిరిములుకులకు న్దను నొప్పగించెదన్. 49

సీ. తళుకుఁ గ్రొంగరుకుండ తావిసంపఁగిదండ
వలపులసరణి జవాజిబరణి
పచ్చికస్తురిపీణ బాగైన నెరజాణ
కలికిమిటారి యంగజుకటారి
మకరందములవాఁక మదనశాస్త్రపుటీక
రతిచేతిచిలుక మర్వంపుమొలక

ఘురిపెంబులకు దీవి మరుదోఁట యెలమావి
నెఱనీటు కీరవు పన్నిటి చెఱువు
గీ. ఎంచఁ దగు ముచ్చటల కిమ్ము మంచిసొమ్ము
కాంతలకు నెల్ల మేల్బంతి కలువదంతి
మేటిరతులకు సురతాణి మించుబోణి
దాని కెన యైన చాన జగానఁ గాన. 50

క. తారల గెలుచును నఖరుచిఁ, దారలతరళాక్షి రూపతారుణ్యములం
దారం జేయును మనసిజు, దారం జిగిమోవిపంచదారన్ గేరున్ 51

శా. ఆ మో మందము నాకనుంగవ బెడం గా మోవి సింగార మా
గోముం జన్గనగబ్బి యా గొనబునిగ్గు ల్మీఱు నూగారు సా
రా మించుందొడజగ్గు లా నడల యొయ్యారంబు లయ్యారె! యా
భామారత్నముఁ జూచి చూడవలెనా పద్మాక్షి నింకొక్కతెన్! 52

సీ. ఘనవేణి వేణిశృంగార మారసినంత
మోహాంధకారంబు ముమ్మరించె
హరిమధ్యమధ్యవైఖరి స్మరించినయంతఁ
బ్రకటధైర్యము బట్టబయటఁ బడియె
నతనాభినాభిసౌందర్య మెంచినయంతఁ
బలువివేకము సుడిఁబడఁ దొడంగె
మృగనేత్రనేత్రలక్ష్మిని గణించినయంత
నెదలోనఁ జాంచల్య మిరవుకొనియెఁ
గీ. బాటలాధరయధరంబునీటుఁ దలఁచి
నంత ననురాగమంతయు నలవి మీఱె
నింతి మైనిగ్గు లపుడు విశ్రాంతిహేతు
లిపు డతిశ్రాంతిహేతు లే నెటుల సైఁతు. 53

సీ. జగజంపువగకెంపుజగడంపుటలుకచేఁ
దొగరైన కెమ్మోవిచిగురుదాని

యల జక్కవల గ్రిక్కడంచ నొక్కి గమకించు
బిగువు మీఱిన కుచయుగము దాని
నవరంపుబవరంపు నవరంపునటనచేఁ
గుటిలవృత్తివహించు కురులదాని
సరి యెన్న విరిపొన్న సరిగొన్న గరిమచే
గంభీర మగు నాభిఁ గాంచుదాని

గీ. మారుశంఖంబు గెలువ ముమ్మాఱు బద్ధ
కంకణంబైనయట్లు రేఖాత్రయంబు
పొలుచు కంఠంబు గలదాని పొందు మాని
మోహవార్ధికి లోనైతి మోసపోతి.

సీ. ఏ దిక్కుఁ జూచిన నెలదేఁటిదు నదారు
లే జాడఁ జన్న నంభోజవనము
లే చాయ మెలఁగినఁ బూచినదీవియ
లే కడ నుండినఁ గోకవితతు
లే తోవ నిలిచిన నెలపొన్న శృంగార
మే మూల కేఁగిన నిగుడుటాకు
లే వంక కొదిగినఁ దావిమొగ్గలగుంపు
లే దెస డాసిన జాదిపువ్వు

గీ. లదరు పుట్టించుచున్న వా యతివకురులు
నయనములు కేలు కుచములు నాభి చరణ
ములు నఖమ్ములు మైతావి తెలియఁజేయు
నట్టి వయ్యేను బాగుగా నతనుమాయ.

ఉ. చక్కఁదనాల కేమి రుచి సంపద చిత్తరుబొమ్మయు న్గడున్
జక్కన గాదె యంత నెఱజాణతనం బొకచోటఁ గానఁగా
మక్కువ లోకమందె నహి మాటలపోఁడిమి దానికే తగున్
దక్కినభామినీమణులు దాని శతాంశముఁ బోల నేర్తురే!

చతుర్థాశ్వాసము.

సీ. నునుఁబంట నా మోవి నొక్కి చక్కనిసామి
నొచ్చెనో యనుచు నానుచును జొక్కి
నమర వింతగఁ బల్కు మనుచుఁ జెక్కిలిఁ గొట్టి
కందెనో యనుచు జన్గవను జేర్చు
సందీక కౌఁగిటియందుఁ జేర్చి చెమర్చె
నో యని పైఁటచే నొనర విసరుఁ
దడవుగాఁ బడ కిచ్చి బడలితివో యంచు
నయముగాఁ గైకొని బయల లాఁగు
గీ. నట్టిచెలిఁ బాసి తలపోసి యలసి గాసిఁ
దాల్మి నెడఁజేసి వెత డాసి తనువు రోసి
తల్లడింపఁగ నాయె హా! దైవమాయ!
యేది గతి చేర విరహాబ్ధి కేది మేర?
చ. సరస నయానుభావమునఁ జక్కనిచక్కరబొమ్మలాగుగా
దొరకెనటంచు నమ్మితిని దోడన యింటిమగం డసూయఁ బ
ల్గొఱకుచు వచ్చె గందపొడిలోపలఁ బూరుగు వట్టినట్టు లి
ద్దఱ కొకసౌఖ్య మబ్బినను దైవముకంటికిఁ గంటగించెనో.
సీ. బటువుగుబ్బల నొత్తి పక్కకు హత్తి నా
హాసు చెల్లించిన యందగత్తె
కొనగోరు నాటించి కూర్మి పాటించి నా
తమకంబుఁ గెరలించు తలిరుబోఁడి
వాతెఱ పాలిచ్చి వగలఁ దేలించి నా
వలపు లీడేర్చిన వన్నెలాఁడి
పావురావగఁ బల్కి పైకొని కుల్కి నా
ముచ్చట ల్సమకూర్చు ముద్దుగుమ్మ
గీ. మక్కువ నెసంగఁ గోరికిన మడు పొసంగి
గారవించిన కొమ్మ బంగారుబొమ్మ

ననవిలుతువిద్యలకు నొజ్జ నాకు వజ్జ
కెన్నటికిఁ జేరు నా వంత లెవ్వరు దీఱు.

చ. తలిరులు కూర్మము ల్గ్రోసలు దర్పకు సద్ద మనంటికంబము
ల్పులినము నంబరంబు సుడి పొన్న గమం దరఁగ ల్భుజంగము
ల్బలుఁపు సరు ల్లత ల్ద్రోమః పద్మము తుమ్మెదగుంపు గూర్చినన్
గలికి యనంగ నా నయినఁ గన్గున తాదృశలీల సాటికిన్. 6

చ. మకరపుడాలువాని విషమంపు రణంబున లోలనేత్రి తా
రకలు మెఱుంగు లీన నవరత్నపుఁ బాపటబొట్టు మోమునన్
దకపికలాడ నా చెలువు ధన్యత నొందఁగఁ జిత్రభంగులన్
ముకుళిత తానము ల్పలుకు ముద్దులగుమ్మ చుజూచు టెన్నఁడో? 6

చ. ఎసఁగిన నెయ్యపుంగినుక నెంతయు మోము ముసుంగు వెట్టి యా
కుసుమసుగంధి యున్నపుడు కొంకుచు నే జెయి చాఁచ నిద్రచే
గసరినయట్లు మత్కరము గబ్బిచనుంగవపైకిఁ దార్చి మై
నుసులుచు నీవి జార్చిన మనోహరలీలల నెన్నశక్యమే. 6

చ. మలయజగంధి తా శిరసు మజ్జనమై తెలివల్వయొంటికొం
గెలమి ధరించి తైక ధరియింపక యే కురులార్చు చున్న నే
నలమిని గౌఁగిలించుకొని నా హరిమధ్య యనంగసంగరా
కలనఁ బెనఁగినట్టి రతికౌశలము న్మదిలోఁ దలంచెదన్. 6

చ. పులుగుల కబ్బలో కనకపుంజిగి దిబ్బలో దాని గుబ్బలో
వలపుల దీవియో సుధల బావియొ దాని మెఱుంగుమోవియో
కలువల బంతియో కుసుమ కార్ముక దంతియొ కాక యింతియో
యలవియొ దాని యందము శివా! తలఁప న్దెలుప న్నుతింపఁగన్.

చ. ఒకతొడ సందిట న్జొనిపి యొక్కతొడ న్వలిఁజేసి యొక్క చే
రకమగు గుబ్బచ న్నొకకరంబునఁ బెన్నెరికొప్పుఁ బట్టి త
త్తకతకళమానముల దారిగఁ గూడెడు నన్నుఁ జూచుచున్
బకపక నవ్వ నా వలపు బంగరుబొమ్మను జూచు టెన్నఁడో? 65

సీ. వెనుదీయకు మటంచు వెడవిల్తుఁ డాడించు
జంత్రిపోలికఁ గీలుజడ నటింప
స్మరసంగరంబునఁ గురియు పువ్వులవాన
క్రమమున నగల ముత్యములు రాల
మరుఁ డను జగజెట్టి బిరుదు ఢక్కికమాడ్కి
గళరవంబుల చమత్కార మెసఁగ
చిత్తజరాజ్యాభిషేకాంబువులభంగిఁ
దొడరిన చెమటబిందువులు చెలఁగ
గీ. మదన పరదేవతాధ్యాన మహితనిష్ఠఁ
బోలి యరమోడ్పు కనుదోయి పొలుపు మిగుల
మగసొగసుఁ జూపె నా యింతి మరుని దంతి
పగడసాలను గెల్చిన పంతమునను. 66

శా. ఏ మా టాడిన జాళువారు నమృతం బే యంగ మీక్షించినన్
హేమంపుందళుకు ల్తళు క్కను బళే! యేదిక్కు ముద్దాడినన్
ఏమో చక్కెరలప్పు లంటినటులౌ నెచ్చోటఁ జే సాఁచినం
బ్రేమన్ బెన్నిధి యబ్బినట్లగు నయారే! యా యొయారేతగున్.

సీ. కళుకుబంగరుచాయ గాజు లల్లన మ్రోయఁ
గులికి పక్కకు హత్తి కొంతసేపు
తనివిదీరక చేర్చి తనపైకి నను దార్చి
వంతుగా సమరతిఁ గొంతసేపు
అది చాల కిదు రెక్క యనురాగమున మొక్కి
వింతహత్తింపులఁ గొంతసేపు
కసిదీఱ కటు లేచి గ్రక్కునఁ దమి రేఁచి
కుఱుచగోరింపులఁ గొంతసేపు
గీ. గొనబుకోకిలరవములఁ గొంతసేపు
కొసరువగఁ గుల్కు పలుకులఁ గొంతసేపు

కరఁగి కరఁగించువలపులఁ గలసి మెలసి
సొలసి సొలయించు నాతి నే జూడనైతి. 68

చ. తలఁపఁ గులాంగనారతి సుతప్రద మేమిసుఖంబు; వేశ్యతోన్
గలయుట ద్రవ్యహానికిని గారణ మింతియె; సంపుగొంది యిం
తులమెడఁ బొందులన్న నతిదూష్య మగు; న్బహుయత్నలభ్యతన్
దలకొను నన్యభామల రతంబె రతంబు జగన్నుతంబుగన్. 69

చ. గరగర కైనదై నెనరు గల్గినదై నెఱనీటుకత్తెయై
పరువపు నిండుజవ్వనపు బాగరి నాగరికంపుఁ బ్రోడయై
మురువగు నవ్వుమోము దయి ముద్దులగుమ్మయి మచ్చికైనదై
సురతకళాప్రవీణ యగు సుందరి యందఱికిన్ లభించునే? 70

గీ. జాఱుకొప్పును నగుమోము చలువచీర
మెఱుఁగుఁగమ్మలు జిగిమోవి మెఱయు నింతి
కన్నులను దోఁచుచున్నది గాని చేతి
కబ్బ దద్దంబులోఁ దోఁచు లిబ్బిపగిది. 71

చ. జిలిబిలి చెమ్మట ల్దొలుకు చెక్కులు ముద్దుల మోవి నొక్కులున్
సొలపుల కన్నుదోయి యరసొక్కులు పీడకుమన్న మ్రొక్కులున్
బెళుకుల పావురాపలుకు పెక్కులు మై సిరి వింత టెక్కులున్
గలిగిన నీ రతంబు లేఁకఁ గందునె యిందునిభాననామణీ! 72

శా. ఓ నేముద్దులగుమ్మ! కుల్కి తవు నే యందంపుఁబూ రెమ్మ! హా
సౌనే చక్కఁదనాల యిక్క! యిదియౌ యబ్జాస్త్రి చే థక్క మే
లే నీలాలక! యంచు నే బొగడ నెంతే వింత పుంభావకే
ళీనాట్యంబున నన్ను నేలిన వగ ల్నే నెంతు కాంతామణీ! 73

చ. కలఁగిన కొప్పుతోఁ జిటిలుగంధముతో విడఁబడ్డ త్రెకతోఁ
దలిరుల విల్తుపాళె మొకతట్టు తెళుకకను కట్టుఁగొంగుతో
సొలపుల కన్నుల న్నిదుర సొక్కులతో విరిపాన్పు డిగ్గి నీ
వెలమిని వచ్చుటీవి మది నెన్నుదు నో మదహంసగామినీ! 74

ఉ. పంత మి దేలనే పెదవిసానక మానక తాళఁజాలనే
యెంతటి దిట్టవే కసర కిప్పుడు నా కొకముద్దుఁ బెట్టవే
వంతల నేఁచకే మరుదివాణముఁ జూతు నటన్న దాఁచకే
యింతులమేటి! యింత చల మేటికిఁ జీటికి మాటిమాటికిన్? 75

చ. ఒకచరణంబున న్నిలిచి యొక్కపదంబు ముడించి హొన్నుడా
ల్చికిలిమెఱుంగుగాజులు ఘలీ లనఁ జేతులు నాదు మూపునన్
రకముగ వైచి గుబ్బల నురస్థలి గుమ్మిడి నీవు మేలుపొం
దికల సుఖోన్నతిన్ బొగడ నీరజగర్భునకైన శక్యమే! 76

చ. అరిది కడానిబొమ్మ! మన మందపుటద్దపుటింటిలోపలన్
సరసత మీఱఁ బెందొడలసందుల పొందుల మోవివిందులం
బెరిమె చెలంగి కూడి ప్రతిబింబములం గనుపట్టినట్టి యా
గుఱుతులు వేడ్క నొండొరులకున్ గనిపింపఁగనుండు టెన్నఁడో!

చ. చిలుకలకొల్కి! చిత్తజుని చిల్కలముల్కులకల్కి! మోహ మిం
పెలయఁగ నేను రాఁగఁ గడ కేఁగి త టుండుమటంచు వంచనం
బలికిన గుండె జల్లుమన మ్రొన్నడి యుస్సురు మంచు నే నిలం
గలకల నవ్వి తోన ననుఁ గౌఁగిటఁ జేర్పవటే విలాసినీ! 78

చ. పెనిమిటివెన్క నిల్చి నను బిత్తరిచూపుల నీవు చూడ నే
మనుకొని ముద్దుఁబెట్టుటకు మో మటు లొగ్గఁగ నీవు వేళ గా
దని తల యూఁచి నే నలుగనందుకుఁ గన్నుల నీవు మ్రొక్క నే
నిను మది గౌఁగిటం బొదువ నీ వఱగన్నులు మోడ్పవా చెలీ! 79

ఉ. నింతువు నాదు కోర్కి గమనింతువు కేళి కహర్నిశంబు నా
నింతువు బొమ్మ గుబ్బలఁ దనింతువు పౌరుషకేళిచేతఁ బూ
నింతువు తోనె కేళికి గణింతువు నాదు గుణంబు లెల్లెడన్
గాంతలలోన నీకు సరి గాన జగాన నగానతస్తనీ! 80

సీ. చనుగుబ్బ పెనుగొండసంస్థాన మమరించి
తెలిచూపు నెలితామరల ఘటించి

పద్మోద చెంగావిపావడ పావణించి
ముఖపుండరీక మింపున గదించి
యూరోహరత్నసింహాసనంబున నుంచి
కటిచక్రమును హస్తగతము చేసి
పావురావగముద్దుపటహంబు మొరయించి
కలయంగ సంపదఁ గానిపించి

గీ. మిసిమిపోకిళ్లిమూలబాకళ్లన మొసంగి
తొఁగరు చిగురాకువిలుకాని నగ రమర్చి
గరిమ వలరాయపట్టంబు గట్టి నన్నుఁ
గరుణతో నేలుకొమ్మ బంగారుబొమ్మ! 81

చ. విరహదవానలంబునను వేఁగుచు నన్ను మటంచు నిద్రియం
చెఱుఁగక నేను జాలిఁబడ నే మని పల్కవి దేమి యల్క నీ
సరసతఁ గంటి నీ బిగువుచన్నుల కైవడి నీదు చిత్తమున్
హరిహరి! యింత యేల కఠినత్వముఁ బూనెదు మానినీమణీ! 82

సీ. కలికి! నీ సొగసెల్లఁ గలయఁ గన్గొను వేళఁ
గనుఱెప్పపాటు విఘ్నముగ నెంతు
నలిన! నీతో మాటలాడ నిల్చినయట్టి
నిమిషంబు నొకవత్సరముగ నెంతుఁ
జెలి! నీవు రతికేళి నలసి నిదురించు నా
గడియసేపు యుగంబుగాఁగ నెంతు
మగువ! నీదు చెఱంగు మాసిన మూన్నాళ్ళు
కల్పకోటిశతంబుగా గణింతు

గీ. నెమ్మిగలవాఁడ నీకు మే నమ్మినాఁడ
లాఁతిగాఁ జూతువా నన్ను లలన! నిన్నుఁ
గాఁగిలింపక మాన నా కన్నులాన!
నిలిచి మాటాడవే బాల! చల మిదేల? 83

సీ. పలుకవె నును(దేనె చిలుకవే మారురా
    చిలుక వేడుకపలుకు తళుకుడీర
నిలువవే యొకసారి కలువవే వెడవిల్తు
    కలువవే(డికరంబు కల(చె(దాల్మి
చూడవే కన్నెత్తి పీడవే మోడి నీ
    పీడ వే రావె నీ వా(డ నేను
దియ్యవే చెంత నందియ్యవే మదుపు లం
    దియ్యవే బళి! కంతుకయ్యమునను
గీ. గలికి! రాయంచబోధల కలికి యులికి
యులికి వలమాన పవమాన గళితమాన
దళితమానసలీల నే(దాళ(జాల
జాల మిది యేల లోలవిశాలనయన!
సీ. జిలిబిలిగాడ్పులచే(దాళ(జాల నీ
    ఘననాభిగుహాచెంత గడియ నీవె
మోహాంబురాశిలో మును(గెద నిపుడ నీ
    పృథునితంబద్వీప మొనయ నీవె
యామనిబలుతాప మానంగ లేను నీ
    యధరసుధాధార నాన నీవె
చిగురాకు కార్చిచ్చు సెగ లెగయించె నీ
    నెరుల మబ్బుల చాయ నిలువ నీవె
గీ. మారభూతంబు బల్వెత లీ(గ్రె నీదు
విశదగళరవమంత్రము ల్విన(గ నీవె
కొమ్మ! నిను నా(టనుండియు నమ్మినా(డ
జాల మి(క నేల నే(దాళ(జాల బాల! 85
సీ. ఎలదే(టిగమిమేటి మొలగోలుమూకల
    నెల్ల ముస్తీబుగా నెచ్చరించి

నలువంక గోరువంకబలితంపుఁదోఁటల
నెల్లను వేర్వేఱ నేర్పరించి
రహి మించు వహి నించు రాయంచగమి యాస్తి
కై జీతముల నెల్ల గణుతిఁ బెట్టి
సునుమావు లను మావు లెనసినకోయిల
సరదార్ల కెల్లను సారిఁ జెప్పి
గీ. యదిగో వలరాజు దన ఫౌఁజు నదనుఁ జేసి
వెడలి వేయించెఁ బూబొద వెలిగుడారు
నింక నేఁ దాళ ననుఁ బ్రోవ నిదియ వేళ
యేలనే మోడి యయ్యమో యెమ్మెలాఁడి! 86
క. అని తా వనితామణికై, జనితార్తినితాంతవిరహిజనతాఘనతా
పనిదానంబగు మదనుఁడు,ననవిల్లును దాను దోఁచినవితంబయినన్.
శా. ఏరా మారుఁడ! తల్లివంక యని నీకెంతేనియున్ లేదుగా
రారాపు ల్ననుఁ జేయ న్యాయమగునా రాజత్కృపాశాలి యో
శ్రీరామాహృదయేశుఁ డా ఘనున కే రీతిన్ దగన్ బుట్టితో
క్షీరాంభోనిధికిన్ హాలాహలముమాడ్కిన్ బాంధవిధ్వంసకా! 88
చ. బలిమి వియోగవర్గముల బాధలఁ బెట్టెదు నిర్దయాత్మ! నీ
దళములు చెల్లపాలయి శతాంగ మరూపక మై శిలీముఖం
బులు కడువాఁడి హేయ మయి పూనిన యిక్షుశరాసనంబు ని
ష్ఫల మయిపోయినంగద శుభం బగు ధారుణి కెల్ల మన్మథా!
గీ. శివుఁడు నిను జీవమాత్రావశిష్టుఁ జేసె
నన్నఁ గడముట్టఁ దునుమ క ట్లగుటఁ గాదె
తనువు సగమైన భంగంబు తడఁబడంగ
జంగ మై పోమె శత్రుశేషంబు దగునె? 90
చ. మత్తత విప్రయోగిజనమర్దనుఁడైన ప్రసూనధన్వికిన్
గత్తు లొసంగినట్టి జనఘాతుకమాధవనామధేయ మ

త్యుత్తమ మే గతిం గలిగెనో కద నీకు సుధాఖ్య గారకున్
హత్తినలీల రకట సున కంచితపుణ్యజనాఖ్యయుం బలెన్. 91

గీ. మధుపగుణశాలితో మైత్రి మహి నొనర్చి
పైకములఁ గూర్చి పంచమభంగి పేర్చి
రంతు లిడియెదు జాతి రవంత యెన్న
నుచితగతి లేదు కానంత యో వసంత! 92

ఉ. బాపురె! పాంథభంజన! ప్రభంజన! యామ్యదిగంతరంబునం
గాఁపుర మీవు సల్పుటలు కాలునికిన్ జనపీడనంబు లం
కాపురి నుండు దైత్యులకుఁ గర్కశభావము చందనాద్రిశృం
గోపరి కన్నగావళికి నుగ్రత నేర్పును గాదె నిచ్చలున్. 93

చ. ఇల సుమనోగుణంబు విరియించెదు ప్రాణమటంచు నెంచు మ
మ్మలయఁగఁ జేసె దారమలయానిల! యెంతటిమాంద్య మెంతపాం
సులగతి గర్భమందె బలసూదనుఁ డా గతి మట్టుఁ బెట్టఁగా
నిలిచె జగంబు కానిమెడ నింగియు నేలయు నాక్రమింపదే! 94

క. అవురా ప్రేరేప మనోభవు నాపైఁ గలిత తామ్రపర్ణీసదనో
పవనా! పథికోత్సవనా, పవనాపవనాతిచలదుపవనా! పవనా! 95

సీ. పొదలపైఁ బొదలు తుమ్మెదలార! మీ ధాటి
చెలికటాక్షము కెంత కలుగుదాఁక
గములుగాఁ దెమలు కీరములార! మీ జోక
హరిమధ్య చేరి మాట్లాడుదాఁక
వగలచేఁ బొగలు సంపెఁగలార! మీ కాఁక
మృగనేత్రి యంగీకరించుదాఁక
సిరులచే వఱలు తామరలార! మీ వీఁక
శుకవాణి మొగ మెత్తి చూచుదాఁక

గీ. నవము నవముగ మెఱయు పల్లవములార!
ప్రబలు మీ రేఖ కాంత చేపట్టుదాఁక

తగదు చల మింక దైవ మే దారి నైనఁ
దలఁపు లీడేర్పఁగా నేర్చుఁ దరుణిఁ గూర్చు. 96

వ. అని యివ్విధంబునం బలుకుచు నళిపికశుకనికరకలకలంబున కలు
కుచు నధైర్యంబునం దలఁకుచు నరిమురి యురిమి కరకరికఱకు చెఱకు
విలుతుం డౌర వెఱికి కఱుకు కఱుకున్న నఱకు చిగురాకుబాకు
తాఁకు చకచకలకుఁ జకితాయమానమానసుండై పొగులుచు ధగ
ధగ మని రగులు నెఱగలిపగిది రగులుకొనుదిగులు సెగలమిగుల
నొగులుచు రాకేందువదన యవలోకనంబు లేమిం జేసి లోకంబు నిరా
లోకంబుగా నెంచుచు నమ్మించుఁబోణి తన యెడం జేసిన వినోదం
బులు సారెసారెకుం దలంచుచు నచ్చిగురుబోణిం గూర్చి యెడఁబా
పిన దైవంబు కుటిలనటనకుఁ వెఱఁగందుచుఁ గుందరదన తనుఁబాసిన
ఖేదంబున నేమిపాటుపడునో యని కుందుచు నొప్పులకుప్ప నెప్పుడు
గనుఁగొందునో యను కోర్కులఁ దెప్పలం దేలుచు నంతంతకు
దురంతంబగు కంతుసంతాపంబునం దూలుచుఁ గ్రమ్మఱ నమ్మరాళ
గామినిం జెందు నుపాయంబుఁగానక శరీరధారణంబునం దేమియు
నాసఁ బూనక బెట్టునిట్టూర్పుగాడ్పుల నధరపల్లవంబు బీటలువాఱ
సంజాతకార్శ్యంబున ముంజేతికంకణంబులు జాఱ నానంగరాని
వియోగసాగరంబు చుట్టుకొనెనో యను తెఱంగునఁ బొంగినకన్నీరు
కెలంకులం దొలంకులుగా నిగుడ సైఁపరాని తాపంబున డంబైన
యాణిముత్యంబులసరంబు లింద్రనీలవిసరంబులం దెగడ నెం దలుక
డైన నిందుముఖి వచ్చెనని దిగ్గున లేచి బిగ్గనం బయలు కౌఁగి
లించి కానక సిగ్గునం దల వంచుచు నిప్పు డమ్ముద్దుగుమ్మ నన్ను
ద మ్మని కమ్మఁ బంపినంగదా తన తపంబు ఫలియించు నని
యెంచుచు నమ్మానలోచనాధీనమానసుండై యుండు నవసరంబున

చ. శిరమున కెంజెడ ల్నుదుటఁ జెన్నగు చిత్తరిబొట్టు వాతెఱన్
సరసపు పీడెపుం గఱలు చన్గవపై రుదురాకపేరులున్

గరమున నాగబెత్తమును గాత్రమున న్ననుబూది యొప్పఁగా
నరుదుగ జోగురా లొకతె యచ్చటికిం జనుదెంచె గ్రక్కునన్.

క. అరుదెంచినయవ్వనితన్, బరిసరమునఁగాంచివినయభరితమృదూక్తిన్
దరుణీ! యెందుండెందుల, కరిగెద వెందుండుదానవనియడుగుటయున్.

క. కాశీపురమున వాసం, బే సలుపుదు నమరగురునిగృహమున నంతే
వాసినయి యుండుతఱి ని, న్నే సతముఁజూతు నన్ను నీ వెఱుఁగవొకో?

చ. అతులితరూప! నే నల బృహస్పతియింటికిఁ బోయినట్టిచో
నతని విలాసినీమణి రహస్యముగా నను బిల్చి నీదు సం
గతియు వియోగముం దెలిపి గ్రక్కున నెక్కడ నున్నవాఁడొ యే
వితమున నేనియు న్వెదకి వేగమె రమ్మని పంచెఁ బంచినన్. 101

క. వెదకం బోయినతీఁగెయు, పదములఁ దగిలినవితంబు పాటింపఁగ ని
న్నెదుట నెకనుఁగొంటిన, మ్మదమునహరిణాంక! వినుముమానిని వెతలన్.

ఉ. ఎంతని విన్నవింతు రజనీశ! రతీశ దురంతచింతచే
దాంతి వహించు నీదు వనితామణికిన్ ద్రుటి యొక్క దివ్యవ
త్సాంతరమై క్షణం బొకయుగాంతరమై నిమిషంబు బ్రహ్మక
ల్పాంతర మయ్యె నన్న మఱి యవ్వలిమట్టు వచింప శక్యమే?

క. పులకపయిరు చనుమెట్టల
మొలక లెగయ మెఱుఁగు లెసఁగు బొమవిలు చెలఁగన్
జలము గురియు చెలికనుగవ
జలదము లనఁదగును గాక జలకము లగునే? 104

ఉ. నేర్పుమెయిం బటంబునను నిన్ను లిఖించి రెప్ప ల
ల్లార్పక చూచుఁ, జూచి తన యక్కునఁ జేర్చును, జేర్చి సంతసం
బేర్పడ సొక్కు, సొక్కి తన హృద్గతతాపము నిన్ను సోఁకు నం
చూర్పులు నించుచు న్నెలఁత యున్నది, కన్నది విన్నవించితిన్.

ఉ. ముద్దియమోహ మెంతటిదొ మోహనరూపవిలాస! వింటె; యే
సుద్దుల నొల్ల దెవ్వరినిఁ జూడఁగ నొల్లదు సొమ్ము లొల్ల దే

ప్రొద్దు విడెంబు చల్వలును భోజన మొల్లదు నిద్ర యొల్ల దీ
కొద్దికి పచ్చవిల్తుని లకోరుల నే మగుచున్నదో కదా! 106

గీ. దేశముల లేని పెక్కు సందేశములను
నుడివె నని తెల్పఁగా నిందు దడవు పట్టు
నింటిచెంగటిపూఁబొదరింటి కిపుడె
నిన్ను రమ్మన్న దనవు డా నీరజారి. 107

ఉ. తాపముఁ దీరె నా మది సుధామధురోక్తులు నీవుఁ దెల్పఁగాఁ
దాపసి! యీ మహోపకృతి ధారుణిఁ జేసెడువార లెవ్వరున్
మాపటివేళ వచ్చెదను మల్లియపూఁబొదరిల్లుఁ జేర నీ
వా పరమాణుమధ్యకు మ దాగమనం బెఱిఁగింప నేఁగుమా. 108

క. అని దానిఁ బంచి దట్టియు,ఘనమగుకాసెయును గట్టి కట్టాయితమై
వనజారియుండుతఱిఁగని, యనుగుణముగఁదమిఘటించెననరవివ్రాలెన్.

మ. ప్రతిజన్మంబు సుమంగలీత్వగరిమన్ బ్రాపింప నింద్రాణి సు
వ్రతచర్య న్వరుణానికిన్ రవి హరిద్రాచూర్ణరాశి న్నభ
స్తత శూర్పంబున వాయనం బొసఁగఁ బ్రత్యక్సింధువీచీపటా
వృతి యొప్ప న్గొని చల్లు నక్షతలు నాఁ బెంపొందెఁ దారౌఘముల్.

క. చరమగిరి నెక్కి పశ్చిమ, శరధిం దన నీడఁ జూచి శత్రుహారేచ్ఛన్
హరిదుముకన్నిర్భయత,న్దిరిగెడుకరిఘటలోనాఁగఁదిమిరములెసఁగన్.

మ. సమిదుల్లాసి ధనంజయుండు బటుతేజస్ఫూర్తియై యుండి తా
సమయం బౌటయు హేతిసంగ్రహవిరాజన్మూర్తియై భూరిభీ
ష్మమహుం డా కురుచక్రనేత యసదై జాఱన్ దదీయాంశకా
ఘముఁదోడ్తోఁ గొనె మాత్స్యమాళికెలిమి న్గగ్రె న్మదం బయ్యెడన్

మ. నటనోద్ధూతగిరీశనూపురమున న్వ్రాలెన్ దినేంద్రుండు త
చ్చటులాతామ్రజటాచయప్రభ లనన్ సంధ్యారుచు ల్పర్వెఁ ద
త్స్ఫుటజూటీనటదాపగాంబుకణికాభన్ దారక ల్మెఱెఁ ద
త్కటినిర్ముక్తగజేంద్రచర్మమనఁ జీఁక ట్లొప్పె నంతంతటన్. 11

సీ. జలజాప్తజాతీర తులసీవనవిహార
పటుమురారిమయూరబర్హరుచులు
అంజనాద్రినితంబకుంజరనికురుంబ
కటదానరోలంబపటలఘృణులు
శైలకన్యోత్సంగ చరదంతివక్త్రాంగ
కలితనీలభుజంగ గరళనిభలు
సాగరాంతస్సీమచార దైత్యస్తోమ
శూలమేచకచామరాళిసుషమ
గీ. లేకముగఁ గ్రమ్మునై వడిఁ గాక నికర
కంబళకదంబకాదంబసాంబకంఠ
జాంబవద్బలజంబూఫలాంబుదౌఘ
డంబరము లైన యంధకారంబు లెసఁగె. 114
క. అప్పుడు సంకేతిత మగు, నప్పొలఁ జేరి సాహసైకసహాయం
బొప్పఁ జెలివచ్చుమార్గము, తెప్పయిడక చూచుచుండె రేరాజుతమిన్.
గీ. అంత నా జోగిజవరాలు మంతనమునఁ
బోయివచ్చినక్రమమెల్లఁ బొలఁతి కెఱుఁగఁ
జెప్ప నదియును మది మోహ ముప్పతిల్ల
బహుమతు లొనర్చి సాహసపటిమఁ జేర్చె. 116
మ. గృహకృత్యంబులు వేగ తీర్చి నిజసంకేతస్థలీసీమకున్
బహుమార్గంబు లమర్చి రాత్రిగడియ ల్వల్మాఱులున్ లెక్కగా
ర్చి హితోక్తిం గడుఁబ్రొద్దుపోయెననుచున్ శిష్యావళింబంచి యా
మహిళారత్నము వేడ్క భర్త భుజియింపం దాఁ గృతాహారియై.
చ. కపటయుతాంతరంగమున గ్రక్కున ముందరిజాముకూటమిన్
స్వపతిని నిద్రఁబుచ్చి తనపై నతఁ డుంచిన కేలు దెమల్చి పా
నుపుపయి నుండి లేచి పదనూపురము ల్సడలించి తల్పు నే
రుపు తగఁ బెట్టి గొళ్ళె మిడి రూపవతీమణి సంభ్రమంబునన్. 118

సీ. విప్పుకప్పగు గొప్పకొప్పున విరిసల్ల
కలువలదండలు చెలువు మీఱ
సిబ్బెంపు గబ్బి బల్గుబ్బ చన్గవను మీ
సరము లా నీలంపుశరము లమర
కళుకుహొంబదళుకులం గులుకు నై మృగనాభి
పంకంబు నెఱపూఁత పొంక మలర
మేలుడా ల్మీల నే ల్గాలుకన్నుల సోగ
కాటుక రేఖలు నీటు మెఱయఁ
గీ. బూసఁగఁ గటివన్నెసాలువు ముసుఁగువెట్టి
చాల సొమ్ములు పూలు బాగాలుఁ గొనుచు
గురుని జవరాలు తమ తోఁటగోడ దాఁటి
శశిఁ గదియ వచ్చె; సతు లెంత జంత లౌర! 119
క. ఆ రీతిఁ జేరవచ్చిన, తారాతరళాక్షిఁ గాంచి తారావిభుఁడున్
రా ర మ్మని చేరంజని, గారవమున బారసాఁచి కౌఁగిటఁజేర్చెన్.
చ. అనుగతహారవల్లిచుర మా పరిచుంబితదంతవాస మ
త్యనుపమమోహజాతపులకాంకుర మర్దనిమాలితేక్షణం
బనవరతస్ఫురన్మణిత మత్యనురాగనిరస్తనీవిబం
ధన మగుచుం జెలంగెఁ గడుఁ దద్రతి సౌఖ్యరసాతిభూతియై. 121
ఉ. మానినిఁ గూడి యిట్టు లసమానసుఖాంగజకేళిఁ దేలి తా
నా నలినారి నారిని బ్రియంబునఁ దోడ్కొని వేడ్కతో నిశిన్
బూనిక మీఱఁగా నరిగి పూర్వదిగీశపురాభ మా ప్రతి
ష్ఠానపురి న్వసించె; నయశంబునకున్ భయమేమి కామికిన్? 122
వ. అంత. 123
మ. తొలి దేవేంద్రుఁడు మాకులంబు చౌర లేదో మేమునార్యోమురా
యల యంకస్థితిఁ గాంచ లేదా స్వరవిద్య ల్మన్ను మా వారి శ

ఖలచేఁ బాణిని నేర్వఁడో యని కులస్థానప్రతిష్ఠల్ త్రిభం
గుల ఘోషించెను నాఁగఁ గోళ్ళు కలయంగూసెన్ ధరామండలిన్.

సీ. భూరితిర్యామికాభోగిని తొలికొండ
పుట్టపై నిడిన నిర్మోక మనఁగ
ప్రత్యూషవిష్ణునిర్మథితాంధకారాబ్ధి
రహిఁ దోఁచు నవసుధాలహరి యనఁగ
పద్మినీమిత్రుండు బ్రహ్మవేషముదాల్చి
తఱిని బట్టిన వెల్లతెఱ యనంగ
కుముదంబులకుఁ గల క్రొవ్వను గుగ్గిల
పొడి యుంచు దీపంబుపుటిక యనఁగ

గీ. వెలయు వేగురుచుక్కను వెన్నముద్ద
చెంతఁ జూపట్టు కానుమజ్జిగ యనంగ
ముచ్చువేడుకకత్తెల మోము తెల్ల
వెల వెలను బోవఁ దూర్పునఁ దెలుపు దోఁచె. 125

ఉ. చుక్కలఱేఁడు తూర్పుదెసజోదు తనుం గురుసంగరార్థమై
యుక్కవఁ దారసిల్లు నని యుక్కళ మంపినరీతి వేగురుం
జుక్క సురేంద్రదిక్కునను శోభిలెఁ దద్బలశోణ రేణువు
ల్మిక్కుటమయ్యె నాఁగ నటమీఁదఁ జెలంగెఁ బ్రభాతరాగముల్.

క. చీఁకటికాటుకపిట్టలు, కాకుపడన్ భాస్కరుండు కరజాలకము
ల్వేఁక నిగిడింపఁ దారలు, వ్యాకులతం దారెఖగము లగుటస్ఫుతిన్.

సీ. తేఁటికాటుక రేక నీటు మీఱఁగఁ దీర్చి
మిసిమిగాఁ బుప్పొడి పసుపుఁ బూసి
తెలితేనె నిగ్గులతిలకంబు సవరించి
రమణీయపత్త్రాంకురముల నలరి
కమ్మబంగరుచాయ కర్ణిక ల్హావణించి
హాంసకస్ఫూర్తిచే నతిశయించి

యుదయరాగంబు సొం పొదవఁగా ధరియించి
కంకణంబులు చాల పొంకపఱిచి

గీ. చెలఁగుతరఁగలపయ్యెద చెఱఁగు జాఱి
చిఱునగవు నెమ్మొగంబునఁ జెంగలింప
పద్మినీకాంత యతులసౌభాగ్యగరిమ
గాంచి పతికన్న మున్న మేల్కాంచి యుండె. 128

చ. జననయనోపరోధకరశార్వరి గర్వమడంగఁ ద్రొక్కి స
న్మునిగణసన్నుతు ల్వెలయ ముఖ్యమహామహనీయమూర్తి చే
నినుఁడు సెలంగఁ బద్మిని యహీన వికాసము నేత్రపద్మము
ల్గనఁ జెలఁగెన్ మరందకణకైతవకౌతుకబాష్పపూరయై. 129

చ. వనజము లుల్లసిల్లఁ జెలువం బరి చీఁకటి పెల్లగిల్ల నిం
పునఁ దగునాత్మబింబరుచి పూర్వమహానగ ముఖ్య మెల్లఁ గాం
చనగతిరీతిఁ జెల్ల రవి చక్కఁగ నెక్కెనెఁ దూర్పుదిక్కునన్
ఘనగతిఁ జీఁకటుల్ మరలి గ్రక్కునఁ జేరెను స్త్రీల వేణిలోన్.

చ. తగ సమయావనీవిభుఁడు దాల్చిన కెంపులదాళిబిళ్ళ యన్
బగిదిఁ జెలంగె భాస్కరుఁడు భాసురరశ్ములు భర్మరశ్ములై
నిగిడి కనంగ నమ్యెఁ గడు నింగిని దత్తరుణారుణాతపం
బొగి నలరెం దదీయతను వొందిన కుంకుమపూఁత కైవడిన్.

ఉ. అంతట దేవమంత్రి మలయాచలకూటపటీరవాటికా
భ్యంతరనిర్గతానిల మహార్ముఖబోధితపద్మసౌరభా
క్రాంతి నెసంగుచున్ బాలయఁ గంతుని గంతుల నిద్రలేచి తా
నింతిని గౌఁగిటం బొదువ నిట్టటు శయ్యకుఁ జేయి దార్చుచున్.

క. కానక లతికాగాత్రిం, గానక మది జల్లుమనఁగఁ గరము తమిబెడఁ
గానకమనసిజుఁ డేచం,గానకటా!యనుచుగ్రహముకలయఁగవెదకెన్

చ. వెదకి వధూమణిం గనమి వేదనఁ జెందు మనంబునందు నీ
బ్రదుకు నిరర్థకం బనుచుఁ బల్మఱు వేసరుఁ బల్కు వేటి కే
సుదతి! యటంచు నుస్సురనుచున్ నలుదిక్కులుసూచివిభ్రమా
స్పదగతిఁ గంప మందు మదసామజకంపితభూరుహాకృతిన్. 134

మ. అతఁ డా రీతి నిజాంగన న్వెదకి దివ్యజ్ఞానదృష్టి న్నిశా
పతి గావించిన కీడుగాఁ దెలిసి హా! పాపాత్మకుం డెంత దు
ష్కృతకర్మంబున కొగ్గె నిగ్గె కులముం జింతింపకే పుంశ్చలీ
స్థితిచే నీ బలుజంత యెంత పనిఁ జేసె న్నమ్మరా దెవ్వరిన్. 135

క. ఏ కినిసి శపించిననిపు, డాకులదూషకుఁడు గ్రుంగునదియొక పెచ్చా
కోకారిని దండింపఁగఁ, బాకారికిఁ దెలిపి నేఁడ పరిమార్పింతున్.

క. అని నిశ్చయించిమదిన, య్యనిమిషదేశికుఁడు దుస్సహాగ్రహమతిచే
ననలునివితమునగనలుచుననిలజవము మెఱయనిలకనటుచని యెదుటన్

క. గంగంధరంగరవ మెసఁ,గంగంబ్రహిహించునిన్నుగం గనుగొని యే
గంగం బురముల నెల్ల న, గం గలనిర్జరులపురి తగం గనుపట్టెన్.

సీ. ఘనసుధర్మాస్థితుల్ ఘనసుధర్మస్థితు
లన మహాభోగ మెం దనుభవింతు
రప్సరోజాతంబు లప్సరోజాతంబు
లనఁగ హేమాభిఖ్య లమరు నెందు
సురభి మరుత్పాళి సురభి మరుత్పాళి
నా నెందుఁ జెందు మందారలీల
నాసత్యముఖ్యులు నా సత్యముఖ్యులు
నా నెందుఁ గాంతు రానందనంబు

గీ. సమరనాయకమణిలీల సమర నాయ
కమణి శచిమోవిముద్దులు గాంచు నెచట
విష్ణుపదభూషణం బన వెలయు నెద్ది
యట్టి యమరావతీపురి నతడు చేరి.

గీ. వింతలేమియుఁ జూడక వివిధరత్న
కీలితము లైన నగరివాకిళ్ళు గడచి
మొగమువంచి వివర్ణుఁడై ముసుఁగు వెట్టి
నగరిపుఁడు నిచ్చ వసియించునగరి కరిగి. 140

సీ. ఆచార్యు లిదె వచ్చిరనుచు దిగ్గన లేచి
మోడ్పు కేల్దమ్ముల మ్రొక్కువారు
నతిరయంబున నీతఁ డాపద వచ్చిన
ట్లరుదేరఁ గత మేమొ యనెడువారు
వింత లేమో చాల వినఁబడు నేఁటికి
నంచు నాతని వెంబడించువారు
వాలిఁ గోల్పడినయ ట్లైలూకో యిపు డింత
యధిక దైన్యముఁ జెందె ననెడివారు

గీ. పరిజనము లెవ్వరును లేక పల్ల కెక్క
కెల్లబిరుదులు వర్జించి యేరితోడ
మాటలాడక పేదబ్రాహ్మణునిరీతి
వచ్చె ననువారు నయి సురల్ రిచ్చపడఁగ. 141

సీ. కరకంకణంబులు గల్లని చెలులిరు
కోపులఁ జేరి వీఁచోపు లిడఁగ
వహ్న్యర్క నైరృతివరుణవాయుకుబేర
శంకరుల్ గదిసి పార్శ్వములఁ గొలువ
సురసార్వభౌమసంగరనిరస్తపులోమ
బలివిరోమ యటంచు భట్లు పొగడ
రంభోర్వశీముఖ్యరమణీలలామము
ల్పదపాళిఁ గోపు లేర్పడ నటింపఁ

గీ. శోణితలమున భిదురకృపాణి మెఱయ
ననుపమానసుధర్మాసభాంతరమునఁ

బృథులచింతామణిభద్రపీఠమునను
నిండుకొలువుండు నిర్జరనేతఁ గనియె. 142

ఉ. అగ్గిరిభేది యెంతయు బృహస్పతి దవ్వులఁ గాంచి గద్దియన్
డిగ్గన డిగ్గి దిక్పతులు దేవమునుల్ గరుడోరగాదులున్
దగ్గఱ రా నెదుర్కొని పదంబులకున్ బ్రణమిల్లి యాత్మలో
నగ్గలమైనభక్తిఁ దగ నర్ఘ్యము పాద్యము నిచ్చి గ్రక్కునన్. 143

క. కైదండ యొసఁగి తోడ్కొని,సాదరగతివచ్చి మణిమయాసనమునన
య్యాదిత్య తేజునునిచికు,భోదర్కముగాఁగసముచితోక్తులఁబలికెన్.

గీ. ఓమహానుభావ! సేమమే మీకు, మీ మోముఁ జూడఁ జిన్నఁ బోయి యున్న
దేమికారణంబొ; యేను శిష్యుండనై
యుండ నింతవంత నొంద నేల? 145

క. అన విని యవనతముఖుఁడై
యనిమిషగురుఁ డిట్టులనియె నమరేంద్రునితో
వినిపింపరానికార్యము
వినిపింపఁగవలసె నైన విను మేర్పడఁగన్. 146

ఉ. అత్రిమునీంద్రనందనుండు నబ్జభవాంశజుఁ డౌ కుముద్వతీ
మిత్రుఁడు తండ్రిపంపునను మిక్కిలి భక్తిని మమ్ముఁ జేరి స
చ్ఛాత్రునియట్ల వేదములు శాస్త్రము లన్నియు నేర్చి ద్రోహియై
మాత్రధికన్ మదీయసతి మానితశీలను బట్టె వింటివే? 147

క. అంతియకా దా పాతకి
యెంతయు మది భయములేక నేమేమో మ
త్కాంతకు బోధించి వెసం
జెంతను నే లేనివేళఁ జేకొని యుటిికెన్. 148

క. హరిహాయుతో గురుఁ డీ గతి,
హరిణాంకుని శానిసదక లటుదెల్పుతఁజెన్

సురలెల్లఁ జెవులుమూసుక
హరిహరి! యిది యెంతపాప మని తమలోనన్. 149

చ. కటకట! యింత పాతకము గన్నది గా దనువార లిప్పు డా
కుటిలుని నాజ్ఞ సేయఁ దగుఁ గొంచక యం చనువార లాపె దా
నెటువలె సమ్మతించె మది నీ పని కం చనువార లింతు లిం
తటి బలుజంతలా యనుచు నాసను ద్రవ్వే లిడువార లై రటన్.

చ. అనిమిషనాథుఁ డయ్యెడ మహాగ్రహదుర్గ్రహమాననస్థితిం
గనలుచు భీషణాకృతిని గన్నులు వేయును జేవురింపఁగా
ననె ననలాదిదిక్పతుల నందఱఁ గన్గొని మీరు వింటిరే
చెనఁటి నిశావిటుం డిపుడు చేసిన యా కొఱగామిచందముల్. 151

శా. అంభోజాసనుచే వరంబు గొని గర్వాయత్తుఁడై యెవ్వరిన్
సంభావింపక చేసె నా గురుసతీసంగం బతిద్రోహియై
దంభాచారుని గౌరతల్పగుని మద్బాహాగ్రజాగ్రన్మహా
దంభోళిం దల ద్రవ్వ నేసెద నహా! దౌరాత్మ్యమే సైఁతునే. 152

మహాస్రగ్ధర.
అని దిగ్వేదండశుండాయతపృథులభుజోదగ్రదంభోళి కేలన్
గొని రోదోమండలిన్ మిణ్గురులు గుములుగా గుప్పసారించియుద్య
ద్ఘనశక్తిన్ ద్రిప్పఁ గొండల్ గడగడ వణఁకం గల్పవిశ్రాంతివేళా
జనితామర్షాంతకాలస్మరహరుక్రియనాస్థాని దిగ్గంచు లేవన్. 153

చ. అనలుఁడు లేచి నిర్జరకులాధిపుఁ జూచి యిదేమి దేవ నీ
వనికిఁ జనంగ లేచె దిపు డాగ్రహవృత్తిని నింతమాత్రకై
ననుఁ బనిఁ బంపు మా ఖలుని నా ఘనఘోరకరాళకీలలన్
విను కరఁతున్ సముద్రనవనీతపదంబు యథార్థమైతగన్. 154

ఉ. అనినం దండధరుండు చండభుజదండాస్ఫాలనోద్దండని
స్వనదీర్ణద్రుహిణాండకంపితజగత్సప్తద్వయీదుర్నిరీ

క్షనిదాఘార్క-నిభాననభ్రుకుటిదంష్ట్రాభీషణోద్యద్ఘనా
ఘనసంఘోషమకాళికాతనుతమఃకాంతాఖిలాశాంతుఁడై. 155

శా. జంభారాతినిఁ జూచి యిట్టు లను దోషాకారుఁ డా చంద్రసం
రంభంబు ల్బహుళోపఘాతముల నారంజేసి యత్యుగ్రతన్
గుంభీపాకము కాలసూత్రము తమఃకూటంబు గావ్రింతు న
న్నంభోజాసనుఁ డిట్టిదుర్మతులఁ బోకార్పంగదాఁ బూన్చుటన్.

చ. అల వరుణుండు భాసురనయావరణుండను నిర్జరేశ్వరున్
గనుఁగొని సామదానములఁ గానిపను ల్మతిభేదవృత్తిఁ జే
కొని యొనరింప నా నటులఁ గూడనికార్యము దండయుక్తిచేఁ
గొనకొనితీర్ప నీతికిఁ దగున్ మును మున్నగ దండ మర్హమే.

ఉ. సారసగర్భుఁ డాతని కొసంగెను గాండివ మక్షయాస్త్రతూ
ణీరములున్ మనోజవము నిత్యము నైన రథంబు దీధితి
స్ఫారమనోజ్ఞ వజ్రకవచంబు నసాధ్యము నా పురంబు న
వ్వీరు సురాసురావళికి వేల్గొని చూపఁ దరంబె పోరులన్.

ఉ. కావున, దూత నొక్కరుని కైరవమిత్రుని చెంత కన్పి త
ద్భావముగాంచి వచ్చుటకుఁ బంపుట యుక్తమటండు సంధిచే
నా వనజాక్షి నిచ్చినఁ బ్రియం బగుఁగాక యెదిర్చె నేని యో
దేవ! భవద్భుజాకులిశతీవ్రత నియ్యకొనంగఁజేయుమా! 159

చ. అన విని యట్లచేయఁ దగు నంచనె నైరృతి కార్య మిందునన్
గొనకొన గోట నా పనికి గొడ్డలి యేటికటంచుఁ బల్క న
య్యనిలుఁడు రాజనీతి యిది యం చనె యక్షవిభుండు మంచిదే
యనుపుఁడు దూతఁ జాత మని పల్కెఁ బురాసురవైరి యయ్యెడన్.

క. అనిన సురేంద్రుఁడు గురుతో
ననఘా! యిటు సేయ మీకు నభిమత మగునే
యని యాతని యనుమతిఁ గై
కొని తా నొక్కరుని బిలిచి కుశలత తోఁపన్. 161

ఉ. చందురు చెంత కీవు చని సమ్మతిగా నిపుణత్వ మేర్పడన్
బొందుగఁ బల్కి సంధి యగు పొ ల్పొనరించుక రమ్మటన్న సం
క్రందనునాజ్ఞ నాదలను గైకొని వాఁడు విమాన మెక్కి తాఁ
జెంద్రోపవిందుపట్టణము చేరఁగ నేఁగి వియత్పథంబునన్. 162

చ. సరయత వచ్చి వెల్పటిమాజారము చెంత రథంబు డిగ్గి భా
స్వరమణికీలితంబులు విశాలము లై తగు కొన్నికక్ష్యము
ల్వరుసఁగ దాఁటి యంతిపురివాఁకిటిపెద్దలఁగాంచి వారితో
సురపతిదూత వచ్చె ననుచు న్వివరింపుఁడటన్న వారలున్. 163

క. గమికత్తెలతో నపుడా
క్రమ మెఱిఁగింపంగ వారు గ్రక్కునఁ జేతః
ప్రమదప్రదమై యొప్పెడు
ప్రమదవనముఁ జేరి యపుడు ప్రమదం బెసఁగన్. 164

సీ. పటికంపుసోపానపంక్తి నిజాంశుసం
ఘటనచేఁ జాలుగాఁ గలిగి మిగులఁ
బొలుపొందు జలసూత్రములు పన్ని రనురీతి
జలజల ప్రవహించుజలములందుఁ
గలిగిన నెత్తావికలువలగములలో
వలగొను నంచతొయ్యలుల నళుల
లలిత మైనట్టి కేళాకూళిఁ జుట్టి పె
ల్లల్లినద్రాక్షపందిళ్ళ చెంత

గీ. పొదలు నరవిరిమల్లెపూఁబొదలక్రేవ
వాటమై పాఱు తేటపన్నీటికాల్వ
మిసిమి సన్నపు టిసుకపై నెసఁగు చల్వ
గలువపాన్పున నెలఱాతిపలకయందు. 165

సీ. జోడు కట్టిన గెల్తు సుదతిరో నిను లీల
పైజోడుఁ గూడిన ప్రతిన దగున

సారె పండఁగ మేలు సమకూరు మాకింత
కాయక పండు బీ కరణిఁ గలుగు
నిమ్మాయిఁ గుంకుమ యిదె యంచు వాల్గంటి
పెనఁగెద నలుపుల విడువ నేను
మేలుగ నతమాయె మీఁజిపోఁ జూడకు
కొసరక ముందుగాఁ గూడి పత్తు
గీ. ననుచు నర్మోక్తి చాతుర్య మమర నపుడు
కవలివలు రత్నకంకణరవ మెసంగఁ
బందెములు గోరి వైచుచుఁ బగడసాలఁ
దారతో నాడు హరిణాంకుఁ జేరి మ్రొక్కి. 166
గీ. దేవ! యవధారు, వాకిట దివిజనాథు
దూత చనుదెంచి యిపుడు మీతోడ వార్త
లాడ వలె నని యున్నవాఁ డనినఁ గొంతఁ
దడవు చింతించి మది ధీరతను వహించి. 167
క. చెలువ వ్వాలయఁగఁ దారా
తరుణీమణి నచట నుంచి తగ జిగిమిగులన్
మెఱయురతనంపుఁబావలు
విరిబోణియ యొకతె దొడుగ వేడుక మీఱన్. 168
ఉ. నెమ్మి మిటారి మై పసుపునిగ్గులదుప్పటివల్లెవాటుతోఁ
గొమ్మ మెఱుంగుచన్నుఁగవ గుత్తపుగప్పుటురంబునీటుతో
గుమ్మలు వోవ నొక్కఁ-చెలి గోరిన తేనియ కావిమోవితో
నెమ్మలు మీఱఁ జంద్రుఁ డొకయింతికరం బవలంబనంబుగన్ 169
సీ. పగడాలచేవకంబంబులు మగరాల
నిగరాలకోణిగలు నిద్దమైన
యద్దంపువాకిళ్ళ నాణిముత్యపుమేలు
కట్లనీలపుగవాక్షములుఁ గెంపు

టోడుబిళ్ళలకప్పు లుదిరిబంగరుబైరి
టాకులపచ్చలడంబు మీఱు
తిన్నెలు హొంబట్టు తెరలును బటికంపు
మెట్లును జిగిరంగు మేల్వారంగు
గీ. చందువలు నంద మయి యొప్పు చంద్రకాంత
కుట్టిమంబులు గల కొల్వుకూటమునకు
లీల నరుదెంచి మదకలనీలకంఠ
కంఠరుచి రమ్య మౌ రత్నకంబళమున. 170
గీ. హెచ్చుముత్యపుగద్దియ నే కడంగి
సుఖపు తలగడ చెయ్యూఁది కెలఁకులందుఁ
గొంద ఱిందీవరాక్షులు కొలువ నుండి
బలరిపుని దూత పిల్వఁ బంపఁగ నతండు. 171
క. చనుదెంచి మ్రొక్కుటయుఁ బ
జ్జను గూర్చుండంగఁ బనిచి శతమఖు సేమం
బును సురల సేమ మారసి
పనివడి నీ వచ్చినట్టి పని యే మనుడున్. 172
చ. కులిశకఠోరధార బలుకొండలతండము గం డడంచు న
బ్బలియుఁడు పాకవృత్రబలభంజనుఁ డింద్రుఁడు పల్కుచున్న వా
ర్తలు విను; పద్మజాంశమున ధారుణి నత్రిమహామునీంద్రు స
త్కులమునఁ బుట్టినాఁడ వనఘుండవు ధర్మవిదుండ వెయ్యెడన్.
గీ. అట్టి నీయెడ నొక్కదుర్యశము గల్గె
సొబగు తెలిచల్వకును మసి సోఁకినట్లు
సకలజనపూజ్యుఁడైన యాచార్యభార్య
బలిమిఁ బట్టితి వింతపాపంబు గలదె? 174
గీ. అంతటఁ బోవక నీ వ
య్యింతిని నెత్తుకొని వచ్చి హృదయంబున నొ

కీర్తియు వెలివవు గర్వా
క్రాంతుఁడ వై యెంత కండకావర మొకదా! 175

క. క్షితిలో స్త్రీవ్యసనంబే, యతిగర్హిత మందుఁ బైఁ బరాంగన యాపై
నుతశీలుఁ డైన గురుసతి, పతివ్రతనీ వాచరింపఁ బాడియె నీకున్?

చ. అరయక మించి చేసితివి యౌవనగర్వముచే నకృత్య మి
త్తఱి మును లైన నీదు తలిదండ్రులపై మొగమోట నిమ్మహా
త్తర మగు తప్పుఁ గాచితిమి దా యడ లేటికి నిప్పు డైన నా
గురు శరణంబు సొచ్చి యళికుంతల నిచ్చుట మేలు; కానిచోన్,

క. ప్రకటమగుసంగరంబున, నొకక్షణమున వీపుచర్మ మొలిపించెదయా
మిక వేయించెద నిదె మా, మకభుజదంభోళిచండిమం బెఱుఁగవొకో!

మ. అని దిక్పాలకు లందఱు న్వినఁగ జంభారాతి పల్కంగ డుం
గనుక న్వారలు నిట్లనే యనిరి తీక్ష్ణభావ మొప్ప న్మహా
మును లెల్లన్ శపియింపఁగాఁ దలఁచి రున్మూలంబుగా నాగ్రహం
బున సర్వామరసిద్ధసాధ్యులును గుంపు ల్గూడినా రెల్లెడన్. 179

క. నా విని నునుమీసముపైఁ
జే వైచి మొగంబునందుఁ జిఱునవ్వును గో
పావేశంబును దోఁపగ
నా వేలుపుదూతఁ జూచి యతఁ డిట్లనియెన్. 180

శా. ఓహోహో! పురుహూతుఁ డంతటివ్యూహస్థో! యిట్లు దాఁబల్కె నీ
యూహాపోహము లెందుఁబోయెనొకో! ప్రత్యూషంబునం గోడియై
మోహావాద్వృత్తి నహల్యఁ గూడు నెడలన్, బోధింప నే నొల్ల ని
ట్లాహా! యొజ్జలపుచ్చకాయపితె వారా వేయు నింకేటికిన్. 181

సీ. అమరేంద్రుసంశుద్ధి యతని మే న్దెలుపదా
ఋషివధూరతి వహ్ని కిపుడు లేదో
మఱచెనో పాండుభామాస్నేహ మినజుండు
నైరృతి నియమ మెన్నాళ్ళనుండి

పౌసఁగఁగా లేదొ యూర్వశిగుత్త వరుణున
కనిలుఁ పంజనిఁ గూడి తనియఁ డేమొ
కన్నెత్రి యొకసతిఁ గనుఁగొనఁడొ కుబేరుఁ
డెనయఁడో దారుకావనిని శివుఁడు
గీ. తమ తమ చరిత్రి లెఱుఁగక తాము నొకరి
ననుకొనుట లాయెనా మంచి దండ్రిగాక
నోళ్ళు మూయింతు మద్భుజానూనచండ
గాండివనినాద మొనరు నక్కదనమునను. 182
క. మగనియెదరోసితటు నమ్మగువయెననువలఁచివచ్చిమందాడినచోఁ
దగులువడితినన్నందుకు, దిగఁబాళెము రాజుపేరు తెలియనిమూఢుల్.
ఉ. ఇందుకుగా వహించుక సురేంద్రుఁడు పేంద్రుఁడు శూలి కీలియున్
గ్రిందుగ నిర్జరోరగనికాయము లొక్కట వచ్చి తాఁకినన్
జెందిన వేడ్కఁ దారసిలి చిందరవందర గాఁగఁ జేసెదన్
జందనగంధి నిత్తునె పౌసంగని సంధికి నేను జొత్తునే? 184
క. ఈవార్తలు మీదొరతో, వే వివరింపుమనిపలికి వీడ్కొల్పఁగ వాఁ
డావిబుధేంద్రుని చెంతకుఁ, దావచ్చితదుక్తు లెల్లఁదగఁ దెల్పుటయున్.
ఉ. వింటిరె వానిపల్లదపు వెంగలికూఁతలు వచ్చి నత్రివా
రింటికి హాని యింతటి యకృత్యముఁ జేసియు సుక్కఁ జెంతయున్
బంటుతనంబులా జలదపంక్తులలోపల దాఁచియున్న నా
వింటికిఁ గార్య మబ్బె పెద వెట్టెదఁ దత్తనుమాంసఖండముల్. 186
చ. చెదరనికొండల న్గరఁగఁజేయు మదుజ్జ్వలవజ్రికీలికిన్
మృదు వగు నీ సముద్రనవనీతపుముద్దఁ గరంచు టెంత నే
నిదె కదనంపుటాయితము హెచ్చుగ వచ్చెద మీర లిప్పుడే
కదలుఁడు చాటి చెప్పుఁ డెఱుఁగన్ దెఱగంటివజీర్ల కీమెడన్.
క. అని పలికి యంతిపురికిన్, జని సురపతి యంత నచటి జగడపువార్త
ల్విని నారదుండు తనురుచి, జనితశరన్నారదుండు సంతసమొసఁగన్.

సీ. అక్షసూత్రము ద్రిప్పు నంగుళీతతి యుద్ధ
జనిహేతు యోజనాభినయ మెసఁగ
శౌరిఁ బేర్కొనుజిహ్వ సమరకారణమైన
తారావధూటి సంస్తవము చెలఁగ
నలఘువైరాగ్యనిర్మల మైన మదిలోన
జగడంపు వేడుక చిగురులొత్త
నియమకర్శిత మైన నెమ్మేన భావి ర
ణోత్సాహకృత మైన యుబ్బు మెఱయఁ
గీ. గలిగెఁ బో యిన్నినాళ్ళకుఁ గడుపునిండ
నిష్టమృష్టాన్న మని పరితుష్టుఁడగుచుఁ
గుంచె విసరుచు వచ్చె విరించికొడుకు
కదురయంబున నపుడు భార్గవునికడకు. 189

క. ఆ రీతి జ్జనుదెంచిన, నారదునకు దైత్యగురుఁడు నయవిధుల న్స
త్కారముగావించి దర, స్మేరముఖుండగుచు నేర్పు మెఱయం బల్కెన్.

చ. అనఘ! యపూర్వమైనభవదాగమనంబు తలంప నొక్కచోఁ
బొనరిన కయ్య మిప్పు డెగఁబోయఁగ వచ్చినయట్లు దోఁచె నీ
వనుపమదేవదానవమహాహవనాటకసూత్రధారివై
ఘనముగ వీణె మీటు లయకాఁడవు నీ యొళ వే నెఱుంగనే?

క. అనుటయు నగి పరభావముఁ
గని పల్కఁగ నేర్చు కృతివి గావే రవి గా
నని చోటును గవి కనుఁగొను
నను మాట యథార్థమయ్యె నైనను వినుమా! 192

ఉ. లాలితరూపయౌవనకళారసధాముఁడు సోముఁ డర్థిమై
వేలుపుటొజ్జపజ్జ నొగి విద్యలు నేర్చుచు నుండ వాని యి
ల్లాలొకచోటఁ దా నతని కంగజవిద్యలు నేర్పి సాహసో
ద్వేలతఁ జంద్రుఁ దోడ్కొని తదీయగృహంబున కేఁగె నంతటన్.

క. ఆ చందము వేవేగన్
వాచస్పతి తెలుప వాస్తోష్పతి దా
నైంచఁగ నేచిన కినుక
న్జూచి విధునిమీఁద సైన్యములతో వెడలెన్. 194

చ. చందురుఁ డొక్కరుండు బహుసంగరకోవిదులై కడంగు సం
క్రిందనవహ్నిముఖ్యరథికప్రవరుల్ పదివేనవేలు వా
రందఱు నొక్కనిం బొదువునప్పు డుపేక్ష యొనర్పఁ బాడియే?
యిందున కీవు బాసటయి యిందునకుం జయ మిమ్ము భార్గవా!

వ. అనిన దరహాసభాసురముఖుఁడై శుక్రుం డిట్లనియె. 196

శా. ఏమేమీ కడువింత వింటిమి భళీ! యిల్లాండ్రిలోఁ దార బ
ల్లానమే చంద్రుని ముఖ్యశిష్యునిగ నెంచంబోలు మా కింక సు
త్రామాదు ల్వడిఁ జుట్టుకొన్న శశిమీఁదన్ రేఖ గా నిత్తునే
నామాహాత్మ్యముఁ జూడుమా గురుని నిందామగ్నుఁగావించెదన్.

క. సురసంయమివర! మీకున్
బెరిమన్ దృష్టిగను విందుఁ బెట్టించెద సం
గరమున మీరు నిజేచ్ఛా
పరతం జనుఁడంచు బంచి భార్గవుఁ డంతన్. 198

క. వృషపర్వాదిమహాసుర
వృషభుల రావించి చంద్రువిధముఁ దెలిపి యీ
విషమసమయంబునను నని
మిషులం గెల్తు మని నీతి మెఱయఁగ నంతన్. 199

క. శీతాంశుని చెంతకు నొక, దూతం బనిపించి తాము తోడ్పడురీతుల్
ప్రీతి వినఁజేసి దైత్యస, మేతముగా శుక్రు డచటి కేతెంచుటయున్.

గీ. ఎదురుగా వచ్చి శుక్రుని కెలమి మ్రొక్కి
కలువరాయఁడు దనుజులఁ గౌఁగిలించి
వారివరుసలు మెఱయంగ వారు దాను
నెరసి క్షీరోదకన్యాయమున వసించె. 201

వ. అనుటయు. 202

ఆశ్వాసాంతము.

శా. శ్రీరామానుజకీర్తిధారణ! రణశ్రీవేణికాఖడ్గధా
రారాజత్కరపద్మ! పద్మహితకృద్రంగద్భుజాధామ! ధా
మారామాంబుజవాసినీ పదసముద్యన్మాపురారావదీ
ర్ణారాతిప్రభుకర్ణ! కర్ణశిబికల్పా! కల్పదానోదయా! 203

క. ధారాళజయవిహారా! హారాయతకీర్తికృతదిశాలంకారా!
శారావసదరివారా! వారాశిశయానపాదభక్త్యాధారా! 204

తోటకవృత్తము.

కురుకరహాటకరూశవరాటకకోసలభోజకళింగమహీ
వరనుతహాటకరత్నకవాటకవర్ణితకూటక! దానజితా
మరుతరువాటక! సద్గుణపేటిక! మర్దితతాటక! సాత్కృతధీ
విరచితనాటక! దండకఝూటకవీంద్రకిరీటకశాకలితా! 205

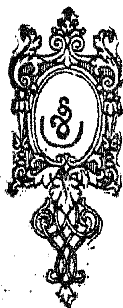
గద్య. ఇది శ్రీజానకీరామచంద్ర చరణారవింద వందన కందళితానంద
కందాళ రామానుజగురుచరణసేవాసమాసాదితసాహితీవైభవ
శేషము కృష్ణయార్యతనూభవ సుకవిజనవిధేయ
వేంకటపతి నామధేయ ప్రణీతంబైన
శశాంకవిజయంబను మహాప్రబంధమునందుఁ
చతుర్థాశ్వాసము.



శ్రీరస్తు.

శశాంకవిజయము.

పంచమాశ్వాసము



శ్రీమన్నరురరంగాధిప
రామానుజగుణగణాంకరచనాముదితా
హేమాచలమలయాచల
సీమాచరసుకవిచంద్ర! సీనసుధీంద్రా!

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రుల కిట్లనియె.

క. అంత శశీకాంతుఁడు మది
నెంతయుఁ గుతుకమున వీరశృంగారరసా
త్యంతరమణీయవైఖరి
వింతై కనుపట్టు మహితవిభవము మెఱయన్.

సీ. ధళధళద్యుతి నిండుతగటిమెఱుంగు దు
ప్పటి కాసెచెంగులు బాగుమీఱ
మృగమదాంకితమైన మేన వేగన్నులఁ
గనుపట్టు ఘనవజ్రకవచ మొప్ప
దివ్యమాణిక్యదేదీప్యమానకిరీట
ఘృణులెల్ల దెసల నీరెండ గాయ
కంకణమార్వీకిణాంక మౌ కెంగేల
శతకోటి శతకోటి చెన్నుమిగుల

గీ. కల్పసుమధామభూషణోత్కరము మెఱయఁ
జెలఁగి దేవర్షిగణము లాశీర్వదింప
మందహాసంబు మోమునఁ గందళింప
వెడలె జంభారి కయ్యంపువేడ్క మీఱ. 4

శా. ఆ రీతి న్జనుదెంచి యా ఘనుఁడు ప్రోద్యద్దానధారాఝురీ
పూరంబు ల్సెలయేరులై తగ జగాపొంబట్టుసాల్ గైరిక
శ్రీ రంజిల్లఁ జరత్తుషారగిరి నాఁ జెల్వొందు నైరావతం
బారోహించె దిశావకాశములఁ దూర్యారావము ల్నిండఁగన్. 5

చ. అఱిముఱి వహ్ని మేషము కృతాంతుఁడు దున్న నరాశి మానవున్
వరుణుఁడు నక్రరాజమును వాయువు లేడి కుబేరుఁ డశ్వ మీ
శ్వరుఁడు వృషంబు నెక్కి వడి శక్తియు దండము కుంతపాశముల్
సురుచిరమా ధ్వజంబు నసి శూలమునుం గొని తోడుగూడఁగన్. 6

ఉ. మోమున లేఁత నవ్వెసఁగ ముత్యపుటొంట్లసియాడ మల్కుతో
డా మెనపెట్టి కట్టిన కడాని జగాజిగిపాగమీఁద ని
ద్దా మెఱుఁగుం దురా గులుకం దండిప్రిఱుందు జయంతుఁ డాశ్విక
స్తోముఁడు తోడివచ్చె రవజో డలర న్వాలివాజి మీటుచున్. 7

ఉ. స్వర్ణచిరత్న రత్నమయ చక్రరవంబుల నబ్జజాండముల్
ఘూర్ణిలఁ గేతుకోటిమెఱుఁగు ల్నిగుడ న్వరహేమభూమిభృ
త్తర్ణకవైఖరిం దగ రథంబులు గొల్వఁగఁ జేరి మ్రొక్కి య
భ్యర్ణమునందె మాతలి రయంబున వచ్చె బలారి మెచ్చఁగన్. 8

మ. బహువర్ణాఢ్యకుథవ్రజంబు మణిచాపప్రక్రియ న్మీఱఁగా
సహనోదంచితహేమకక్ష్యలు తటి న్మంజుస్థితి న్బూనఁగా
లహరీవన్మదవారివర్షముగ లీల న్మత్తమాతంగముల్
రహిఁ గన్పట్టెను మేఘవాహనునిమ్రోల న్మేఘజాలం బనన్. 9

మ. హరి గన్పట్టెను విశ్వరుద్రవసుమాహారాజికాదిత్య భా
స్వరవిద్యాధరసిద్ధసాధ్యతుషితస్వర్వైద్య గంధర్వకి

న్నరయక్షోరగచారణానిలసువర్ణ శ్రేష్ఠు లుద్యద్గదా
పరిఘుప్రాసపరశ్వధాసిధరులై పార్శ్వంబులం గొల్వఁగన్. 10

మత్తకోకిల

ఇత్తెఱంగున మోహరించి మహేంద్రుఁ డాహవకౌతుకా
యత్తచిత్తత సర్వదిగ్వలయాంబరక్షితిభాగము
ల్బిత్తు లెత్త గభీరభైరవభేరికా పటహంబు లు
ద్వృత్తి మ్రోయఁగ ముజ్జగంబుల బ్రుంగుభంగిఁ గడంగినన్. 11

క. చారులచే నా చందం, బారూఢిగఁ దెలిసి చంద్రుఁ డాహవకేళీ
ప్రారంభసూచకంబుగ, వీరోత్సాహమున భేరి వేయించుటయున్.

చ. చెదరె గిరుల్ దివం బడరె శ్రీపతి దిగ్గున నిద్ర మేల్కొనెన్
బెదరె నజాండభాండములు భేదిలె నాదిమభోగి కన్నుగ్రు
డ్లదిరెఁ గలంగె వారినిధు లొక్కట దిక్తటసంధిబంధము
ల్వదలెను బొట్లపువ్వులన వ్రాలెను ఝుల్లనం జుక్కలత్తఱిన్. 13

సీ. బిబ్బోకవతి గబ్బిగుబ్బ గుప్పినసొంపుఁ
గను నురంబున దివ్యకవచ మొప్ప
జవరాలి నునుకీలుజడ వేటుదద్దుము
ద్దుల వెన్నునను గవదొనలు మెఱయ
వెలఁదికీఁ గలపంబు నలఁద ఘుమ్మను పాణి
తలమున గాండీవధనువు దనరఁ
గిసలయాధర మేని పసపుడా ల్దుప్పటి
కాసె నొప్పగు మొలకత్తి యమర

గీ. మోముఁదామర చిఱునవ్వు మురువు మీఱఁ
దారఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యత్తలిరుఁబోణి
కులుకు కిలికించితంబుగ గెలువు మనుచుఁ
బనుప రహి మీఱి వనజారి బయలుదేఱె. 14

పంచమాశ్వాసము.

మ. బలువజ్రంబులబండ్లు కెంపుటిరుసు ల్ప్రోఁబచ్చుటాకూబరం
బులు సన్నీలమణిత్రివేణువు మహాముక్తామణీపీఠమున్
దెలివాజు ల్హారిణధ్వజంబు నమరన్ దివ్యాయుధోదగ్రమౌ
నలఘుస్యందన మెక్కి దైత్యగురుక్లుప్తామోఘలగ్నంబునన్.

సీ. అతిలోకభుజగర్వుఁ డగు వృషపర్వుఁడు
విషమాహితులమిత్తి విప్రజిత్తి
యరిచమూచిత్తదత్తామయుండు మయుండు
శంబరుం డురుబలాడంబరుండు
సమరసైన్యాజయ్యుఁ డగు శతమాయుండు
తారకుం డనలోగ్రతారకుండు
ఘనవిభాజితవిరోచనుఁడు విరోచనుఁ
డాహవదళితాభియాతి హేతి

గీ. యనెడు దైత్యేంద్రు లెనమండ్రు నాజిఁ దామె
యష్టదిక్పాలకుల నోర్తు మనుచు సింహ
శరభశార్దూలవృకఘోణిఖరమహోష్ట్ర
తురగముల నెక్కి యుద్ధసన్నద్ధు లగుచు.

చ. వెడలఁ దదీయసైన్యములు వెల్వడె నుగ్రతఁ గాలమేఘము
లడఁగినలీల నొక్కమొగి గాటపుఁగాటుకకొండతండము
ల్వెడివడినట్లు లబ్ధు లతివేలములై యరుదెంచునట్లుగా
నడిదములున్ గద ల్గుదియ లమ్ములు విండ్లును బూని యుగ్రత

సీ. మదచండవేదండమండలు ల్గొండలు
ఘోటకచ్ఛట లూర్మిఝాటకములు
దరదములై యొప్పు నరదముల్ దీవులు
పటువాళ్ళు కడమి గప్పడు మొసళ్ళు
కరవాలచయము భీకరవాలమీనముల్
చక్రసంహతి తోయచక్రవితతి

చంద్రార్ధచంద్రాంకచర్మము లూర్మము
లాయుధద్యుతిజాల మహార్చికీల

గీ. లగుచుఁ గనుపట్టు దైత్యసేనార్ణవంబు
భూరిచంద్రోదయంబునఁ బొంగి పొరలి
కెరలి శరలీల వరలంగఁ దరలివచ్చు
నమరవాహినితో ముదం బమరఁ గవిసె. 18

ఉ. ఆ పగిదిన్ ఘటించి యమరాసురసైన్యము లంత నెంతయున్
గోపము లగ్గలింప సెలగో ల్జగడంబునఁ జేసి చేరి తోఁ
దోపులమీఱి మేటిరవుతుల్ తురగంబుల మీఱి పిల్వఁ జె
య్యూఁపక పూర్వపశ్చిమ మహాంబునిధు ల్వలెఁ దారసిల్లినన్.

క. సుభటుఁడు సుభటుఁడు హరి హరి
యిభ మిభమున్ రథము రథము నెదిరించిన యా
రభస మది యేమి చెప్పన్
నభ మగిలెన్ బుడమి గ్రుంగె నగములు పగిలెన్. 20

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రమ్మి యమ్మోహరంబులు రెండును ముమ్మరం బుగాఁ బోరునవసరంబున యుగనిగమనారంభసంరంభవిజృంభమాణ మహాంభోధరగర్జాగంభీరంబులైన భేరీభాంకారంబులును, ప్రళయ కాలభైరవహుంకారశంకారచనా చరణంబులైన భీమధమాధమికా ధమధమత్కారంబులు నకుంఠితపురుషకంఠీరవకంఠ నాళక్ష్వేళా కరాళంబులైన వీరకాహళీ కోలాహలంబులును విగ్రహావేళాగ్ర హోదగ్రహయగ్రీవగ్రీవామహోగ్రహేషాభీషణత్క్రూరంబులైన బూరగలరవంబులును మంథాచలమంథానమథ్యమానమహార్ణవో దీర్ణనినాదానువాదంబులైన యసంఖ్యశంఖఘుమఘుమప్రణాదంబు లునుసంవర్తనర్తనప్రవృత్తమృత్యుంజయచరణసంఘటనస్వనపోష ణంబులయిన వీరభుజాస్ఫాలనని ర్ఘోషణంబులునుత మహావరాహ

ఘోణారవజయప్రవీణంబులయినపటహడిండిమడమరుఢక్కాఝల్లరీ
తమ్మటప్రముఖనిఖిలవాద్యరావంబులు గొల్లన నుల్లసిల్లిన ఝల్లన
మదంబు లుప్పతిల్ల నిప్పు లురులుచూడ్కులఁ బ్రతిసేనాగజంబులఁ
గనుంగొని ఘళంఘళధ్వానంబులు మీఱ బారి గొలుసులు పర
బలంబులఁ బాయం గొట్టి యుద్యదాధోరణంబులయిన రిపువారణం
బులఁదాఁకి ఘణిల్లు ఘణిల్లునం గొమ్ముక ట్లొరయ నగ్నికణంబులు
నభోంగణంబున కెగయఁ గఠిల్లు పెఠిల్లునన్ గఠోరదంతంబులు చిటులఁ
దుండంబులు పెనుచుకొన నొండొంటిం దాఁకి ఘణంఘణితకాంచన
ఘంటికాసంఘంబులతోడం గూడ ఱెక్కలతోడికొండలుంబలె నొక
టొకటిం బట్టికొని యిమ్ముగా దంభోళిశకలాకారంబులైన కొమ్ము
కత్తులుగట్టినకొమ్ము లెంతయుం జూడఁ గ్రుమ్ములాడుచుం బోరు
సేనుంగులును దరటు గావించి ఘోటకంబుల మీటి ప్రతిబలం
బులు బడలువడం జొచ్చి పగతురు నిగిడించు కుంతతోమర ప్రాస
శక్తిశూలాద్యాయుధంబులు చిదురుపలై గగనంబున కెగయం
దొడుపుకత్తులు బిసబిసవిసరుచు వేడంబులఁ దిరుగుచుఁ గేడెంబు
లొడ్డుకొని చకచకాయమానంబులయిన చికిలి బాకుతారులు గొని
నఱుకులాడు రవుతులును, రథచక్రఘోషంబులును, గేతనపట
పటాత్కారంబులునింగిముట్ట నరదంబులు నిబ్బరంబుగాఁబఱపుచుం
బ్రతిశతాంగంబుల నబ్బాటుగా మెట్టింపుచు, లాఘవలక్ష్యశుద్ధి
దృఢత్వచిత్రత్వంబులు మెఱయ సరయంబుగాఁ గోదండపాండి
త్యంబు నెఱపుచు నంపపరంపరలం బెంపరలాడు రథికులును,
గుఱికాండ్ర చేసన్న నుబ్బి గబ్బి మిగులం బొబ్బలిడుచు నొక్క
నితోఁ బెక్కండ్రును బెక్కండ్రతో నొక్కండును దారసంబై
యీరసంబున నుక్కునారాసంబులు నిగిడించియుఁ జేరినచోట
నీటెలం బోటులాడియు డాసినయెడఁ గరాసిఁగొని మిగులహత్తిన

మెడ సూరి కత్తులం గొని యుద్ధు లుద్దులుగా గ్రుద్దులాడు కాలు బంట్లును గలిగి దారుణంబయిన యా రణంబునఁ దదీయ క్రోధాగ్ని ధూమస్తోమంబుల-చొప్పుననుప్పరంబునన్ గప్పలు విరాటుకుంగప్పు కప్పు దుప్పటియొప్పున గుప్పనం దుప్పఁ గట్టుటయును దమవా రని యుఁ బెరవారనియునుం దెలియక చేసన్నలం దడవి పట్టుకొని యుబ్బిన కైదువులచే నేటులాడి ర య్యవసరంబున న య్యమరాసుర సేనాసందోహంబులు నెత్తురువానల నమ్మహీపరాగం బడంగు టయు ఖండంబులయిన తుండంబులును చుమ్మురయినకొమ్ములును ఛేదంబులయిన పాదంబులును దీర్ణంబులయిన కర్ణంబులును జీలిక లయిన చూళికలును విద్ధంబులయిన వాహిత్థంబులును గాయంబు లయిన కాయంబులునుం గలిగి మావంతులతోడం గూడఁ బీనుంగు లయిన యేనుంగులును బగిలిననోళ్ళును బరియలయిన జోళ్లును దుని సిన శిరంబులును దుమురులయిన ఖురంబులును జీలిన గల్లంబులును జిద్రుపలైన పల్లంబులును పీడినభూషణబృందంబులునునలిసినకొమ్ము లును నజ్జులైన మెమ్ములును బ్రద్దలైన వెన్నులును బగిలినకన్నులును దెగిన వాలంబులును దీనదశంబొందినరాహుత్తజాలంబులునుగలిగి యపరిమితరక్తధారాతరంగంబులును జక్రంబులు వ్రీలి సారథుల్ గూలి కేతనంబులు వ్రాలి కింకిణులు రాలి రథికులుసోలి రథ్యంబులు వ్రేలి రయంబులు మాలి రణాంగణంబునం దూలి హతాంగంబు లైన శతాంగంబులును బదంబులు రదంబులును బాణులు కృపా ణులును నురంబులు శిరంబులును వర్మంబులు చర్మంబులును వెన్నులు చన్నులును బక్కలు డొక్కలును పీనులు జానులును నేత్రంబులు గాత్రంబులును ఫాలంబులు కపోలంబులును దొడలు మెడలును వ్రేళ్ళు నోళ్లును గడికండలు పడకండలు నెత్తురులు గ్రక్కుచుఁ బొడచినపోటుగంటివెంబడి వేదురెక్కినటికి యరివీరుల శిరంబులు ద్రొక్కిద్రొక్కి-రిసినవైరిభటశరీరంబులుతలగడులుగానాడు

గఱిచి మీనంబులమీఁదఁ జే ప్రైచికొని గతప్రాణులై పడిన వీర
భటులు గలిగి సంగరాంగణంబు ఘోరంబయ్యె నప్పుడు కేశంబులు
శైవాలంబులును మొగంబులు పద్మంబులును భుజంబులు మీనం
బులును శిరఃకపాలంబులు గవ్వలును ద్విపంబులు ద్వీపంబులును
జూర్ణితాభరణరత్నరాసు లిసుకలును గంతంబులు శంఖంబులును
మేదోమాంసమస్తిష్కంబులు పంకంబులునుం గలిగి సురాసుర
శరీరపట్టంబులు దెట్టలం ద్రోయుచు వేలకొలందులగు నెత్తురు
టేరులు ప్రవహింప నందు భూతభేతాళ ఢాకినీ శాకినీ యాకినీ లాకినీ
పిశాచకూశ్మాండ రాక్షసాదిగణంబు లుద్దులుద్దులుగా నోలలాడు
చుం బ్రిమోదంబునం దేలుచు నరంబులం బెనచి కరంబులం గట్టిన
శిరంబు లను నందెలును గజతుండఖండంబు లను చిమ్మనగ్రోవులం
బట్టి నెత్తురునీరు చిమ్ములాడుచు మునింగి యొండొరులం బట్టుచు
నిట్టలంబుగా జలక్రీడలాడి క్రొవ్వుపొర లను తెలిచల్వలం గట్టి
నల్ల లను తిలకంబులు దీర్చి సన్నపురంబు లను సరంబులు వైచి
నేత్రకమలమాలికాజాలంబులు ధరియించి మెదడుగంధంబు లలంది
గుండెతండంబులు మెక్కి క్రొత్త రక్తంబులు గ్రోలి చొక్కి
సోలుచుఁ గరతాళగతుల నాడఁ దొడంగి రప్పు డయ్యెరువాగునం
గడిందివీరు లను బేహారులు రథంబు లను నోడల నెక్కి సంగరం
బను సంద్రింబుఁ జొచ్చి తమ తమ ప్రాణంబులను ధనంబు లిచ్చి
నిచ్చలంబయిన కీర్తు లను ముత్యంబులు గొని రాసులుపోసి రయ్య
వసరంబున దుర్వారగర్వంబులు పర్వ గీర్వాణులు ద్రోసి నడిచినం
బూర్వగీర్వాణులు నెగ్గబారిన వృషపర్వుం డదల్చి తెరలిన బలం
బుల మరలం బురికొల్పి తక్కిన దండనాథులుం దానును రథనేమీ
క్రేంకారభేరీభాంకారశింజినీటంకార వీరభటహుంకారంబులను
వియత్తలంబు నొంది యెదిర్చుటయు నిలింపులు గుంపులుగూడి
తెంపునం దారసిల్లిన నింద్రుండును వృషపర్వుండును నగ్నియు విప్ర

జిత్తియు దండధరుండును చామరకుండును మయుండును నైరృతియు వరుణుండును శంబరుండును వాయువు శతమాయుండును గుభేరుం డును విరోచనుండును దుర్మదుండును నీశానుండును హయగ్రీవ శుంభనిశుంభులు నాదిత్యవసురుద్రులును ద్వంద్వయుద్ధంబునకు దొరకొనఁ దొణంగి రప్పుడు. 21

ఉ. సింగముమీఁద నెక్కి పటుశింజిని మ్రోయఁ గడంగి విక్రమా భంగత నిందు్రి డాసి వృషపర్వుఁడు శాతశరంబు లేయ శ క్తిం గొని వైచి యింద్రుఁ డల కేసరిఁ గూల్చిన వాఁడు తేజికిన్ జంగున దాఁటి దాఁటి సురసామజరాజముఁ జూచి మీటినన్. 22

వ. త దనంతరంబ యాలోన. 23

క. పారగజేంద్రము దానిం
బారి గొలుసుచేత విసరఁ బటురయమున న
వ్వారువము గాలిచక్రిము
దారి న్వేడెములు దిరుగ దనుజేంద్రుండున్. 24

క. నేజము గొని యిప్పోటున, నే జమునిం జేర్తు ననుచు నిశిచరవీరుల్ జేజే లిడ సాహసమున, జేజేలగజంబు కుంభసీమం గ్రుమ్మెన్. 25

క. దానికిఁ గలఁగక శతముఖు, దానికినుకమీఱ దానధారాస్ఫురణం బూనికరమ్మునఁజిమ్మెను,బూనికరమ్మెదురదనుజపుంగవుహయమున్.

క. అందుకు వెఱవక తురగము, కందుకమట్లెగసి తూఱఁగా నిగళముచే నందుకొని ఘలఘలధ్వని, గ్రిందుకొన న్విసర వేల్పుగజమవ్వేళన్.

క. సుడివడక యె వేదంబుల, సుడిగాలిగతిన్ హయంబు సురకరిఁ జుట్టన్ వడిదిరుగఁగనడిదముఁగొని, బెడిదముగానఱకివాఁడు పెళపెళనార్చెన్.

క. అమ్మదనాగేంద్రంబును, గుమ్మరసారెగతిఁ జుట్టుకొని వడిదిరుగన్ ముమ్మాఱెయనుచుఁజూపఱుముమ్మాఱుంబొగడిరొక్కమొగినవ్వేళన్

క. వాలమ్మున నింద్రుఁడు కర, వాలమ్మున నుగ్గుసేసి వానిహయంబున్ ఫాలమ్మునొవ్వనేసిన, నాలమ్మునఁ బఱచె నది మహావేగమునన్.

ఉ. అంధకు యుగ్రతుండమున నంధకు నబ్ధిఁ బరిభ్రమించు న
మ్మందరశైలమో యన నమందర మన్ దివిజేంద్రుదంతి వీఁ
కం దగఁ ద్రొట్టి నిల్చుతురగం బురగం బురగారిఁ బట్టుచా
యం దగఁ బట్టెఁ గంద మన నందఱు నం దరుదంది చూడఁగన్.

ఆ. హయము విడచి యసుర రయమున లంఘింప
నమరగజము వాని నమరఁ గజము
చెంత కనిచె నంత నంతకాకృతి నతం
డరద మెక్కె నీలశరదలీల. 32

క. కనుపట్టి శరపరంపర, లనిమిషపతిమీఁదఁ గురియ నతండును రింఖ
త్కనకమణిపుంఖశరముల,నినిచెను దినకరుఁడుకిరణనికరముపోలెన్.

చ. అనలుఁడు విప్రజిత్తియు రయంబున మార్కొని పోరువేళ న
య్యనలుఁడు సప్తసాయకము లాతని పై నిగిడింపఁ దోడనే
తునిమి యతండు తత్తనువు తొమ్మిదియమ్ముల నాట నాతఁ డా
తని విలుఁద్రుంచి నొంచిన నతండును వేఱొకవింట మార్కొనెన్.

సీ. తారకయములు విస్తారకనచ్చాప
నైపుణిఁ బోరి రందఱును బొగడ
మయనైరృతులు వహ్నిమయనైక శరముల
నొక్కరొక్కరిఁ గప్పి రుక్కు మీఱ
శంబరాబ్ధిశులు శంబరాజద్బాణ
శతము లేసిరి పరస్పరతనువుల
హేతిసమీరణుల్ హేతిఘట్టనలచే
మిణుఁగురు లెగయంగ రణముఁ జేసి

గీ. రల విరోచనుఁ డబ్ధేశు నలవి లేని
భల్లముల నేయ నాతఁడు విల్లు దునిమె
దుర్మదుం డిందుమౌళితోఁ దుర్మదమునఁ
బోరెఁ గేసరితోఁ గరి పోరినట్లు.

క. తక్కఁగల దనుజవీరులు, తక్కటిగీర్వాణవరులు దలపడి వైరం
బెక్కఁగ నెక్కటి పోరిరి, యుక్కున బ్రహ్మాండభాండము బ్రద్దలాగన్.

క. నక్రౌర్యత నా వేళన్, శుక్రుఁ[illegible] జూచి పోల్లుంఠనముల్
వక్రోక్తినాఁడ నాతఁడు, శక్రు[illegible]చేఁజూడ శతమఖుఁడని యెన్.

క. నేఁడే కడంగి శుక్రుఁడు, చూ[illegible] దనుజశూన్యమొనర్తున్
జూడుఁడు వేడుక యెుఱుఁ[illegible]యుతని చిత్తము దరఁగ ననుచున్.

లయగ్రాహి.

బంగరుబెడంగు బలుసింగిణి వడిం గరము
నం గొని కడంగి ధర నింగియుఁ గలంగన్
ఖంగు ఖణి ఖంగు రనుచున్ గుణ మెసంగి మొఱ
యుంగఁ బ్రజలం గినిసి ప్రింగు జముభగింన్
బొంగి సమరాంగణమునం గజతురంగమ శ
తాంగసుభటాంగము లిలం గలిసి క్రుంగన్
సింగము కురంగనమితిం గసిమసంగెడు త్రై
అంగున నభంగజయ సంగతిఁ జెలంగన్.

ఉ. తోడనె కూడి దిక్పతులు దుస్సహసూర్యకరంబులో యన
న్వేఁడిమి మీఱు బాణముల వేలకొలందిగ దైత్యవీరులన్
బోఁడి మడంప వారలును బోరన పోరొనరింపఁ జాలకే
ప్రీడ దొలంగి పాఱి రటు వేలుపుమూఁకలు వెంటనంటగన్.

క. మాయాదివ్యంతులు శత
మాయాది నిశాటవరులు మఱలి చలమున
న్మాయాదరణమున దివిజుల
మాయఁగఁ జేయుటకు నైకమత్యము మెఱయన్.

సీ. నగములై క్రూరపన్నగములై హాలహాల
గరములై ప్రళయసాగరము లగుచు

ధరములై కాలాంబుధరములై యసిపత్రి
వనములై ఝుంఝూపవనము లగుచు
ఖరములై ద్విరదశేఖరములై పటుపాద
రసములై కఱకునారసము లగుచు
జలములై రక్తపింజరములై దుర్వార
తమములై సైంధవోత్తమము లగుచు
గీ. వెలపుఁ బుట్టించి పోనీక వెంబడించి
కహకహార్భటి చాల దిక్తటుల నించి
వేగ నానావిధాయుధవృష్టి ముంచి
కదన మొనరించి రిట్టు లగ్గలిక మించి. 42

ఉ. అత్తఱి ధారుణీతలవియత్తలము ల్గన నొక్కటయ్యె న
న్మత్తసురారిబృందములమాయల వహ్నియమాదిదిక్పతు
ల్పత్తర మంది తత్ప్రతివిధానము సేయ నెఱుంగ రైన నా
యత్తత నేమియుం దెలియ కయ్యమరేంద్రుఁడు నుండె దీనుఁడై.

ఉ. అంత జయంతుఁ డెంతయు రయంబున దేవహయంబు నెక్కి రే
వంతునిరీతిఁ జోదనలు వల్గనము ల్రవగా ల్చెలంగ నం
తంతఁ గణంగి కుందనపు టందపుసింగిణి మ్రోయఁజేసి కా
లాంతకదండచండవివిధాస్త్రపరంపర లెందు నించుచున్. 44

గీ. తనదు గాంధర్వమాయ నా దనుజవరుల
మాయ మాయించి వృషపర్వ మయుని దక్క
నసురముఖ్యుల నెనమండ్ర నైంద్రముఖ్య
దివ్యబాణాష్టకముల వధించె నపుడు. 45

చ. దనుజులపాటుఁ జూచి మదిఁ దల్లడ మందుచు నుండు శక్రునిం
గని గురుఁ డంత సంతసము గాంచి జయంత! జయంత! యెంత ని
న్నినుతి యొనర్తు నే ననఁగ వేడుక మీఱఁ బురందరుండు నం
దనునిం గవుంగిలించుకొని తద్దయు దీవనలిచ్చి మెచ్చుచున్. 46

వ. ఇవ్విధంబునం బురందరుం డమందానందంబున నందను నభినందనం బొనర్చి బృందారకసేనాసందోహంబులుం దానును చందురునిపయిం డాఁకుటయు నతండునుం దన సహాయులైన దైతేయులపాటును జయంతుని పోటునుం జూచి మనంబునఁ దాపంబునుం గోపంబునుం గదుర నెదుర సదరలజ్జావిషాదవేదనావిభావ్యుం డైన కావ్యునిం జూచి మీయీక్షణంబున కీక్షణంబున నారణంబు చేఁ బారణంబొనర్చెదనిమిషంబున ననిమిషులెట్లయ్యెదరో కనుంగొనుఁడని ప్రార్థించి శుక్రుని రథం బెక్కించుకొని శంఖకర్ణనామకుండైన నిజసారథిం జూచి నీరధి తెరల తెఱఁ గంటిన తెఱగంటిబలంబులం గనుఁగొంటివే గాడ్పుకంటెను మనంబుకంటెను మనరథంబును రయంబుగాఁ బఱపింపుము మాతలి సిగ్గుఁ బఱపింపుము నీ సూతచాతుర్యంబు నెఱపింపుము చూతమని యగ్గించుటయు నతండును నిజమనోరథంబున కనుగుణంబుగా రథంబు నడిపించుటయు వజ్రమణిగణప్రభావిభాసితంబును వైడూర్యమయహరిణధ్వజాభిరామంబు నగు నమ్మహాస్యందనంబు నంబరమణిబింబమునకుఁ బ్రతిబింబంబై వెలుంగు నప్పు డసురపట్టణంబులపయిం గిట్టి మేరుశరాసనంబు మోపెట్టు గట్టురాయల్లుని విధంబున నయ్యామినీవల్లభుండు గాండీవంబు మోపెట్టి గుణస్వనంబు గావించుటయు నమ్మహాస్వనంబు బ్రహ్మాండంబు నిండి యాఖండలాదిదిక్పతులం బెండుపఱచె నయ్యవసరంబున ననేకకోటి మార్తాండమండలప్రభాడంబర విడంబనంబైన యారాజుదివ్యతేజంబు సురాసురులకు దుర్నిరీక్ష్యంబై యుండె ననంతరంబ పద్మగర్భుండు పలుకుచిలుకలకొలికితోడం గూడ ఖండనంబు చూడఁ గోడెరాయంచ నెక్కి వేదంబులు నధ్యాత్మవాదంబులు యోగంబులు నఖిలయాగంబులు కాలాదిపదార్థంబులును మూర్తీభవించి తన్నుం గొల్వ నరుదెంచి కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వామిత్రభరద్వాజప్రముఖులైన మహామునులం గనుంగొని బహువిధయుద్ధంబులం బేరు వడసి నడిపినన్న వారలిం

ద్రాది దిక్పాలకులు వీరలతోఁ జుక్కలరా జెక్కటి నెక్కరణిం
బెనంగునో చూడవలయు నని పలుకుచు దేవతలకు నదృశులై
యుండె నా సమయంబున. 47

క. శుక్రుని మృతసంజీవని
నక్రము లగు దనుజముఖ్యు లని బ్రతుకకమున్
విక్రమమున శశి నొక్కరు
శక్రుఁడు మెచ్చంగ గెల్వఁ జను మన కనుచున్. 48

ఉ. ఒక్కట దిక్పతు ల్విబుధయోధులతో శశిఁ జుట్టి ముట్టి పే
రుక్కునఁ జక్రము ల్సరియ లుగ్రగదాపరిఘత్రిశూలము
ల్పెక్కుశిలీముఖంబులను భీమగతి న్మొయి నించి ముంచి నల్
దిక్కులఁ గ్రమ్మి దొమ్మిగ ధృతి న్సమరం బొనరించి రుద్ధతిన్. 49

ఉ. అంత నితాంతకోపమున నత్రితనూభవుఁ డాత్మభారతీ
కాంతుఁ దలంచి మ్రొక్కి రణకౌతుక ముల్లసిల న్గణంగి య
త్యంతవిచిత్రలీల నొకయాయుధము న్దనపై రథంబుపై
నంతపయి న్దురంగ నివహంబుపయిం బడనీక త్రుంచుచున్. 50

సీ. వెండియుఁ గడఁగి చండ్రింపు గాండీవ కో
దండంబు కుండలిత ప్రశస్తి
నుండఁగా దిగిచి ప్రచండకాండంబు లొం
డొండ దిఙ్మండలి నిండ నేసి
తండతండముగ వేదండంబులను రథ
కాండంబు లశ్వప్రకాండములను
గండు మీఱు భటాళి ఖండఖండంబులై
దండఁ దరిగినట్లు భండనమున

గీ. మొండుకొనఁ జేసి కండలకొండ లెనఁగఁ
గుండలను గ్రుమ్మరించినదండి రక్త
కాండములు గురియించి బ్రహ్మాండ మదర
దండిగా నార్చె నిర్జరు ల్బెండుపడఁగ. 51

క. పదిదర మొకటి శశియేసినఁ
బదినూత్రై వేయు లక్ష పదిలక్షలు న
ర్బుదము ననంతంబునునై
యదె ముప్పదిమూఁడుకోట్లయమరుల ముంచెన్. 52

గీ. ఘంట నాడించిన వితాన గండు తేఁటి
మొఱయుచందాన జలధర ముఱుమురీతి
నుఱిమి గీచినభాతినై యుత్పలాప్త
నారి రణమున మ్రోసె నాదార కపుడు. 53

సీ. అనువు లాసింపని వసువుల నెనమండ్ర
ననదృశాంబకములపస యణంచి
యద్రులగతి మీఱు రుద్రుల బాణ స
ముద్రమగ్నులఁ జేసి కౌద్ర ముడిపి
తిద్ద రాజిల్లు పన్నిద్ద రాదిత్యుల
వద్దఁ జేరక మున్నె సద్దుమాన్పి
కత్తులు పూని యున్మత్తులై వచ్చు మ
రుత్తుల సముదగ్రవృత్తిఁ బాపి

గీ. మఱియు గంధర్వకిన్నరగరుడసిద్ధ
సాధ్యచారణయక్షభుజంగపతులు
చండగాండీవముక్తాస్త్రసమితి ముంచి
లీలఁ బఱపెను బంచబంగాళముగను. 54

ఉ. ఏచి జయంతుఁ డయ్యెడ నహీనశరంబులఁ జంద్రు నొంచినన్
బూచిన మోదుగం దలఁపఁ బోలి యతం డలుక న్నచీసుతుం
జూచి తృణీకరించి నగుచు న్వడి చన్మరయందు నుగ్రనా
రాచము నాటి వ్రాల్చెనుధరాస్థలి శుక్రుఁడు మెచ్చి యార్వఁగన్.

ఉ. అంత జయంతుపాటు హృదయం బెరియింప నిలింపభర్త చౌ
దంతిని డిగ్గి కాంచనరథం బధిరోహణ చేసి రోషదు

ర్ధాంతత మాతలిం గని సుధాకరుపై మన తేరుఁ బోవ ని
మ్మింతట చంద్రుఁ డయ్యెడిని నింద్రుఁడు నయ్యెడి నిజ్జగంబులన్.

క. అని పల్క ననిమిషేంద్రుని
మనమువలె బ్రయము మెఱయ మాతలి రథము
న్ననఁజేయఁ జంద్రుసారథి
యును రథ మభిముఖము చేసె నురువడి మీఱన్. 57

ఉ. ఇద్దఱు నప్రమేయబలు లిద్దఱు నేర్పరు లస్త్రవిద్యచే
నిద్దఱు నుగ్రసాహసికు లిద్దఱు నక్షయబాణశోభిత
ల్పద్దులు మీఱఁ దారసిలి పద్మభవాండము శింజినీధ్వని
న్బ్రద్దలువాఱఁ బోరి రటు పాకవిదారియు కోకవైరియున్. 58

ఉ. అక్షులు వేయిటం గినుక నగ్నికణంబులు రాలఁగా సహ
స్రాక్షుఁడు మండలీకృతశరాసనుఁడై రథరస్మికేతుచ
క్రాక్షతురంగసారథిసమన్వితమాగతి సారసారిపై
లక్షశరంబు లేసెను విలక్షత భార్గవుఁ డాత్మఁ గుందగన్. 59

ఉ. చందురుఁడు న్పురందరనిశాతశరాహతిఁ గంది నివ్వెఱం
జెందఁగ నింద్రుఁ డిట్లను శశీ! వినరా వినరాని పాతకం
బందినవాని కార్తి యరుదా గురుదారకృతాపరాధమే
ధం దిగఁ ద్రోచి చేసితి వృథా విబుధావళితో విరోధమున్. 60

క. శావరమునఁ గానవు నీ
శా వర మజుఁ డిచ్చె ననుచు నగి చెల్లెను నీ
కీ వఱకును విడువు మిఁక
న్నీ వరదర్పము నణంగ నేఁడు మృగాంకా! 61

క. ఆ మాటల మన మెరియం
గా మదనుని మేనమామ గద్దింపుచు సు
త్రామా నీ మాహాత్మ్యము
నీ మహిజను లెఱుఁగ రొక్క యే నెఱుఁగనొకో! 62

సీ. కోడివై మదనుని కోడివై కృతి నహ
ల్యాజారతను గాంచినట్టి దూఱు
గురువైనయట్టి యీ గురు వైచి విశ్వరూ
పుని గురు చేసి దునిమించిన యఘంబు
యంబ యా దితికి న్యాయం బెఱుంగక గర్భ
ఘాతం బొనర్చిన పాతకంబు
యక్షహాయంబన యజ్ఞత ప్రముచ్చిలి
సగరుఁ గీడ్పఱిచిన తగని వితము
గీ. మఱచితో; పరుఁ దెగడెదు మదముకతన
సిగ్గుపడలేవు నీ మేను చిన్నెలన్ని
పరుసములు పల్కెదను గెల్వఁదరమె నీకు
విడువుమీ నోరి క్రొవ్వోరి! వృత్రవైరి! 63
చ. అని యనివార్యరోషమున నగ్నిశిఖాసఖమా శిలీముఖం
బొనరఁగ వింటఁబూన్చి భయదోర్జనగర్జన నిర్జరాధిపు
న్ననుమర నాట నేయుటయుఁ జాపము కోపము వైచి తేరిపై
ఘనతరరక్తపూరములు గ్రక్కుచు స్రుక్కుచు వ్రాలె గ్రక్కునన్.
క. ఆ హరిహయుపాటునకు, స్వాహాకారంబు లెసఁగ నజ్జారిపై
న్స్వాహాధిపాదిదిక్పతు,లాహవమునఁ గ్రమ్మి కురిసి రమ్ములవానల్.
గీ. వారి నందఱి మీఱియవ్వారిజారి
వారిధర మభ్రవీథి నవ్వారిగాఁగ
వారిధారలు నిగిడించుదారి భూరి
భూరిపుంఖాస్త్రముల నించెఁ జేరి చేరి. 66
ఉ. ఆ యెడ మూర్ఛఁదేరి విభుధాధిపుఁ డాగ్రహదుర్నిరీక్షుఁడై
కో యని యార్చి పేర్చి శతకోటి కరంబునఁ బూని పూనికె నేఁ
డా యజుఁ డిచ్చినట్టి వర మైనను నా పని మైన నిల్చుఁగా
కీ యుడుభర్త శౌర్యము సహింతునె నే నని యేయ నెంచఁగన్.

గీ. శక్రశమనాదిదిక్పతు లుగ్రుఁ గూడి
శక్తిదండకృపాణపాశములు నీటె
గదయు శూలముఁ గొని విశాఖరునిఁ గిట్టి
దిట్టలై బెట్టుగా నరికట్టుకొనఁగ. 68

మ. ధరణీచక్రము దిర్దిరం దిరిగె దిగ్దంతు ల్చలించె న్దివా
కరబింబంబు విహీనతేజ మగుచు న్గన్పించె ఘూర్ణిల్లె సా
గరముల్ సప్తకులాచలంబు లదరెం గంపించె నానాచరా
చరసందోహము లప్డు పద్మభవుఁడు న్సంక్షోభితస్వాంతుఁడై. 69

ఉ. జంభవిరోధిముఖ్యు లతిసాహసవృత్తి నిజాయుధంబు లు
జ్జృంభితలీల నిట్లు గొని చేరఁగఁ జంద్రుఁడు శుక్రుఁ జూచి సం
రంభము మీఱ మద్భుజపరాక్రమచాతురి చూడు మంచు సం
స్తంభననామకాస్త్ర మురుచాపమున న్దెగదీసి యేసినన్. 70

ఉ. యెత్తినయాయుధంబు లవి యెత్తినకైవడి నుండ దేహముల్
మత్తిలినట్లు దిక్పతులు మ్రాన్పడి యెద్దియుఁ జేయఁజాలక
న్జిత్తరుబొమ్మలో యన విచేష్టత నొందిన యత్తఱిం జయో
ద్వృత్తిని జంద్రుఁ డార్చెను విదిక్కులు దిక్కులు పిక్కటిల్లగన్. 71

సీ. అంకురత్పులకజాలాంకితగాత్రుఁడై
భూషించె నలుమొగంబులను బ్రహ్మ
గెలిచెఁ జంద్రుఁ డటంచు జలధరగంభీర
గరిమ ఘోషించెను గగనవాణి
హర్షసంభ్రమసంభ్రుతాత్ముఁడై చంద్రునిఁ
బేర్మిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చె భృగుసుతుండు
శంఖభేరీముఖస్వనములు విలసిల్ల
వనజారి నుతియించె దనుజబలము
గీ. కుంచ సారించుకొనుచు నికుంచనాది
చిత్రగతులను జేతుల చెలఁగనాడె

సమరహంవీరుఁడే జీవు చంద్రుఁడే య
టంచు నారదమౌని ప్రియంబు ప్లూని. 72

చ. అనిమిషరాజి యీ గతి మహాజిఁ బరాజితవృత్తి నొందుట
గ్గని గురుఁ డాత్మలోన భయకంపము లుప్పతిలంగ గ్రక్కున
న్దినకరుఁ జేరఁగా నరిగి దీనతఁ దద్వ్యథమెల్లఁ దెల్పి మ
మ్మును గృపఁగావవే యనుచు మ్రొక్కియుసుం డతిభక్తి నిట్లనున్.

క. వెఱపేటికి నేఁగలుఁగగ, గురుఁడగు నీ యాజ్ఞఁబూని కువలయమిత్రు
న్వరముల నైనను భీకర, కరములచే నైనఁదృంతుఁ గరమరుదారన్.

సీ. అని పల్కి జోడులేనట్టి బండిని మీఱు
తన తేరనూరుఁ డుద్ధతినిఁ దోల
శీతాంశుపైఁదాఁకి శితసాయకము లేయ
నాయమ్ము లతని యాయమ్ములంటి
కాయమ్ము లోనరింపఁగా వెండియు నినుండు
వాఁడి మయూఖము ల్వేఁడి మెఱయఁ
బఱపి యుద్ధతిఁ జరాచరజంతువుల నెల్లఁ
బేలగింజల రీతిఁ బెట్లఁ జేయ

గీ. నలుక హిమరశ్మి నిజకిరణాళి నించి
యా మహాతాప మణఁగింప నప్పు డుష్ణ
శీతసంయోగమున వ్యతీపాతసంజ్ఞ
పాడమె నొక్కెడ ముజ్జగంబులు వడంక. 75

క. ఈగతి గవిసిన నాతని, వేగమె యోగముల కెల్ల విభుఁడవుగమ్మా
బాగుగ నంచు విరించిని, యోగించె జగత్త్రయీహితోచితమతియై.

శా. ఈలీల న్హిమధాముఁ డర్కుఁడును దా రెంతే వడిం బోరఁగా
నా లోనం గురుఁ డాత్మ నారసి జగత్ప్రాణు న్నిరీక్షించి వే
కైలాసంబున కేఁగి నీవు శశివార్తాఖ్యం బంతయుం దెల్పి యా
నీలగ్రీవుని దోడి తె మ్మతఁడు హీనిం గెల్చుఁ గయ్యంబునన్. 77

క. నా విని పవనుండట్లం, గావించెద ననుచు మ్రొక్కి ఘనతరరంహో
ద్ధావిత సకలకులాద్రి, ప్రావనికాభాగుఁడగుచు చనిచని యెదుటన్.

సీ. గర్వదూర్వహపంక్తి కంధరబాహుకే
యూరముద్రాంకమై మీఱుదాని
కలధౌతమయ శృంగకాంతుల నేవేళ
వెన్నెలల్ గాయుచు నున్నదాని
దంతావళాననదంతఘట్టనలచే
వింతసంతనగాంచి వెలయుదాని
తతమహోన్నతలీలఁ ద్రైలోక్యలక్ష్మికి
నిలువుటద్దమురీతిఁ జెలఁగుదాని

గీ. రుద్రకన్యామణీగీతవిద్రుతాశ్మ
సంతతామ్రేడితాంబునిర్ఝరసమూహ
రమ్యముక్తాశిలాపవిరాజితోప
కంఠ మగుదాని రౌప్యనగంబుఁ గనియె. 79

మహాస్రగ్ధర.

కని యీశు న్వామవామాంగకరుచివిలసత్కంధ రాకాంతిదూర్వా
ఘనతర్షోత్కర్షరింఖత్కరసదన మృగగ్రాసవిత్రాసలోల
త్తనుభూషాభోగిభోగాతతమణికిరణోదారవైభాతికశ్రీ
జనితోల్లాసానురంజత్సకలమునిదృగబ్జప్రకాశు న్గిరీశున్. 80

గీ. కాంచి భృంగి నివేదితాగమనుఁ డగుచు
ననిలుఁడు తదాజ్ఞ నేఁగి సాష్టాంగ మెఱఁగి
చేరి యందంద వినుతించి నీరజారి
యనుచితాచార మెఱిఁగిచి యభవుతోడ. 81

క. అమరుల కతనికిఁ గలిగిన, సమయము వివరించి దేవ! చనుదెంచిసురో
త్తములం బ్రోవుదయ లోకములకుఁ గర్తవగు నీవు గావఁగవలదే?

చ. అన విని యింత దుర్జనుఁడె హా! హరిణాంకుఁడు; వీని దక్షునిం
దునిమెడునాఁడు పాదమునఁ ద్రోచితిఁ గాని వధింప నైతి నేఁ
డనిమొనలోన వానిఁ దెగటార్చెదఁ దీర్చెద మీకుఁ బన్నముల్
నను శరణంబుఁ జొచ్చినజనంబు మనంబున నొవ్వఁ జూతునే? 83

మ. అని రోషాగ్నికణంబు లుప్పతిలఁగా నా దేవదేవుండు ది
గ్గనఁ దా లేచి మృదూక్తి నంతిపురికిం గాత్యాయనీకాంతఁ బం
చి నగోదగ్రకకుత్థముజ్జ్వలరుచిం జెన్నొందు మిన్నందు నం
దిని వేగంబున నెక్కి తూర్యరవము ల్దిక్చక్రముల్నిండగాన్. 84

క. ఆ నిటలాక్షుఁడు శూలము, ఖానేకమహాయుధంబు లరిభయదములై
కానఁబడ నపుడు ప్రమథగ, ణానీకముతోడ నడిచె నబ్జునిమీఁదన్ 85

ఉ. అంబరవీధి భూతనివహంబులతోఁ జను దెంచి మించి యా
శంబరవైరివైరి రభసంబున నంబుజబాంధవుండు న
య్యంబుజవైరియుం బెనఁగ నడ్డముసొచ్చి యదల్చి వజ్రతీ
క్ష్ణాంబరకోటి నాఁటె హరిణాంకునిపై గురుఁ డుబ్బ యార్వఁగన్.

మ. ప్రమథుల్ ఘోరతరాట్టహాసములచే బ్రహ్మాండ మూటాడ శూ
లముసుంశీశరశక్తికుంతకరవాలప్రాసచక్రాదిశ
స్త్రమయాసారము నింపఁ జంద్రుఁడు వడిన్ సర్వాస్త్రసంహారకా
స్త్రముచేత న్వివిధాయుధోత్కరము చూర్ణంబై చనం జేయుచున్.

క. వారలఁ దఱుమఁగ గజముఖ, భైరవశక్తిధరవీరభద్రులు చంద్రున్
బారావారచతుష్కము, మేరువుచుట్టుకొనురీతి మొఱయం బొదువన్.

గీ. నాతికై పోరు నా నలినారి నారి
వింట సారించి యుద్ధతి మీఱ వారి
కందఱకు నన్నిరూపులై యని మొనర్చెఁ
జాపవిద్యావిలాసంబు జగము పొగడ. 89

ఉ. లావున నార్చుచున్ గలుఁగులాయపు దేజివజీరుఁ డంకుశం
బా వనజారిపైఁ బఱప నాతఁడు దాననె యయ్యిభాననున్

జేవడిఁ గుంభమధ్యమునఁ జేరిన మౌక్తికపాళి రాలెఁ దా
రావని తామణీకుచభరంబున కౌనని చంద్రుఁ డెన్నఁగన్. 90

లయగ్రాహి.

దారుణజగత్త్రప్రళయవారిదశయస్తనిత
భైరవధమంధమఘనారవమహౌఘ
కారవుఁడు భైరవుఁడు మీఱి బహుభూతపరి
వారములు నల్దెసలఁ బేరములు వారన్
ఘోర మగు శూల మొగి నా రజనివల్లభుని
పై రవళి వైవ నతఁ డౌర యనుచుం దు
ర్వార గురుదివ్యశరవాలములఁ జూర్ణముగ
ధారుణిఁ బడం గెడపెఁ జేరువన దానిన్. 91

ఉ. ఆ సమయంబునం గుహుఁ డహంకృతితోఁ దనచేతిశక్తి చే
నేసి నభంబు ఘూర్ణిలఁగ నిత్తిగమోముల నార్వ నబ్జుఁ డ
బ్జాసనదత్తశక్తిని రయంబున వైవ మహోల్కలో యనం
గా సరిఁబోరి నయ్యుభయశక్తు లశక్తులరీతిఁ గ్రమ్మఱన్. 92

స్రగ్ధర. రౌద్రావేశంబు మీఱం బ్రబలభుజబలప్రౌఢిమన్ వీరభద్రుం
డద్రు ల్గంపింప లోకం బవియఁగఁ బ్రళయారభ్రార్భటిం బట్టసం బ
త్యుగ్రదేశస్ఫూర్తిచే నయ్యుడుపతిపై బెట్టూన్చి వే వైచె వైవన్
గదాంరిపుత్రాభిక కాండోత్కరమున శశి శీఘ్రస్థితిం ద్రుంచె దానిన్.

క. తనయులు ప్రమథులు నీగతి
యనిఁ జంద్రునిచేత నొచ్చు టభవుఁ డచ్చోఁ
గనుఁగొని ఘనసారద్యుతి
ఘనసారవృషంబు నతనిఁ గదియం దోలెన్. 94

క. వచ్చు నిటలాక్షుఁ గనుఁగొని, చిచ్చఱపిడుగులను బోనిశితవిశిఖంబు
ల్విచ్చలవిడిఁ గురియించుచు, నచ్చెందొవవిందు నిలువనభవుఁడునగుచున్.

గీ. అత్రినందన! నీదె గార్హస్థ్య మెన్న
గురువునకు బొమ్మ పెట్టి చేకొంటి కీర్తి
యిట్టి సుతుఁ డొకరుఁడె చాలు నింటి కెల్ల
రాజ వీ వైనఁ గొద వేమి రాష్ట్రమునకు. 96

క. నినుఁ జేపట్టి వరం బిటు, లనువుగ నిచ్చిన విధాత ననవలెఁగాక
న్నిను దూఱం బనిగలదే, వినరా నీ గర్వమెల్ల విడిపింతు ననిన్.

క. నీ మేనల్లుఁడు గావునఁ, గాముఁడు నీకరణి దుండగము చేసి కదా
మామకఫాలాగ్నిశిఖా,స్తోమాహుతియయ్యె వానిఁ ద్రోవమె నీకున్.

ఉ. నా విని చంద్రుఁ డిట్లనియె నవ్వుచు మీ రిటు లాడ నుత్తరం
బీవలె మీ వలెం దిరుగ నేరికి నౌను జితేంద్రియస్థితిన్
భావజు గెల్చినాఁడ నని పల్కితి వంతటివాఁడ వయ్యుమా
దేవికిఁ దక్కు మోహమున దేహములో సగ మియ్యఁ జూతురే.

గీ. అవని మర్యాద దప్పనియతనిపత్ని
యనక మఱి మోహమెసఁగంగ నబ్జగంగ
వెడలనీక మహాజటావిపినమునను
మాట లేదొ ధరిత్రి నీ మాట లేదొ. 100

క. దారువన మౌనికాంతా,జారుఁడ వగు నీకు నొరుల చక్కటు లేలా
మారాడక యనిఁబోరుము పౌరుష మొకకొంత యైనఁ బను పడియున్నన్

క. అని పలికి గాండివము చేఁ,గొని భువనత్రయము నతలకుతలముగా శిం
జిని మ్రోయఁ జేసి స్థాణు,న్నను శరపరశువుల నొత్తు నిలు నిలుమనుచున్

సీ. ఆగ్నేయశర మేయ నది యగ్నిలోచను
ఫాలాగ్నిలో నైక్యభావ మొందె
నహిసాయకం బేయ నది నాగభూషణు
భూషణంబులతోడఁ బొందొనర్చె
నంబుదాంబక మేయ నదిజాహ్నవీధరు
తలయేటి కభివృద్ధి గలుగఁ జేసె

నద్రిబాణంబు జేయ నది గిరిజేశుఁ డా
వంకకుఁ బుట్టినిల్వరునఁ జేస్సె
గీ. విధుఁడు గ్రక్కునఁ బైశాచవిశిఖ మేయ
నదియు భూతేశుభూతాళి ననుసరించె
మఱియు శశి వైచు నిఖిలాస్త్రమండలంబు
నఖిలమయుఁ డైన శంకరునందు డిందె. 103
చ. అజగవకార్ముకంబుఁ గొని యంతఁ బురాంతకుఁ డుగ్రమార్గణ
వ్రజము లపారసంఖ్యలుగ వారిరుహారిశరీరయష్టి న
శ్రజముగ నేయ నాతఁ డధికవ్యథఁ జెంది సుధాంశుఁ డొటచే
నజుని వరంబుచే నిలిచె నాజిని బ్రాణముతోడ ధీరుఁడై. 104
ఉ. కంజవిరోధి యంత నలుకం జలియింపక చాపశింజినీ
సంజనితారవంబున వెస న్జగము ల్వొగడం బురత్రయీ
భంజనుగాత్రి మంతయుఁ బ్రభంజన తీవ్రశరాళి నించెఁ గి
న్కం జలజారిఁ ద్రుంచెద నిఁకం జయ మొందెద నంచు నుగ్రుఁడై.
క. పశుపతి పాశుపతాస్త్రము, శశి లక్ష్యముఁ జేసి వింట సంధించినఁ బ్ర
హ్మశిరోనామకమగుది, వ్యశరముధాతకును బ్రొక్కి యాశశిదొడిఁగెన్.
శా. ఆ దివ్యాస్త్ర మహాగ్నికీలములచే నంభోనిధుల్ గ్రాగె బ
ల్బ్బాదై హేమమహీధరంబు గఱఁగెన్ భూతౌఘముల్ బ్రోసె ది
గ్వేదండంబులతో ధరిత్రి యొరిగె న్వేధోండ మూటాడె మ
ర్యాద ల్దప్పెను తారకాగ్రహగణం బవ్వేళ భీతాత్మలై. 107
క. సప్తర్షిముఖ్యులతిసం, తప్తాత్మత నోర్వలేక ధాతం గని యీ
దీప్తాస్త్రవహ్ని ప్రళయము, ప్రాప్తంబై నట్లుదోఁచెభయముడుపఁగదే.
గీ. ఎంత లే దని క్షణ ముపేక్షింతు వేని
మగుడ సృజియింప వలయు నీ జగము నెల్ల
మాకుఁ గా వీరి కయ్యంబు మాన్చి తార
నమరగురునకు నిప్పింప వయ్య! నీవు.

చ. అన విని పల్కుకల్కిమగఁడంత దయారసపూర మూరఁ బం
తున నునుపైఁడితమ్మివిరితూఁడు లఖాణపుఁదేజి నెక్కి స
న్మునిగణము ల్భజింప నలుమోముల నవ్వు జనింప వచ్చె న
వ్వనరుహవైరియు న్త్రిపురవైరియుఁ బోరుచునుండుచోటికిన్.

గీ. వచ్చి నిజవాహనము డిగ్గి వనజభవుఁడు
భవుఁడు దను జూడ వలగొని భక్తిమీఱ
మీర లీ రీతిఁ జలమునఁ బోరఁ దగవె
తగవె మము కావ నని చాలఁ బొగడఁ దొడఁగె. 111

సీ. జయజయ శతకోటిశతకోటిసమశూల!
జయ భానుభానులసజ్జటాల!
జయజయ సుగుణోపచయ చయనారాధ్య!
జయ నీలనీలభాస్వరశిరోధి!
జయజయ భవభవసాగర తారక!
జయ తారతారకా సదృశవర్ణ!
జయజయ శివ! శివాస్పదవామతనుభాగ!
జయ సర్గదక్షదక్షమఖవైరి!

గీ. జయ మహాదేవ! దేవతాజయదభావ!
జయ దయాకర! కరరాజ జయతురంగ!
జయ జితాసుర! విరచితసాధుసౌఖ్య!
జయ గిరీశ! గిరీశవేశ్మప్రశస్త! 112

క. ఉపనిషదుక్తి శతంబులు, ప్రపంచభర్తవగు నిన్ను బ్రతిపాదించున్
జపహోమాధ్యయనవ్రత, తపములకున్ఫలమునీవ ధార్మికభావా!

చ. అనిచతురాననుండు చతురాస్యముల న్నుతియించి యిట్లనున్
గనకగిరీంద్రచాప! విను కయ్యములో నెదిరించి వీఁకచే
ననిమిషకోటి గెల్చుట మహాతిశయం బని యీశ! యీ శశాం
కునిఁ గరుణించి నీ శరము కోపము నీ వుపసంహరింపవే. 114

గీ. అను విరించిమృదూక్తుల నాదరించి
శంకరుఁడు పాశుపత ముపసంహరించి
నిలుచునంత విధుండు వాణీనియంత
పంచినశరమ్ము డించెఁ జాలించె దురము. 115

కం. అజునకు నటుమును జితకా, యజునకు శశి ప్రొక్కి నిలువ నత్తఱి నసురా
గజముదమున రారమ్మని, గజముఖజనకుండు విధునిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్

గీ. శంకరుండును బంకజాసనుఁడు కరుణ
జంభరిపుముఖ్యసురభుజాస్తంభనముల
మాన్ప వారలు నా జగన్మాన్యులకును
ప్రొక్కి నుతియించి నిలిచిరి ప్రోల నపుడు. 117

మ. అరవిందాసనుఁ డప్పు డిట్లనియె చంద్రా! యీ చలం బేటికి
స్మరలం దార నొసంగుమీ గురునకు న్మాయాజ్ఞచే నీ వన
న్పరమేష్ఠిం గని పల్కె దేవ! విను నా పంతంబు దిక్పాలకు
లక్కఱము ల్గట్టక క్రమ్మఱ న్విడువ నీ కాంతం గురుం జేరఁగన్. 118

గీ. రాజ! నీచేతఁ జేయింతు రాజసూయ
మప్పు డమరులు నీ కిత్తు రప్పణములు
నిప్పు డిత్తన్వి గురునకు నొప్పగింపు
మేను పంచినపని చేయు టెగ్గుగాదు. 119

చ. అని పరమేష్ఠి పల్కుటయు నట్లన కా కని చంద్రుఁ డయ్యెడ
న్ఘనతరగర్భభార నఖకాంతివినిర్జితతారతారఁ దా
ననునయసూక్తులం దెలిపి యంపినతోడనె దివ్యతూర్యని
స్వనములు ప్రోసె మింట విరివానలు పర్వెను జంటజంటగన్.

సీ. ఉడుపతి సంగతి నెడపి తాఁ జనలేని
వడువున నడలందు జడనుదోఁప
గురుతుగా కేరాజు విరహార్తి చేఁబలె
పాండిమ చెక్కుల నొందుకొనఁగ
ముదినున్న వనజారి మొదకప్పు పైకి వె
ల్వడె నాఁగఁ జన్మొన ల్నల్లుమీఱ
రెక్కరాయని ఛాయ డొక్కట గల్గిన
ట్లొక్కట మైకార్శ్య ముప్పతిల్ల
గీ. మనసు చంద్రునికడ నుంచి ప్రయాసపడిన
తనువుతో గర్భగౌరవతాంత యగుచుఁ
జిన్నవోయిన మోమున సిగ్గు దోఁప
నాంగిరసుచెంతకును జేరె నపుడు తార. 121

చ. అమరులతోడ నప్పు డని రబ్జభవుండు భవుండు నగ్గురుం
బ్రమదము మీఱఁగాఁ బిలిచి మా వచనంబునఁ దారఁ జెందుమీ
రమణి కశుద్ధి లే దమృతరశ్మిని బొందుటచేత దాన నీ
కొమ పరిశుద్ధిఁగాంచెఁ గయికొమ్మనఁ గొమ్మగురుండు చేకొనెన్.

గీ. రాజరాజసఖుఁడు రాజీవభవుఁడును
జంద్రు నిందు) సురలసదనమునకుఁ
బంచి గిబ్బతేజి నంచకంఖాణంబు
నెక్కి చనిరి విభవ మెసఁగ నపుడు. 123

క. మృతసంజీవని సంజీవితులగు నసురులును దాను విధుశివసమరో
ద్ధతిఁ జెప్పికొను చుశుక్రుఁడు,నతిహర్షము మీఱ నరిగె నంతయు ఫేచ్ఛన్

గీ. నవమమాసంబునం దొక్కనాఁడు శుభము
హూర్తమునఁ గాంచెఁ దారామహోత్పలాక్షి

బుధుని సుజ్ఞాని మోదితబుధుని రూప
విధుని సద్భక్తిపూజితవిదుని నంత. 125

ఉ. తత్సమయంబునన్ శశి ముదంబున నచ్చటి కేఁగుదెంచి పు
త్రోత్సవ మాచరింప విని యుద్ధతితో గురుఁ డిందుఁ జూచి య
స్మత్సుతుఁ డీ బుధుం డిట నిశాకర రాఁ గత మేమి నీ కనన్
మత్సరబుద్ధి వారికిఁ బునఃకలహంబు జనించె నయ్యెడన్. 126

క. అజుఁ డరుగుదెంచి గురునిన్,రజనీకరుఁ గాంచి యిట్టిరచ్చలుగలవే
గజిబిజి వలదని తారా,గజయానం జేరఁబోయి గ్రక్కునఁ బలికెన్.

క. గురునకొ గర్భంబు నిశా,కరునకొ వివరింపు రిత్తకలహము వల ది
త్తఱి మరల నావు డాబి,త్తరితామరమాలి కనిమెఁ దద్దయులజ్జన్.

గీ. స్రష్ట వగు నీ వెఱుంగవె సకలభూత
సంభవము, మేలె నన్ను రచ్చలకు నీడ్వ?
హరిహరీ! దాఁచ నేల, తారాధిపతికి
సుతుఁడు వీఁ డని వివరించె సూక్ష్మఫణితి. 129

క.నావినియజుఁడోహోహో,మీవాదముచాలుఁగుముదమిత్రునిపుత్రుం
డీ వత్స, యితనిఁ జంద్రుని,కీ విమ్మా వలదువిరస మిఁక నాంగిరసా.

చ. అని గురుచేత నబ్బుధుని నత్రితనూజుని కియ్యఁజేసి నీ
తనయుఁడు వీఁడు సద్గ్రహపదప్రభుత న్విలసిల్లు మీఁద నీ
వనువున రాజసూయము రయంబునఁ జేయుము నీకు దిక్పతుల్
ఘనయశ మొప్పఁ గప్పములుగట్టెద రంచు వచించి యేఁగినన్.

ఉ. ఆ నలినారియు న్సుతసమన్వితుఁడై గజ వాజి ముఖ్య సే
నానివహంబు గొల్వఁగ జనంబులు సన్నుతి సేయఁగాఁ బ్రతి
ష్ఠానపురంబుఁ జేరి యచట న్బలభిన్నభవైభవంబులో
నానలవైరియై సుకృతియై క్షితి రాజ్యము సేయుచుండఁగన్. 132

ఉ. దక్షుఁడు చంద్రురూపబరదక్షత లారసి సంతసంబునన్
లక్షణభాగ్యయౌవనవిలాస కళావిభవంబుల న్సహ
స్రాక్షవధూసమాన లగు నాత్మతనూజల నిర్వదేడ్వుర
న్బక్షము మీఱ నీతనికి భార్యలఁ జేసెద నంచు వచ్చినన్.

గీ. తారకాధ్యక్షుఁ డప్పు డా దక్షు భక్తిఁ
బూజ గావించి నేఁడు మ త్పుణ్యఫలము
కరణి వచ్చితి నేఁ జేయు కర్జ మెద్ది
నావు డిట్లను బరమేష్ఠినందనుండు.

క. అశ్విని మొదలగు కన్యల, నశ్వీమనోభవస్వరూపుఁ డగు నీ కిత్తు
న్శాశ్వతముగవర్ధిలుమమి, తైశ్వర్యముగలిగిచంద్ర! యరిజయసాంద్రా!

చ. అని శుభలగ్నమందుఁ గమలాసనుఁ డత్రియుసమ్మతింపఁగాఁ
దనయుల నిర్వదేడ్వురను దక్షుఁడు వేడుక ధారవోసె న
త్యనుపమవైఖరి న్గువలయాప్తునకు న్దివి దేవదుందుభి
స్వనము లెసంగ దివ్యసుమవర్షము లెల్లెడల న్జెలంగఁగన్. 136

గీ. ఎలమి సుముహూర్తమునఁ జెర యెత్తునంతఁ
బ్రేమ మది మీఱఁగాఁ జందమామ చెలుల
కెంపుమోవుల సుధకు గ్రుక్కిళ్ళు మ్రింగ
క్షితిఁ గలిగెఁ జందమామ గ్రుక్కిళ్ళు నాఁడు. 137

క. కళలఁ దగునిర్వదేడ్వుర, గళముల శశి మంత్రపూర్వకముగా మణిమం
గళసూత్రంబులు గట్టెన్, కలకంఠులు చేరి గౌరికళ్యాణ మనన్. 138

గీ. చెలఁగి యిఁక రాజసూయంబు సేయువేళఁ
దదభిషేకంబునను వారిధార లిట్లు
దొరఁగు నన్నట్లు ముత్తెముల్ దోయిలించి
లు దలఁబ్రాలు బోసి రా చంద్రుమీఁద.

క. సత్పద్మాననలపుడు ల, సత్ప్రాణుల లాజ లియ్య నవధూమము నీ
లోత్పలమాలికలనమ్మె, నుత్పలమిత్త్రుండు లాజహోమ మొనర్చెన్.

క. పొలయలక్కవేళ నేనిటు, వలె వివాహాదంబు లంటవలె నన్నటు కాం
తలయడుగు లెత్తి చేతుల, మెలకువ శశి సన్నెకల్లు మెట్టించెనటన్.

గీ. సూక్ష్మముగ నభ్రమున నన్నుఁ జూడవలయు
న య్యరుంధతి తన పెండ్లి కరుగుదెంచి
యునికి సులభంబుగాఁ జూచె నుత్పలాప్తుఁ
డంగనలు దాను జనులు భాగ్యంబనంగ. 142

క. పేరులు చెప్పుమటన్నం, దారాహ్వయ లనెడుశశిని దత్సఖు లెల్లన్
జేరి యితం డింకన్మదిఁ, దారను మరువఁడని నగిరి తద్దయునచటన్.

గీ. నాగవల్లిదాఁక నాలుగుదినము లీ
రీతిఁ బెండ్లి వైభవాతిశయముఁ
గాంచి చంద్రు దక్షుఁ గడు వేడ్క వీడ్కొని
చనిరి కమలజాది సకల సురలు. 144

సీ. వారదముల్ ద్విరదముల్ హరులు గ్రామంబులు
భద్రపీఠంబులు పల్లకీలు
నాందోళికలును జిత్రాంబరములు మణి
పాదుకల్సరటులు పట్టుదిండ్లు
సకినెలపాన్పులు జవ్వాజిపిల్లులు
కస్తూరి మెకములు కప్పురంపుఁ
బన్నీటిచెంబులు బంగరుతంబుర
ల్సకలభూషణములు సర్వములును

గీ. దాసదాసీజనంబులు తక్కుఁగల్గు
వస్తువు ల్పాత్రికలకును వరుసతోడ

నరణముగ నిచ్చి సుఖ ముండు డనుచు దక్షుఁ
డబ్జు వీడ్కొని భార్యతో నరిగెనపుడు. 145

గీ. అసమవైఖరి నిట్లు పెండ్లాడి చంద్రుఁ
డసమశరకేళి దక్షకన్యకలఁ గూడి
భూరితరసౌఖ్యజలరాశి పొంగఁ జేసి
శ్రీలు మెఱయంగ వసుమతి నేలుచుండి. 146

మ. ఒకనాఁ డా యుడువల్లభుండు మదిలో నుత్సాహ మింపొందఁగా
సకలద్వీపకలాపభూమిపతులు న్శక్రాది దిక్పాలుర
న్ప్రకటప్రౌఢిని గెల్చి కీర్తిరుచు లొప్ప న్గప్పను గ్గాంచి య
త్యకలంకస్థితి రాజసూయ మనువొంద న్జేయఁగా నెంచుచున్.

చ. అతిరయ మొప్ప నబ్ధిఁడు శతాంగము నెక్కి సమస్తసైన్యసం
తతి తనవెంట నంటి జలదధ్వని భీషణభేరికార్భటుల్
క్షితియు దివంబు బూరటిల గెల్చె మహోత్తత మేదినీశులన్
ధృతి మెఱయం బ్రతీచ్యుల నుదీచ్యులఁ బ్రాచ్యులదాక్షిణాత్యులన్.

క. జంబూప్లక్షకుశక్రౌం, చంబులు శాల్మలియు మరియు శాకద్వీపం
బుం బుష్కరాహ్వయద్వీ, పంబునునొకనాఁడె సీతభానుడు గెల్చెన్.

చ. పదపడి చంద్రుఁ డయ్యమరపాలుపురంబున కేఁగ నింద్రుఁ డిం
పొదవఁగ నబ్జుఁగాంచి కమలోద్భవు మాట దలంచి యిచ్చె న
న్మదగజవాజిరత్నలలనామణిభూషణకోటు లాగతిం
ద్రిదశులు తక్కిదిక్పతు లనేకధనంబు లొసంగి రొక్కటన్. 150

మ. రజనీవల్లభుఁ డి ట్లనర్గళమహారంహాశ్చమూఘాటి ది
గ్విజయం బొప్పఁగఁ జేసి నాల్గుదెసల న్వేలాద్రిశృంగంబులం
దు జయస్తంభము లూఁది చారణగణస్తోత్రంబు లాలించుచున్
ద్రిజగంబు ల్వినుతింప వచ్చెఁ బురికిన్ దేవేంద్రుచందంబునన్. 151

ఉ. వేలుపుఁబెద్ద యానతిని విష్ణునదీతటమందుఁ జాల సు
శ్రీలవిశాలలీల మణిచిత్రితమై తగు యాగశాల నా
వేళ రచింపఁ బంపె నతివిశ్రుతనీలవిరాజిరాజివా
చాలము నింద్రజాల మతిసంతసమై విలసిల్ల శిల్పకున్. 152

క. కువలయమిత్రుం డంతట, సువిహితనయసరణి రాజసూయముసేయ
న్నవనీతదీక్షఁగైకొని, ప్రవిశనమొనరించె శాలఁ బత్నులుఁ దానున్.

సీ. జనమోదనంబులు శాల్యోదనంబులు
సురచిరరూపము లూపములును
పటుసారభాన్వితపాకము ల్శాకము
లతులితరసములు నతిరసములు
హితవాసనాసమన్వితములు ఘృతములు
జితమధుసారము ల్క్షీరములును
సమధికరుచివిలాసములు పాయసములు
నధరీకృతామృతోదధులు దధులు

గీ. చవులు పొగడుచుఁ బజ్జలు సాగి వేడ్క
వెలయ భుజియించి కపురంపువిడియములను
జేకొని యహర్నిశంబు నాశీర్వదింతు
రవనిసురు లజ్జు రాజసూయాధ్వరమున. 154

ఉ. అత్రివశిష్టదక్షపులహాంగిరు లాదిమహామునీంద్రు లా
ద్గాత్రమహోత్ర మాధ్వరము దక్కనుగల్గినయాగకర్మముల్
సూత్రవిధానమై ఖరినిజొప్పడఁ జేయఁగ నక్కముద్వతీ
మిత్రుఁడు రాజసూయములు మేలుఁగ జేసెవిరించి మెచ్చఁగన్.

.. అనలుఁడు నమ్మహాధ్వరమునందు జెలఁగి ప్రదక్షిణార్చి యై
యనుపమమంత్ర పూతములు నాహుతులంది యథాక్రమంబుగా

పనిమిషకోటికియ్యె నతిహర్షమునం గొని తృప్తిఁ గొంది దీ
వెనలొనరించి రివ్విధుని వేయివిధంబుల సన్నుతించుచున్. 156

క. స్తుత్యాహంబున మునిసం, స్తుత్యముగా నిచ్చెబుత్విజులకుశశాంకుం
డత్యనుపమదానకళా, నిత్యుండై సకలధారుణీమండలమున్. 157

ఉ. ఘోటకము ల్రదంబులును గుంజరము ల్శిబికాసమూహము
ల్హాటకము ల్దనౌఘము:లు నంబరము ల్మణిభూషణంబులు
న్నాటి యొకింత లేకయె ప్రసన్నకదక్షిణ నిచ్చె దేవతా
కోటులు సన్నుతింప శశికోటులసంఖ్యలుగా మఖంబునన్. 158

గీ. సుప్రయోగమునను విప్రగణంబుతో
నాప్రయోగమునను యాగమట్లు
చేసి యవబృథంబు జేసి పత్నులుదాను
నమృతకరుఁడు నిష్ఠ నమరనదిని. 159

క. ఆరాజు రాజసూయం, బీరీతి నొనర్చి యంతనెంతయునిష్టన్
వారిజభవ నారాయణ, గౌరీశులఁగూర్చి తపముఁ గావించెతగన్.

క. ఆతపమునకుఁ జలింపక, నాతపమిట్లాచరింప నలని కజమురా
రాతి మహేశాను లతి, ప్రీతిం బొడఁగట్టి రమరబృందముగొల్వన్.

ఉ. రాజమనోజ్ఞ తేజ ద్విజరాజవు గమ్మని బ్రహ్మఁ బూన్చిన
త్ప్రాజితలీల నద్గ్రహవిభుత్వమునన్ విలసిల్లుమంచు నం
భోజవిలోచనుం డునిచె మోదముతో ధరియించె నాదలన్
రాజకిరీటసంజ్ఞ తగ నాగవిభూషణుఁ డానిశాకరున్. 162

క. హరిణాంకుం డీకరణి, న్వరములుగైకొని సమగ్రవైభవ మెసఁగ
న్పురమునకు వచ్చినీతి, స్ఫురణాత జనులెన్న నిఖిలభువనములేలెన్.

సీ. సమయంబు దప్పక జలదము ల్వర్షించె
హర్షించె మిగుల బ్రాహ్మణకులంబు

ధరణి ముక్కాలును దరగనిగతిఁ బండె
నిండె యాగక్రియ ల్నిఖిలదిశల
ధర్మంబు నాల్గుపాదంబులఁ గన నయ్యె
వినవయ్యె నారార వేదరవము
క్రేపులు తమయంత క్షీరము ల్గురిసెను
విరిసెను చోరాగ్ని వృజినభయము

గీ. సోముఁ డసమానసద్గుణస్తోముఁ డమృత
ధాముఁ డతులితవిజయాభిరామఁ డఖిల
తారకాసార్వభౌముఁ డుదారనీతి
నంచితంబుగఁ ధరణిఁ బాలించునపుడు. 164

క. ఆ చందంబున నెల్లపు, డా చందురుఁ డేలుచుండు నవనీరాజ్యం
బీచంద్రచరితము విను, ధీచతురులకు న్శుభంబు తేజముగల్గున్.

గీ. ఆయురారోగ్యకరము జయాస్పదంబు
పుత్రపౌత్రప్రదం బతిపుణ్యదాయ
కం బఖండమహీలాభ కారణంబు
వినుజనంబునకు శశాంకవిజయ మనిన. 166

వ. అనుటయు.

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ. మంత్రియుగంధరాకృతివిమానితమంధర! దానకంధరా!
తంత్రవిదగ్రణీ! విమతదంతిభిదాసృణిసూక్తిధోరణీ!
మంత్రనిభేదనా! కుముదమంజులయశోధన! బోధబోధనా!
సంతసుపోషణా! జనమనఃప్రియభాషణ! వంశభూషణా! 168

క. శూరవరవారసన్నుత, తారకభూభృజ్జిగీషుతతకీర్తిధనా!
నారదతతవిహితసుధీ, భూరిరణార్దివవిపత్తు! పోషితకవిజనా!

తోటకము.

రాజమానమానరాజరాజరాజసన్ముఖాం
భోజభోజరాజనైజబోధబోధనస్తుతి
క్ష్మాజనాభిరామరామచంద్రకల్పకల్పవి
భ్రాజకీర్తిభూషితాంగవంగవంగళాస్వయా.

గద్యం.

ఇది శ్రీజానకీరామచంద్రచరణారవిందవందనకందళితానంద కందాళ
రామానుజగురుచరణసేవాసమాసాదితసాహితీవైభవ శేషము
కృష్ణయార్య తనూభవ సుకవిజనవిధేయ వేంకటపతి
నామధేయప్రణీతంబైన శశాంకవిజయం బను
మహాప్రబంధమునందు సర్వంబును
పంచమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీరామముద్రాక్షరశాల, రాజమండ్రి.

వివిధ గ్రంథములు.

ప్రబంధములు

విజయవిలాసము	0—6—0
శృంగారశాకుంతల	0—6—0
బిల్హణీయము	0—8—0
భర్తృహరిసుభాషితము	0—8—0
మనుచరిత్ర	0—6—0
శశిరేఖాపరిణయము	0—6—0
రాజశేఖరచరిత్ర	0—6—0
సారంగధర చరిత్ర	0—6—0
వైజయంతీవిలాసము	0—6—0
పారిజాతాపహరణము	0—6—0
పండుగకట్నము	0—6—0
సుభద్రాపరిణయము	0—12—0
శ్రవణానందము	1—0—0
శృంగారపంచకము	1—0—0
చంద్రరేఖావిలాపము	1—4—0
లంబోదరప్రహసనము	1—0—0
రాధికాసాంత్వనము	0—12—0
సత్యభామాసాంత్వనము	0—12—0
అహల్యాసంక్రందనము	1—0—0
బిల్వేశ్వరానందము	1—4—0
యామినీపూర్ణతిలకము	1—4—0
పంచసాయకము	1—4—0
శృంగారమల్హణచరిత్రి	1—0—0
రాధామాధవసంవాదము	0—12—0
హంసవింశతి	1—8—0
వేమనయోగి పద్యములు	0—6—0
శివానందలహరి	0—6—0
జైమినీభారతము	0—12—0
పాండురంగమహాత్మ్యము	0—12—0
శ్రీనాథునిపద్యరత్నములు	0—6—0
బమ్మెరపోతనరత్నములు	0—12—0
రామకర్ణామృతము	0—12—0
కృష్ణకర్ణామృతము	0—12—0

కథలు

భట్టివిక్రమార్కుని కథలు	0—12—0
మహాభక్త విజయము	0—12—0
భోజకాళిదాసు చరిత్ర	0—6—0
భోజకాళిదాసుకథలు	0—6—0
పంద్రెండురాజులకథలు	0—8—0
మదనకామరాజు కథలు	0—8—0
గులేబకావళి కథలు	0—8—0
అరేబియన్ నైట్సు కథలు	0—8—0
తెనాలి రామలింగని కథలు	0—6—0
ఇంద్రజాలము కథలు	0—6—0
శుకసప్తతి కథలు	0—6—0
మహాపతివ్రతల కథలు	0—6—0
మాఅవిడ మొగలిపువ్వు	0—6—0
పరమానందశిష్యుల కథలు	0—4—0

నాటకములు

పద్మవ్యూహము	0—8—0
కృష్ణలీల	0—8—0
కనకతార	0—8—0
లవకుశ	0—8—0
హనుమద్రామసంగ్రామము	0—8—0
భక్తకుచేల	0—8—0
సతీఅనసూయ	0—8—0
కృష్ణరాయబారము	0—8—0
సతీసక్కుబాయి	0—8—0
కృష్ణతులాభారము	0—8—0
సంగీతసావిత్రి	0—8—0
బిల్హణీయము	0—8—0
సత్యహరిశ్చంద్ర	0—8—0
బుద్ధిమతీవిలాసము	0—8—0
సంగీతప్రహ్లాద	0—8—0
సంగీతశశిరేఖ	0—8—0
సంగీతసారంగధర	0—8—0
సంగీతజయంతీజయపాల	0—8—0